

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ PRVNÍ ROČNÍK

1

Vstříc XVI. sjezdu KSČ

„Příprava XVI. sjezdu KSČ nebude jen záležitostí komunistů, kteří s politikou strany spojují svůj život a práci, své naděje a perspektivy. Budeme ji proto organizovat tak, aby probíhala za aktivní tvůrčí účasti dělnické třídy, družstevních rolníků, inteligence, všech vrstev naší společnosti.“

Gustáv Husák na 18. zasedání ÚV KSČ

Komunistická strana Československa je vedoucí a řídící silou našeho státu, celé společnosti. Ve svých řadách dnes sdružuje více než půldruhého miliónu členů a kandidátů. Síla strany však spočívá především v jejím těsném spojení s lidem, s jeho životem a potřebami. A také ve vědeckém světovém názoru, v revolučním učení marxismu-leninismu, které je základem veškeré její politiky a každodenní organizátorské činnosti.

Sjezdy Komunistické strany Československa v celé její šedesátileté historii vždy měly významnou a nezastupitelnou programovou úlohu. Svými rozhodnutími odpovídaly nejenom na akutální, ale i na perspektivní potřeby a zájmy strany a celé společnosti, vytvářely i podmínky pro život a práci všeho lidu. Na sjezdech strana na základě vědeckého rozboru kolektivně posuzuje, vypracovává a přijímá program a základní koncepci pro další rozvoj společnosti, strategii a taktiku současného, ale i dlouhodobého programového charakteru. Nejinak tomu bude i na XVI. sjezdu strany. Ten věcně, náročně a kriticky zhodnotí plnění linie XIV. a XV. sjezdu v hlavních směrech politického, ekonomického a sociálního rozvoje, stanoví náš další postup při budování rozvinuté socialistické společnosti v Československu pro první polovinu

osmdesátých let, vytyčí zásadní politickou směrnicí pro naši vnitřní i zahraniční politiku.

Touto generální linií, jejíž teoretickým základem jsou leninské myšlenky o dlouhodobém charakteru období socialistického rozvoje společnosti, zůstává budování rozvinuté socialistické společnosti. „Správně vyjadřuje národní a internacionální zájmy československého lidu,“ zdůraznil na 18. zasedání ÚV KSČ soudruh Gustáv Husák. „Poskytuje vědecky zdůvodněnou odpověď na potřeby dalšího rozvoje naší společnosti. Jejím smyslem je stále plnější uplatňování zájmů dělnické třídy a všech pracujících. Má plnou podporu našeho lidu, který se v praxi přesvědčil o její správnosti. V tomto marxisticko-leninském duchu chápeme budování rozvinuté socialistické společnosti jako náročné, revoluční dílo dělnické třídy a všech pracujících, které tvoří nedílnou součást procesu hlubokých společenských přeměn ve světě. Jak zdůraznil XV. sjezd, je to program upevňování socialistického zřízení, moci pracujících v čele s dělnickou třídou, prohlubování vedoucí úlohy komunistické strany, jejího spojení s lidem. Předpokládá a vyžaduje harmonický rozvoj všech oblastí společenského života. Jeho součástí je rozvoj a upevňování socialistických výrobních a společenských

vztahů, spojování vymožeností vědeckotechnické revoluce s přednostmi socialismu, růst hmotné a kulturní úrovně života lidí na základě zvyšování efektivnosti a kvality veškeré práce. Je v něm zahrnut rozvoj a zdokonalování socialistické demokracie, vzdělanosti, vědy a kultury a závažný cíl formování a výchovy socialistického člověka. Je to program pevného přátelství a spojenectví se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi, program boje za mír a společenský pokrok."

18. zasedání ÚV KSČ, které se konalo ve dnech 7. až 9. října 1980 a rozhodlo o svolání XVI. sjezdu na 6. dubna letošního roku, zahájilo období, kdy strana, celá naše společnost i její součást — Československá lidová armáda — vstoupila do intenzivní předsejzdové přípravy. Ta jistě i v ČSLA přispěje k dalšímu posílení ideové, organizační a akční jednoty celé armádní stranické organizace, ke zdokonalování leninského stylu a metod stranické práce, k dalšímu prohlubování stranického vlivu na všechny oblasti vojenského života, k rozvinutí politického zápasu a široké aktivity za úspěšné splnění úkolů RMNO na letošní výcvikový rok, k širokému rozvoji ideologické, masové politické a organizačnické práce všech komunistů v útvech a jednotkách, na štábech, ve školách a zařízeních armády.

Věcná a náročná, objektivní a střídavá analýza výsledků dosažených v plnění závěrů XV. sjezdu na 18. zasedání ústředního výboru ukázala, že strana na svém nadcházejícím vrcholném sněmování předstoupí před komunisty a pracující lid s vědomím dobře vykonané práce. Dosáhli jsme řady dobrých výsledků a překonali nemálo překážek a obtíží. Sedmdesátá léta vešla do dějin naší socialistické výstavby jako desetiletí houževnaté a plodné budovatelské práce, stabilního mírového rozvoje, šťastného a spokojeného života lidí.

Ve všech oblastech politického, hospodářského i duchovního života společnosti jsme v uplynulém desetiletí dosáhli dalšího vzestupu. Do osmdesátých let vstoupila naše socialistická společnost politicky pevná, ekonomicky silná i kulturně vyspělá, s pevným postavením ve světě. Hmotné zdroje, společenské i duchovní síly, které Československo v průběhu socialistické výstavby nashromáždilo a pracující lid pod vedením strany zejména v období od XIV. sjezdu dále rozmnožil, tvoří spolehlivý a pevný základ pro úspěšné zvládnutí úkolů a požadavků, které vytyčí XVI. sjezd strany. Půjde

o náležité úkoly v další významné etapě budování a obrany rozvinutého socialismu v naší vlasti za složitějších vnějších i vnitřních ekonomických podmínek, ale i za složitější mezinárodní politické situace, v nichž se svět na prahu osmdesátých let vinou především vládnoucích kruhů USA a agresivních plánů zemí NATO všemožně podporovaných současným vedením Číny ocitl. Tyto agresivní síly přešly do otevřeného protiútoků proti vojenskému uvolnění mezinárodního napětí ve světě.

Z historie víme, že hlavní podmínka úspěchů při budování a obraně socialismu tkví především v pevném spojení strany s lidem. Všechny úspěchy dosažené za celou dobu socialistické výstavby v naší vlasti pramenily právě z pevného sepětí strany s dělnickou třídou, družstevním rolnictvem, socialistickou inteligencí a ostatními sociálními vrstvami společnosti. Kdykoli se strana odchýlila od tohoto leninského principu, ztrácela na autoritě a síle, vážnosti i důvěře, přestávala být avantgardou, lidé její politiky nerozuměli a ani se nemohli pro její politiku a program výrazně angažovat. Tak tomu bylo v krizových letech. Proto mají trvalou platnost i pro další léta — jak znovu zdůraznilo 18. zasedání ÚV KSČ — závěry zakotvené v Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ a v Rezoluci k aktuálním otázkám jednoty strany.

Přesvědčivým výrazem podpory politiky komunistické strany a rozhodnutí jejího ÚV svolat na 6. dubna 1981 XVI. sjezd se stala činnorodá aktivita a iniciativa pracujících a jejich odpovědný přístup k celospolečenským zájmům — k úspěšnému splnění úkolů posledního roku šesté pětiletky a ke zdárnému vykoupení do prvního roku 7. pětiletého plánu ekonomického a sociálního rozvoje. Výzva pražských hrdinů socialistické práce, nové průkopnické činy a příklady pracovního hrdinství, široký proud iniciativy, závazků a další rozvinutí všech forem socialistického soutěžení na počest XVI. sjezdu strany a 60. výročí jejího vzniku je nejpresvědčivějším důkazem podpory pracujících ve všech krajích republiky politice strany. Komunisté i nestraníci chtějí přivítat obě významné události v životě strany nanejvýš čestně a vytvořit příznivé předpoklady pro další postup v budování rozvinuté socialistické společnosti v Československu.

Závazkové hnutí nabývá stále na šíři, bohatosti, rozmanitosti i kvalitě také v Československé lidové armádě. Po příkladu svých bojových druhů — sově-

ských vojáků, kteří rovněž rozvinuli na počest XXVI. sjezdu KSSS široké hnutí socialistických závezků směřujících k vysoké bojové pohotovosti a připravenosti jednotek a útvarů Sovětské armády. Například komsomolci tankového pluku „Leninský komsomol“ vyzvali všechny komsomolské organizace Běloruského vojenského okruhu soutěžit pod heslem „Vlasti, straně — údernickou směnou, XXVI. sjezdu KSSS — důstojně uvítání“.

Podnětný signál k soutěžení v ČSLA dal Karpatský motostřelecký útvar. Jeho příslušníci, vycházejíce z plného ztotožnění s politikou strany a z požadavků velení ČSLA dále zvyšovat kvalitu výchovy a výcviku vojsk, jejich připravenost ke spolehlivé obraně naší socialistické vlasti a zemí socialistického společenství, se ve svém závazku na počest XVI. sjezdu KSČ a 60. výročí jejího vzniku rozhodli splnit úkoly ve výcvikovém roce 1980 až 1981 v hlavních druzích bojové a politické přípravy výtěčně a dobře. Vyzvali k následování všechny útvary, školy a zařízení ČSLA. Svou iniciativou dokázali svůj vztah k politice KSČ, ke své rodné zemi, k obraně socialistické vlasti i celého socialistického společenství. K čestnému splnění svého závazku mají celarmádní vyzývatele Karpatského motostřeleckého útvaru všechny předpoklady; svědčí o tom jejich úspěchy v předchozím výcvikovém roce.

Na výzvu Karpatského motostřeleckého útvaru už odpověděla zdrucující většina útvarů, škol a zařízení ČSLA. Převážná většina závezků směřuje k vysoké bojové pohotovosti a připravenosti jednotek a útvarů, k co nejčestnějšímu splnění úkolů vytyčených Rozkazem ministra národní obrany pro letošní výcvikový rok.

Ve chvíli, kdy lidé přicházejí s náměty, kam napřít síly, aby jednotka co nejčestněji plnila výcvikové úkoly, kdy k tomu iniciativně uzavírají závazky, podněcují zdravou soutěživost mezi jednotlivci a kolektivy, je třeba iniciativu vedoucí ke zvyšování kvality a efektivnosti bojové a politické přípravy správně usměrňovat. Musíme cílevědomě využívat a rozšiřovat bohatství osvědčených zkušeností ze socialistického soutěžení v armádě. Jde především o to, aby se plnění závazků stalo trvalou součástí řídicí a organizátorské práce hlavních velitelů. Tam, kde tato starostlivost nezaostává za iniciativou lidí, kde velitelé v družném úsilí s politickými orgány a stranickými organizacemi, za účinné podpory organizací SSM a aktivní účasti štábů stojí v čele soutěžení, u takových útvarů a jednotek jsou vytvářeny pro jeho další

rozvoj optimální podmínky. Komunisté musí jít v plnění přijatých závazků ostatním příkladem. Jestliže všichni vojáci porozumí politice strany a úkolům formulovaným v základních vojensko-politických dokumentech, znají své úkoly, pak dokáží přicházet s náměty, kam soustředit hlavní úsilí, jak dosáhnout nejlepších výsledků. Takovým vztahem současně vyjadřují svůj poměr k politice strany, k vlasti, k socialismu, k internacionálnímu úkolům ČSLA, vyplývajícím pro nás z příslušnosti k obrannému společenství armád států Varšavské smlouvy. Dnes jde především o to, aby v čele hnutí závezků na počest XVI. sjezdu KSČ a 60. výročí jejího vzniku stály především stranické organizace, systematicky rozvíjely živou politickou, organizátorskou a výchovnou práci mezi vojáky, účinnými metodami a formami aktivně působily ke splnění závazků.

Jestliže středem zájmu stranických organizací v civilu jsou otázky hospodářského a sociálního charakteru, především mobilizace pracujících k pronikavému obratu ve zvyšování efektivnosti a kvality, pak stranickým organizacím, každému komunistovi v ČSLA musí jít o důsledné splnění rozkazu ministra národní obrany na letošní výcvikový rok, o další upevnění obranyschopnosti naší vlasti a tím i celého socialistického společenství.

Na velitelském shromáždění ČSLA k úkolům letošního výcvikového roku ministr národní obrany ČSSR armádní generál Martin Dzúr prohlásil, že Československá lidová armáda kvalitním plněním úkolů ve všech druzích příprav v uplynulém výcvikovém roce dále zvýšila svou bojovou pohotovost a připravenost k obraně socialistické vlasti a celého socialistického společenství. Základem těchto úspěchů bylo další prohloubení vedoucí úlohy strany a zvýšení vlivu stranických organizací, celé armádní stranické organizace ve všech oblastech života armády. To se odrazilo i v tom, že všechny svazky ČSLA dosáhly v uplynulém výcvikovém roce dobrého hodnocení a celá řada útvarů splnila své úkoly výtěčně.

V období od XV. sjezdu dosáhla ČSLA pod přímým vedením strany dalších výrazných úspěchů. „Díky soustavné péči ústředního výboru KSČ, vlády a všeho lidu,“ prohlásil generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák k padesátileté delegaci armády na Pražském hradě při příležitosti loňských oslav Dne Československé lidové armády, „je Čs. lidová armáda dobře politicky a odborně připravena i technicky vy-

zbrojena moderní bojovou technikou pro plnění svých odpovědných úkolů. I v budoucnosti budeme těmto otázkám věnovat prvotnou pozornost." Upevnila se ideová, organizační a akční jednotnota armádní stranické organizace, posílil se její marxisticko-leninský charakter, zkvatnila se její členská základna. Prohloubila se odpovědnost komunistů za zvyšování bojové síly a pohotovosti svazků a útvarů. Stranické organizace dbaly, aby byly důsledně realizovány vojenskopolitické závěry XV. sjezdu v podmínkách armády. Jejich vliv na rozhodující stránky života a činnosti vojsk vzrostl.

Ve všech oblastech bojové a mobilizační pohotovosti, připravenosti vojsk a štábů, v upevňování morálního politického stavu a kázně převažuje pozitivní vývoj. Je to odraz družného úsilí velitelů, politických orgánů a stranických organizací vést svěřené jednotky k soustavnému zvyšování vojenské a politické připravenosti. Tyto výsledky — jak zdůraznilo 18. zasedání ÚV KSČ — nesmíme přeceňovat. Představují sjednocující a mobilizující základnu k rozvinutí další pracovní a politické aktivity. Zároveň však by bylo nesprávné nevidět, co nebylo dosud uspokojivě dořešeno, na co je třeba soustředit pozornost všech komunistů i ostatních příslušníků armády. V žádném případě nesmí jít pouze o registrování problémů a nedostatků, ale především o hledání účinných východisek k jejich překonávání.

Důsledné splnění vojenskopolitické linie, kterou armádě vytyčil XV. sjezd strany, bude v předsjezdovém období ve značné míře záviset na práci každé stranické organizace, na hloubce rozpracování a zvládnutí hlavních úkolů, na mobilizaci každého komunisty, každého vojáka co nejvíce přispět k dalšímu zvýšení bojeschopnosti a připravenosti ČSLA.

Tam, kde se kvalitní obsahová, organizační a kádrová příprava a vlastní jednání výročních členských schůzí a stranických konferencí staly kolektivní záležitostí, významně napomohly k dalšímu růstu politické a pracovní aktivity komunistů. Na mnoha těchto stranických sněmůvání zazněla kritická otevřenost při poukazování na nedostatky, které brzdí další postup vpřed. Takový přístup plně odpovídal duchu 18. pléna a požadavkům usnesení předsednictva ÚV KSČ k výročním členským schůzím základních organizací, všepplenárním schůzím a stranickým konferencím. Kritika nedostatků spojená s praktickým návrhem na jejich odstranění a následnou kontrolou napravlávání chyb odpovídá leninským metodám

a stylu práce a je dobrou výchozí základnou pro další předsjezdové období.

Bilancování na nedávných výročních členských schůzích a konferencích v armádě prokázalo, že armádní stranická organizace má rozhodující podíl na úspěšném plnění vojenskopolitického programu XV. sjezdu. Je nesporné, že bylo dosaženo nové vyšší kvality a akční jednoty armádní stranické organizace. Stranické organizace věnují zvýšenou pozornost klíčovým otázkám bojové a politické přípravy. Předsjezdové sněmování komunistů na výročních schůzích a konferencích ukázalo, že čím dál více velitelů, politických pracovníků a stranických organizací si úspěšně osvojují metodu kritické analýzy. V jejím duchu kriticky a náročně hodnotili dosažené výsledky, odhalovali přetrvávající nedostatky a stanovili si konkrétní úkoly pro další období. Výroční členské schůze a konference zevšeobecnily bohaté zkušenosti ze stranickopolitické a ideové politické práce, odhalily existující nedostatky a rezervy. Tím výrazně přispěly k dalšímu zkvalitnění práce armádní stranické organizace.

K účinnějšímu uplatnění stranického vlivu na plnění všech náročných úkolů výcvikového roku musí přispět pevnější spojení armádní stranické organizace s masou vojáků. Denodenně pracovat s lidmi, působit na jejich myšlení, formovat jejich socialistické postoje a uvědoměle jednání, posilovat jejich tvůrčí schopnosti a pracovní aktivitu je trvalým úkolem každého velitele, každého komunisty. V armádě máme nemálo příkladů, jak příkladný vztah komunistů k úkolům a jejich účinná masově politická práce dokázaly vztahovat kolektivní jednotek do zápasu za dosažení výtečných výsledků v hlavních družích bojové a politické přípravy. Dokázali to loňští celoarmádní vyzývatelé, příslušníci Kyjevského, Běločerkvského útvaru a současní vyzývatelé, příslušníci Karpatského motostřeleckého útvaru. Aktivita a osobní příklad komunistů, jejich politický rozhled a odpovědný přístup k plnění všech úkolů, pozorný vztah k nestraníkům, to nejdůležitější napomáhá upevňovat důvěru v politiku strany a stmeluje kolektiv jednotek kolem stranických organizací.

Umění aktivně zapojovat do každodenního zápasu za politiku strany všechny vojáky, aby se cíle strany staly jejich vlastní záležitostí, zůstává i nadále jednou z důležitých zásad politické práce každého velitele, jedním z rozhodujících úkolů každé stranické organizace. Znamená to využívat nejen osvědčených forem a metod ideologické a masové poli-

tické práce, ale hledat také nové a účinnější, které povedou všechny příslušníky armády k dalšímu zvyšování politické a pracovní aktivity. V každodenním styku komunistů s vojáky je potřebné aktivně působit, aby se vliv stranických organizací v kolektivech jednotek a útvarů prohluboval a přispíval nejen k výtečným a dobrým výsledkům v bojové a politické přípravě, ale promítal se rovněž v posilování socialistických hodnot ve vědomí všech příslušníků ČSLA.

Mimofádnou a soustavnou pozornost musíme věnovat v příštím období ideologické práci. Její význam, potřebu zvyšovat její účinnost a kvalitu zdůrazňují nadcházející události v životě strany a celé společnosti: XVI. sjezd KSČ, 60. výročí založení strany a volby do zastupitelských sborů. V jejích obsahu a zaměření budeme vycházet ze základního závěru 15. zasedání ÚV KSČ a z požadavků celoomarmádní teoretické konference k dalšímu zvýšení výchovné úlohy ČSLA — učinit politickovýchovnou a ideologickou práci záležitostí celé strany, každého komunisty. Proto bylo správné, že otázky ideologické práce, její efektivnosti a účinnosti zaujaly důležité místo už v přípravě i v průběhu výročních členských schůzí a konferencí. Ideově výchovná a masová politická práce se musí stát trvalou součástí obsahu práce každé stranické organizace u jednotek a útvarů. To ovšem vyžaduje věnovat pozornost nepřetržitěmu poznávání a hodnocení ideologické práce v rámci okruhu působnosti každé stranické organizace. Jen tak může včas a účinně reagovat na názory ke všem otázkám ideologické a politické povahy, k věcným problémům života vojsk. Více než dosud je třeba myslet na účinnost, kvalitu a efektivnost ideologického působení. Někde ještě trpí formalismem. Některé akce nesplňují očekávání, míjejí se účinkem. Musíme odpovědně zvažovat, k čemu každou akci zaměřit, co má přinést a podle toho volit nejúčinnější prostředky. A přitom vycházet z kategorického požadavku 15. pléna ÚV strany — důsledně uplatňovat jednotu slov a činů, soustavně zvyšovat účinnost základních forem ideové výchovy a vést všechny členy strany k aktivní účasti na objasňování politiky strany v řadách nestraníků.

Ještě jedna závažná skutečnost vystupuje v současné době do popředí. Výstižně ji charakterizoval na 18. zasedání ÚV KSČ soudruh Gustáv Husák. „Na prahu osmdesátých let prochází svět etapou složitějšího politického a ideologického boje,

v němž stále agresivněji vystupují nejreakčnější síly imperialismu a aktivizují se nejroznější pravicové a protisocialistické síly. Je to etapa hlubokých změn v podmínkách sociálně ekonomického rozvoje, období, v němž nadále jedním ze základních úkolů strany zůstává principiální, vpravdě leninský, tvůrčí zápas o vědomí lidí.“ Vzhledem ke stupňující se agresivitě nepřátelské propagandy a ideologické diverzi nejroznějších imperialistických centrál, které jsou proti socialistickým zemím soustavně vedeny, musí být i naše ideologická práce při výchově uvědomělého obránce a budovatele socialistické vlasti vědecky fundovanější, aktivnější a ofenzivnější. Jen vysoká politická bdělost, aktivní, operativní a přesvědčivá propagandistická práce dokáže úspěšně čelit nepřátelské ideologické diverzi. Mějme přitom na zřeteli to, co počátkem prosince loňského roku vyjádřili na moskevském setkání představitelů Varšavské smlouvy vedoucí straníci a státní činitelé členských zemí, že situace ve světě je nadále napjatá a hrozné zbrojení nabývá nejnebezpečnějšího charakteru, že v různých částech světa přetrvávají ohniska vojenské konfrontace a napětí a vznikají nové konflikty. Taková situace vyžaduje zvýšení bdělosti vůči agresivním snahám imperialistických sil, pokusům reakce poškodit postavení socialistických zemí, rozvojových států, národně osvobodeneckých hnutí.

K našim nejzávažnějším současným úkolům patří, aby se celá další příprava k XVI. sjezdu KSČ v ČSLA nesla v těsném sepětí celé armádní stranické organizace, každého komunisty s bezpartijními příslušníky armády, duchem náročnosti, prohlubováním široké vnitrostranické demokracie, ovzduším kritiky a sebekritiky, hlubokým přesvědčením a vědomím odpovědnosti každého vojáka za úspěšné plnění rozkazu ministra národní obrany na letošní výcvikový rok. Zvyšováním bojové síly a připravenosti ČSLA jako pevné součásti obranného bojového svazku armád Varšavské smlouvy, dalším utužováním svazku mezi naší a Sovětskou armádou, zvláště mezi jednotkami ČSLA a útvarů Střední skupiny sovětských vojsk, čestným splněním všech závazků uzavřených na počest nejvyššího sněmování komunistů nejdůstojněji přivítáme XVI. sjezd KSČ. To bude i náš nejlepší dar k 60. výročí založení komunistické strany, uznávané vůdkyně naší socialistické společnosti, nejspolehlivější záruky našich dalších úspěchů při budování a obraně rozvinutého socialismu v Československé socialistické republice.

20. výročie vojska protivzdušnej obrany

Rozkazom ministra národnej obrany číslo 09 zo 4. júla 1960 bolo rozhodnuté zriadiť k 1. októbru 1960 u pozemného vojska ČSLA vojsko protivzdušnej obrany. Rozhodnutie o jeho zriadení nebolo len jednorázovým aktom, ale treba ho vidieť ako vyústenie objektívneho procesu, ktorý tomuto rozhodnutiu predchádzal.

Všeobecne môžeme konštatovať, že vznik protivzdušnej obrany pozemného vojska, zvlášť v priebehu 2. svetovej vojny a po nej, bol vyvolaný rýchlym rozvojom prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa a rastom počtu objektov, ktoré treba brániť na podstatne väčších priestoroch než tomu bolo v minulosti. Potenciálne možnosti vzdušného nepriateľa mohla zmariť len dobre organizovaná a všestranne zabezpečená protivzdušná obrana, disponujúca zodpovedajúcimi silami a prostriedkami.

V priebehu Veľkej vlasteneckej vojny a v 2. svetovej vojne vôbec, ako nový, výrazný charakteristický prvok vedenia ozbrojeného zápasu, bolo hromadné používanie letectva. Jeho masové použitie môžeme dokumentovať konkrétnymi počtami. (Pred vierolomným prepadnutím Sovietskeho zväzu len fašistické Nemecko disponovalo viac ako desiatimi tisícami bojových lietadiel. Okolo päťtisíc z nich bolo dislokovaných na letiskách blízko hraníc so Sovietskym zväzom. Letectvo fašistického wehrmachtu uskutočnilo na sovietsko-nemeckom fronte okolo milióna štyristopäťdesiat tisíc lietadlových vzletov, z ktorých 90 % bolo uskutočnených na vojská a objekty tyla bojujúcich frontov.) Význam a zásadnú úlohu boja s nepriateľským letectvom vtedy výstižne charakterizoval najvyšší hlavný veliteľ: „Prax vojny potvrdila, že aj tie najchrabrejšie vojská sa stávajú bezmocnými, ak nie sú bránené pred údermi zo vzduchu.“ Paľbou protilietadlového delostrelectva pozemných vojsk Sovietskej armády bolo v priebehu vojny zostrelených 21 105 nepriateľských lietadiel. Len v dôsledku

týchto strát bol nepriateľ donútený štyri razy plne obnoviť svoj letecký park, ktorý na začiatku vojny zasadiť proti Sovietskemu zväzu. Táto skutočnosť názorne a presvedčivo dokazuje, že protivzdušná obrana v priebehu vojny z bojového zabezpečenia prerástla v jeden zo základných druhov bojovej činnosti a vedenia ozbrojeného zápasu s nepriateľom, s hlavnou časťou jeho údernej sily — letectvom. Protivzdušná obrana sa výrazne prejavila ako sila schopná spôsobiť nepriateľovi rozhodné straty, značne oslabiť jeho letecké sily a podstatným podielom prispieť vlastnému letectvu k vybojovaniu nadvlády vo vzduchu. Protivzdušná obrana sa v priebehu vojny stala postupne nielen taktickým, ale jedným z prvoradých operačných a strategických opatrení.

Od počiatku päťdesiatych rokov dochádza v našej armáde k veľkému rozvoju prostriedkov protivzdušnej obrany. Ako záloha hlavného veliteľstva boli v rokoch 1951 a 1952 postavené dve protilietadlové divízie, vo vojenských okruhoch boli organické pluky, neskôr reorganizované na protilietadlové brigády. V armádnych zboroch tvorili ich organické prostriedky protivzdušnej obrany zborové protilietadlové oddiely. V organickej štruktúre vševojskových divízií bol protilietadlový pluk alebo oddiel. Vo vševojskových plukoch ako organické prostriedky protivzdušnej obrany boli protilietadlové delostrelecké jednotky. Na obranu letísk boli postavené štyri protilietadlové oddiely.

Sústavnou starostlivosťou stranického a štátneho vedenia a velenia našej armády sa v organizačnom rámci delostre-

lectva postupne modernizovalo protiletadlové delostrelectvo, zavádzali sa nové typy rádiolokátorov, poloautomatizované protiletadlové komplety, zamierovače vybavené počítačovou technikou a strelecké rádiolokátory.

Kvalitatívne zmeny vo výzbroji sa museli samozrejme premietnuť aj do prípravy kádrov, systému výchovy a výcviku a všestranného zabezpečenia. V súlade s Košickým vládnym programom proces prezbrojovania novou technikou a modernizácia prostriedkov protivzdušnej obrany prebiehali na bázi sovietskej vojenskej techniky, pri rozsiahlej pomoci sovietskych špecialistov a nezištnej spolupráci so Sovietskou armádou. Prezbrojovací proces bol obmedzený len na dodávky sovietskej techniky, ale bol rozšírený aj na licenčnú výrobu protiletadlových kanónov a streleckých rádiolokátorov.

Rozsiahla modernizácia protivzdušnej obrany si vyžiadala riešiť aj otázky plného a efektívneho využitia síl a prostriedkov protivzdušnej obrany. Prvým krokom pre skvalitnenie procesu riadenia protivzdušnej obrany pozemných vojsk bolo zriadenie funkcie náčelníka protivzdušnej obrany u zväzov a zväzkov. Ich hlavnou úlohou bolo predovšetkým zladovať použitie prieskumných a palebných prostriedkov protivzdušnej obrany s pasívnymi opatreniami PVO pozemných vojsk. Stanovená pôsobnosť týchto orgánov i praktické skúsenosti však ukázali, že pre efektívne využitie síl a prostriedkov protivzdušnej obrany pri obrane pozemných vojsk treba odstrániť roztrieštenosť velenia a vytvoriť zodpovedajúce organizačné a kadrové predpoklady. V druhej polovici päťdesiatych rokov zosilnela snaha po organizačnom zlúčení prostriedkov protivzdušnej obrany a v roku 1960 dochádza k vytvoreniu **vojška protivzdušnej obrany pozemného vojska ako samostatného druhu vojska**.

Protiletadlové delostrelecké zväzky, útvary a jednotky boli vyčlenené z delostrelectva a spolu s rádiotechnickými útvarmi a jednotkami vytvorili samostatný druh vojska, predurčený na protivzdušnú obranu vojsk a dôležitých tylových objektov. Vojsko protivzdušnej obrany samostatne a v súčinnosti so stíhacím letectvom bolo určené na ničenie nepriateľského letectva, vrtuľníkov, vedenie rádiolokačného prieskumu, upovedomovanie vojsk o vzdušnom nepriateľovi a vedenie boja so vzdušnými výsadbami. V súvislosti s týmto kvalitatívnym skokom vznikol celý rad nových úloh pre všetkých príslušníkov vojska protivzdušnej obrany, osobitne pre veliteľov a štáby. Bolo treba

rozpracovať a stanoviť úlohu a miesto protivzdušnej obrany v rámci boja a operácie, rozpracovať zásady bojového a operačného použitia síl a prostriedkov protivzdušnej obrany, vymedziť otázky súčinnosti s ostatnými prostriedkami protivzdušnej obrany, spracovať programy bojovej a politickej prípravy, zabezpečiť systematickú prípravu kádrov, skrátka splniť všetky zásadné opatrenia vyplývajúce z pôsobnosti vojska.

V priebehu šesťdesiatych rokov príslušníci vojska protivzdušnej obrany vykonali kus poctivej a záslužnej práce. Neoceniteľnou pomocou pri tvorbe vlastného teoretického fondu, pri rozpracovávaní základných otázok systematickej prípravy našich jednotiek, útvarov a zväzkov na bojovú činnosť nám boli predovšetkým skúsenosti Sovietskej armády a jej vojsk protivzdušnej obrany.

Velitelia, náčelníci a politickí pracovníci venovali veľké úsilie výchove príslušníkov vojska, upevňovaniu morálneho a politického stavu, disciplíny, organizovanosti, pestovaniu hrdosti na príslušnosť k svojej zbraň, útvaru a vojsku. Boli k tomu využívané aj slávne bojové tradície našich protiletadlovcov, zvlášť získané v bojoch v rámci 1. československého armádneho zboru v Sovietskom zväze počas Veľkej vlasteneckej vojny. Význam a vážnosť týchto tradícií je predovšetkým v tom, že tieto jednotky a útvary neboli budované len ako symbolické, ale že sa plne angažovali vo vojnovom stretnutí s fašistickým nepriateľom na najdôležitejšom fronte 2. svetovej vojny. S výnimkou organizačných a operačných prestávok boli v nepretržitej bojovej činnosti so vzdušným a pozemným nepriateľom, pričom neboli použité v zápolí, ale v skutočnom frontovom boji a to často v najprednejších líniah. Ich organizácia, výcvik, výzbroj a bojové použitie zodpovedalo plne princípom platným v sovietskych ozbrojených silách. Tradície protiletadlovcov 1. československého armádneho zboru v Sovietskom zväze, získané v tvrdých bojoch s fašistickým nepriateľom, spečatené často obeťou najvyššou — položením života za slobodu a nezávislosť našej vlasti, sú trvalým odkazom aj pre súčasnosť.

Významnou súčasťou bojových tradícií protiletadlovcov z obdobia 2. svetovej vojny je ich účasť v Slovenskom národnom povstaní. Zmiešaná skupina protiletadlového delostrelectva v rámci povstaleckých síl a protiletadlové jednotky 2. československej paradedzantnej brigády v Sovietskom zväze preukázali v bojoch s fašistickým letectvom vysokú mo-

rálku, bojovú pripravenosť, statočnosť a čestne splnili svoje bojové úlohy. Slovenské národné povstanie tak napísalo ďalšiu významnú stránku bojových tradícií protiletadlovcov, ktorá čerpať zo skutočnej bojovej činnosti a na druhej strane z nesmiernej morálnej sily a túžby po získaní slobody a nezávislosti pre svoj národ, pre svoju vlasť. Hrdó sa hlásime k tradíciám československých protiletadlovcov z protiletadlovej batérie Klementa Gottwalda, ktorí bojovali proti nastupujúcemu fašizmu v rámci medzinárodných brigád v Španielsku. Aj z týchto tradícií môžeme v súčasnosti čerpať skúsenosti a poznatky, zvlášť pri výchove k socialistickému vlastenectvu a proletárskemu internacionalizmu. Pokrokové bojové tradície nášho vojska sú úzko späté s oslobodzovacím zápasom nášho ľudu za sociálne a národné oslobodenie, s bojom strany a robotníckej triedy za nastolenie spravodlivého spoločenského poriadku, za pokrokový socialistický rozvoj našej spoločnosti.

Bojové tradície nechápeme len ako významné skutočnosti z minulosti, ale ako živú súčasnosť svojej doby a čerpáme z nich aj v dnešných podmienkach poznatky a skúsenosti pre svoju prácu. Svedomité a poctivé každodenná práca pri výcviku a výchove, pri príprave našich jednotiek, útvarov a zväzkov na bojovú činnosť je logickým pokračovaním v budovaní našich novodobých tradícií, je dôstojným využitím bojových tradícií v súčasných podmienkach. Rad našich útvarov dostal vysoké ocenenie za dosahovanie trvale dobrých a výborných výsledkov v bojovej a politickej príprave. (Môžem menovať útvary, ktoré nesú čestný názov Proskurovský, vyznamenaný Radom červenej hviezdy, Fatranský, vyznamenaný medailou 20. výročia Slovenského národného povstania a medailou 20. výročia oslobodenia Československej republiky. Putovné zástavy Ústredného výboru Socialistického zväzu mládeže boli prepožičané v roku 1978 a 1980 protiletadlovému zväzku Západného vojenského okruhu a v roku 1979 rádiotechnickému útvaru. Rad zodpovedných funkcionárov vojska protivzdušnej obrany sú nositeľmi radov a štátnych vyznamenaní.)

Toto významné ocenenie našej práce svedčí o tom, že príslušníci veliteľského zboru, veliteľá, politickí pracovníci, náčelníci a štáby vojska protivzdušnej obrany, spolu s vojakmi základnej služby pristupujú zodpovedne k vytýčeným úlohám, sú hrdí na príslušnosť k vojsku a druhu zbrane, dávajú záruku, že bojové tradície nášho vojska sú v dobrých rukách a bu-

dú aj v ďalšom období budované a rozmnožované ako tradície pokrokové, v duchu zásad budovania obrany našej socialistickej vlasti.

Osobitnú pozornosť si zasluhuje posledných desať rokov rozvoja vojska protivzdušnej obrany. Vedeckotechnická revolúcia, zvlášť prudká dynamika rozvoja elektroniky, zavádzanie automatizovaných systémov riadenia, proces integrácie a miniaturizácie, nevyhnutne zasiahli aj do oblasti vojenstva. Do výzbroje armád sa zavádzajú kvalitatívne nové bojové prostriedky tak vo vojenských vzdušných silách, ako i v pozemných vojskách. Táto skutočnosť vyvoláva potrebu podstatne zvýšiť účinnosť protivzdušnej obrany v súlade s požiadavkou spoľahlivej obrany pozemných vojsk. Systavnú starostlivosť obrane našej socialistickej vlasti venuje naše stranícke a štátne vedenie.

Velenie našej armády venuje mimoriadnu pozornosť rozvoju vojska protivzdušnej obrany pozemného vojska. Už na začiatku sedemdesiatych rokov začal vo vojsku protivzdušnej obrany doslova revolučný prezbujovací proces, ktorý pokračuje aj v súčasnosti.

Do výzbroje vojska protivzdušnej obrany sú zavádzané moderné protiletadlové raketové komplety rôzneho určenia, prostriedky vzdušného rádiolokačného prieškumu a automatizované systémy velenia. Nová protiletadlová raketová technika podstatným spôsobom zvyšuje bojové možnosti zväzkov, útvarov a jednotiek vojska protivzdušnej obrany pri obrane vojsk a objektov pred údermi vzdušného nepriateľa. Posledných desať rokov našej dvadsaťročnej existencie bolo naplnených usilovnou prácou náčelníkov, veliteľov, politických pracovníkov, štábov, všetkých príslušníkov vojska protivzdušnej obrany od Ministerstva národnej obrany až po jednotku pri plnení úloh rozvoja vojska, zvlášť pri príprave a postupnej realizácii prezbujovania. Treba vidieť, že prezbujovací proces nie je len prostá výmena bojovej techniky, ale že zasahuje do všetkých oblastí. Ako základné oblasti, ktoré dozrávajú podstatnú zmenu, môžeme uviesť prípravu kadrov, výchovu, výcvik, investičnú výstavbu, materiálne-technické zabezpečenie a rad ďalších, ktoré až vo svojom komplexe zabezpečujú všestrannú bojovú pripravenosť jednotiek a útvarov.

V súčasnosti základ palebného systému protivzdušnej obrany na všetkých stupňoch tvoria protiletadlové rakety. Takticko-technické parametre našej modernej bojovej techniky spĺňajú všetky požiadavky včasného a efektívneho ničenia súčasných prostriedkov vzdušného

napadnutia nepriateľa. Jednotlivé typy protiletadlových raketových kompletov, zavedené do výzbroje vojska protivzdušnej obrany sú schopné ničiť nepriateľské letectvo na všetkých výškach a rýchlostiach. Ich priechodivosť terénom, schopnosť rýchleho manévru, vysoká odolnosť proti rušeniu zodpovedajú požiadavkám nepretržitej a vysoko odolnej protivzdušnej obrany. Zavedenie protiletadlových raketových kompletov rôzneho určenia do výzbroje vojska protivzdušnej obrany pozemného vojska znamená priamo revolučnú zmenu v kvalite a účinnosti pri ničení prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa. Mnohonásobne sa zvýšili potenciálne bojové možnosti a najmä palebné možnosti vojska.

Vojnové skúsenosti poskytujú veľa príkladov o tom, že bez organizácie odolného systému protivzdušnej obrany je nemysliteľné úspešne uskutočnenie útočnej alebo obrannej operácie. Súčasne tieto skúsenosti jednoznačne potvrdzujú, že ktorákoľvek armáda sa môže pokladať za súčasnú, modernú a bojaschopnú len za predpokladu, ak je pripravená úspešne odraziť prvé a ďalšie údery vzdušného nepriateľa. Pritom treba vychádzať zo skutočnosti, že úspešné odrazenie prekvapivého úderu vzdušného nepriateľa nezavisí len od množstva síl a prostriedkov protivzdušnej obrany, ktorými armáda disponuje, ale súčasne od ich všestrannej pripravenosti a vysokého stupňa bojovej pohotovosti. Bez ľudí dokonale odborne pripravených, fyzicky a psychicky zdatných a morálne vyspelých by aj táto vysoko účinná bojová technika nesplnila očakávané predpoklady.

Zavedením modernej protiletadlovej raketovej techniky do výzbroje vojska protivzdušnej obrany podstatne vzrástla náročnosť a úloha prípravy veliteľov a štábov. Veď vojaci z povolania, velitelia, náčelníci a príslušníci štábov sa stali členmi obslúh a bojových smien hlavných druhov bojovej techniky. Musia vedieť bojovú techniku obsluhovať, udržiavať jej vysokú bojaschopnosť, využívať všetky jej možnosti, rýchlo a správne sa rozhodovať pod tlakom času a odvetnej činnosti vzdušného a často aj pozemného nepriateľa.

Podstatne vzrástli aj požiadavky na vojakov základnej služby, ktorí obsluhujú oveľa zložitejšiu techniku, než je tomu u klasických protiletadlových zbraní a kompletov. Sú vyššie požiadavky na ich predbežné školské vzdelanie, vzrástli požiadavky na bojovú prípravu vojakov, na jej premyslenú organizáciu a metodiku, efektívnosť, kádrové, materiálne a technické zabezpečenie.

Boj s technicky vyspelým a dobre vyškoleným vzdušným nepriateľom kladie vysoké nároky na znalosti, zručnosti, návyky, psychickú a fyzickú pripravenosť a odolnosť vojakov. Tieto vlastnosti môžeme získať a trvale udržať len usilovným štúdiom, systematickým a cieľavedomým výcvikom, pravidelnými a intenzívnymi nácvikmi. Tieto zásady sa musia stať železným zákonom pre všetkých príslušníkov vojska, pretože doteraz získané skúsenosti nás o ich pravdivosti a platnosti dostatočne poučili. Výsledky bojových streľieb ukazujú na veľkú zodpovednosť s akou pristupujú k tejto rozhodujúcej úlohe predovšetkým velitelia, náčelníci a inžiniersko-technické orgány.

Za pomerne krátky čas od začiatku prezbričovania nám vyrástli niektorí veľmi dobrí velitelia, zdokonalili sa vo velení, riadení výcviku a bojovej činnosti svojej jednotky a útvaru.

Nemalé úlohy sme v uplynulom období splnili v príprave veliteľského zboru. Súčasná prestavba vojska a zavádzanie novej bojovej techniky jednoznačne vytvára novú kvalitu vojska protivzdušnej obrany. Bolo teda logickou požiadavkou prispôbiť tejto novej kvalite vo výzbroji aj novú kvalitu prípravy veliteľov a štábov. Rastie miera zodpovednosti vojakov z povolania za techniku, stále väčší počet z nich bojovú techniku obsluhuje pri ničení nepriateľa paľbou. To vyvoláva nové, náročnejšie požiadavky na technické vzdelanie vojakov z povolania a to nielen u dôstojníkov technických profesií, ale i dôstojníkov na veliteľských a štábných funkciách. Vzrastá úloha veliteľov. Predovšetkým oni musia systematicky rozpracúvať a uvádzať do praktického života najdokonalejšie taktické spôsoby vedenia boja, zvyšovať presnosť prípravy a vedenia streľby, ničiť vzdušného nepriateľa na maximálnych diaľkach prvým výstrelom, prvou raketou, zlepšovať spôsoby vedenia prieskumu vzdušného nepriateľa. Čím je zložitejšia bojová technika, tým vyžaduje obratnejšie a náročnejšie riadenia. Táto skutočnosť kladie na jedno z prvých miest úlohu zvyšovať vojensko-technické znalosti. Samotné znalosti sú však málo. Treba vedieť ich využiť v praxi, tvorivým spôsobom využiť možnosti, ktoré v sebe súčasná technika a výzbroj protivzdušnej obrany má. To musia mať na zreteli nielen naše školy, ale i velitelia a náčelníci, ktorí plánujú a organizujú prípravu veliteľov a štábov u vojsk.

Pre splnenie náročných požiadaviek v príprave veliteľského zboru vojska protivzdušnej obrany boli organizačne vy-

tvorené a kádrosso zabezpečené odborné katedry vo vysokých vojenských školách a fakulte vojska protivzdušnej obrany pozemného vojska vo Vysokej vojenskej technickej škole Československo-sovietskeho priateľstva. Bolo treba tiež vybudovať rozsiahlu učebne výchovnú základňu pre prípravu veliteľských a technických kádrov. Značná časť veliteľského zboru vojska protivzdušnej obrany prešla preškolením kurzami na novú techniku a jej bojové použitie v Sovietskom zväze a vo Vysokej vojenskej technickej škole Československo-sovietskeho priateľstva.

Z charakteru súčasnej bojovej činnosti so vzdušným nepriateľom vyplýva mimoriadny význam osobnej zodpovednosti a disciplinovanosti každého vojaka za presné splnenie svojich služobných povinností. Súčasná vojna vyžaduje krajné vypätie všetkých morálnych, fyzických a psychických síl vojakov. Úloha jednotlivca, jeho všestranná pripravenosť a vysoká osobná disciplinovanosť nadobúdajú vo vojsku protivzdušnej obrany stále na význame. Je to dané tým, že jednotlivý člen obsluhy, bojovej smeny, môže podstatným spôsobom ovplyvniť výsledok práce celých kolektívov. V časových podmienkach, keď radovo každá sekunda rozhoduje o splnení alebo nespĺnení úlohy, o zničení cieľa alebo jeho prepustení, ide o veľmi výrazný prvok celkovej bojovej pripravenosti.

Vojsko protivzdušnej obrany pozemného vojska je v prevážnej väčšine vyzbrojené zložitými zbraňovými systémami, u ktorých stmelenosť a bojová zladenosť kolektívov vytvára základ úspechu v boji. Pre zabezpečenie úspešného plnenia úloh vojska protivzdušnej obrany je nevyhnutná nepretržitá cieľavedomá straníckopolitická práca, zameraná na výchovu príslušníkov jednotiek a útvarov vojska v duchu naprostej oddanosti Komunistickej strane Československa a našej socialistickej vlasti, pripravenosti za každej situácie dosiahnuť víťazstvo nad silným, technicky vybaveným nepriateľom. Špecifika bojovej činnosti príslušníkov vojska protivzdušnej obrany je taká, že spravidla budú plniť úlohy v zložitej situácii, ktorá vyžaduje veľké morálne a fyzické vypätie. Straníckopolitická práca musí usmerňovať všetkých príslušníkov na splnenie úloh aj za cenu najvyššieho — obeť života. Psychologická príprava organicky spätá s morálnou, politickou a bojovou, musí zabezpečiť u vojakov formovanie takých morálnych kvalít, ako je odvaha, chabrosť, vnútorná pripravenosť na sebaobetovanie, stálosť

psychických reakcií, vynaliezavosť a ďalšie. Príslušníci vojska protivzdušnej obrany musia mať tiež vysoké sociálno-psychologické kvality — súdržnosť, kolektivismus, pripravenosť na vzájomnú pomoc. To všetko má význam v podmienkach jadrovej vojny.

Vysoká ideovosť, politická zakalenosť — to je nevyhnutný základ všetkých ostatných kvalít každého príslušníka vojska protivzdušnej obrany pozemného vojska nezávisle od jeho služobného zaradenia. V súčasných podmienkach ešte viac nadobúdajú na význame slová V. I. Lenina, že „v každej vojne víťazstvo nakoniec je určované duchom tých mas, ktoré na poli boja prelievajú svoju krv“.

Zvýšenú pozornosť musíme venovať pripravenosti našich veliteľov a štábov na riadenie bojovej činnosti síl a prostriedkov protivzdušnej obrany v najrôznejších fázach boja a operácie pre plné využitie takticko-technických vlastností novej bojovej techniky. Základné zásady bojového a operačného použitia síl a prostriedkov protivzdušnej obrany sú zvládnuté, máme tiež potrebné poriadky, predpisy, pomôcky a pod. Čo nám doteraz ešte niekde chýba, to je plné a široké tvorivé uplatňovanie stanovených zásad v konkrétnych situáciách a zručné využitie všetkých bojových možností techniky. Súčasný ozbrojený zápas je charakterizovaný rýchlymi zmenami situácie, vysokou manévrovosťou a dynamikou bojovej činnosti. Neoddeliteľnou súčasťou súčasných operácií sú aj vzdušné a protivzdušné operácie, ktoré bezprostredne ovplyvňujú bojovú činnosť síl a prostriedkov vojska protivzdušnej obrany. Účasť týchto prostriedkov v protivzdušnej operácii vyžaduje pružnú činnosť všetkých veliteľov a štábov pri odrážaní úderov vzdušného nepriateľa, zladenú činnosť obslúh, bojových smien a štábov, oprenú o akýchkoľvek šablón a rutiny. Zvládnuť spôsoby súčasnej protivzdušnej obrany, pochopiť možnosti a spôsob ich prevedenia do života v súčasnej vojne, môžeme len na základe ujasnenia si princípov operačného umenia, možnosti bojovej techniky, daných stupňom vývoja vedec-kotechnického pokroku, kritického osvietenia si skúseností minulých vojen, obráteneho využívania všetkého užitočného z týchto skúseností do súčasnej skutočnosti a praxe.

Dvadsať výročie vzniku vojska protivzdušnej obrany predstavuje z historického pohľadu vcelku krátke obdobie. V jeho rozvoji, zvlášť posledných desať rokov, predstavuje však jednu z najvýznamnejších etáp, v ktorej sa uskutočnili kva-

litatívne zmeny takého charakteru, že ovplyvnia jeho ďalší rozvoj na niekoľko desaťročí. K tomuto záveru nás oprávňuje tak súčasný stav a perspektíva rozvoja nepriateľských prostriedkov vzdušného napadnutia, ako i úloha a miesto protivzdušnej obrany pri vedení súčasných operácií.

V posledných rokoch dochádza vo vojenských vzdušných silách NATO k zavádzaniu nových moderných typov taktického i strategického letectva a zdokonaľovaniu ich výzbroje. Letectvo a bezpilotné prostriedky vzdušného napadnutia, vybavené jadrovými zbraňami, mali a doteraz majú, podľa mienky západných vojenských kruhov, neočakávanými údermi zničiť najdôležitejšie politické, ekonomické centrá a vojenské objekty socialistických štátov a tak v rozhodujúcej miere ovplyvniť výsledok vojny. To vyvoláva aj zmeny v taktike použitia prostriedkov protivzdušnej obrany, osobitne ich pripravenosti viesť boj v akýchkoľvek denných a poveternostných podmienkach, za silného rádiotechnického rušenia a súčasného širokého manévru vo výške a smere. Zavedenie automatizovaných systémov velenia a navedenia letectva nepriateľa umožňuje zasadenie hromadných síl letectva na veľkej šírke a do veľkej hĺbky, ako i vo veľkom rozsahu výšok. Činnosť nepriateľského letectva nadobúda charakter mohutných vzdušných operácií, ktorým môžeme čeliť jedine dobre organizovaným a efektívnym využitím všetkých prostriedkov protivzdušnej obrany štátov celého socialistického spoločenstva.

Oficiálne názory velenia armád NATO a praktické skúsenosti z lokálnych vojen nás oprávňujú k záveru, že nepriateľské letectvo bude hrať vážnu úlohu v agresívnych plánoch imperializmu. Hlavnou údernou silou na európskom priestore vojnovnej činnosti bude taktické a vojskové letectvo, taktické a operačne-taktické rakety. Letectvo má svoju rozhodujúcu úlohu zohrať predovšetkým prekvapivými hromadnými údermi na vojská a tylové objekty. (V tejto súvislosti môžeme spomenúť rok 1967, keď izraelské letectvo prekvapivým úderom spôsobilo rozhodné straty letectvu a protivzdušnej obrane Egypta a Sýrie, vybojovalo nadvládu vo vzduchu a nasledujúcimi údermi na pozemné vojská zabezpečilo rýchle prenikanie izraelskej armády do hĺbky arabského územia.)

Boj medzi prostriedkami protivzdušnej obrany a letectvom nadobúda v súčasných operáciách stále na význame. Umlčenie a ničenie prostriedkov protivzduš-

nej obrany, ako i zabránenie obnovenia ich bojascapnosti, je podľa názorov pravdepodobného nepriateľa jednou z hlavných úloh všetkých štábů v priebehu prípravy a vedenia boja a operácie. Pre zabezpečenie tohto cieľa organizuje a vykonáva prieskum, ničenie prostriedkov protivzdušnej obrany paľbou a ich umlčovanie prostriedkami rádioelektronického boja. S cieľom zistiť, umlčať alebo zničiť postavenia, stanovišťa, miesta velenia protiletadlových raketových jednotiek sa vysielajú diverzné skupiny, prieskumné a výsadekové jednotky. Pravdepodobný nepriateľ pokladá za potrebné vykonávať opatrenia na umlčovanie protivzdušnej obrany s maximálnou cieľavedomosťou nepretržite v priebehu príprav a vedenia operácie. Tieto skutočnosti zvyšujú požiadavky na odolnosť našej protivzdušnej obrany. Protivzdušná obrana v súčasných podmienkach musí byť schopná plniť stanovené úlohy pri ničení nepriateľských prostriedkov vzdušného napadnutia v zložitej vzdušnej a pozemnej situácii, pri použití nepriateľom všetkých v súčasnosti a spôsobov umlčovania a prekonávania protivzdušnej obrany. Takticko-technické parametre prostriedkov protivzdušnej obrany musia zabezpečovať efektívne ničenie vzdušného nepriateľa vo všetkých výškach, rýchlostiach, za každých meteorologických podmienok, vo dne aj v noci. Protivzdušná obrana musí byť hlboko členená, odolná proti všetkým druhom rušenia, musí vykazovať vysokú efektívnosť a účinnosť, vráťanie schopnosti viesť boj s nepriateľským letectvom s dlhodobým úsilím.

Stály rast úlohy a významu protivzdušnej obrany je ovplyvňovaný búrlivým kvalitatívnym aj kvantitatívnym rozvojom prostriedkov vzdušného napadnutia. Prakticky všetky druhy súčasných lietajúcich aparátů môžu byť nosičmi zbraní hromadného ničenia. Značná časť z nich používa klasické prostriedky ničenia, ktoré oveľa prevyšujú čo do mohutnosti ničenia prostriedky používané v 2. svetovej vojne.

Úloha a miesto vojska protivzdušnej obrany pozemného vojska v súčasných operáciách sú určené predovšetkým významom boja s nepriateľským letectvom a jeho celkovým vplyvom na splnenie stanovených cieľov operácie pozemných vojsk. Vojsko protivzdušnej obrany ničenie prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa (lietadiel, bítevných vrtníkov, rakiet s plochou dráhou letu a ďalších cieľov), vzdušných výsadek a aeromobilných vojsk nepriateľa vo vzduchu, ale i útočiaceho alebo brániaceho sa po-

zemného nepriateľa, plní úlohy bezprostredného ničenia hlavného uskupenia nepriateľských síl. Odrážaním úderov nepriateľského letectva a obranou hlavného uskupenia našich vojsk a objektov tyla pred údermi zo vzduchu zabezpečuje vojsko protivzdušnej obrany zachovanie bojaschopnosti a voľnosť manévru hlavného uskupenia našich vojsk. Touto činnosťou sa vojsko protivzdušnej obrany pozemného vojska priamo zúčastňuje na splnení cieľov operácie a podstatnou mierou ovplyvňuje všeobecný pomer síl. Tak treba chápať úlohu a miesto vojska protivzdušnej obrany v súčasnom boji a operácii a v súlade s nimi treba naplňovať konkrétnou činnosťou organizáciu a riadenie protivzdušnej obrany na všetkých veliteľských stupňoch.

Aktívnym a veľmi efektívnym prostriedkom boja s nepriateľským letectvom bolo a zostáva naše stíhacie letectvo. Na priamu protivzdušnú obranu pozemných vojsk nemôže však byť použité v ktoromkoľvek období a za každej situácie takou hodnotou bojového úsilia, ktoré by zabezpečovalo úspešné odrazenie útočiacieho nepriateľa zo vzduchu. Preto vojsko protivzdušnej obrany pozemného vojska plní závažnú úlohu ničenia vzdušného nepriateľa a spôsobenia mu rozhodných strát v priestore bojového a operačného uskupenia vojsk, pri odrážaní jeho úderov na vojská a ostatné objekty s cieľom zachovať ich bojaschopnosť, palebnú a údernú silu. Vojsko protivzdušnej obrany sa zúčastňuje na vybojovaní a udržaní nadvlády vo vzduchu nášho letectva. Okrem toho ničením nepriateľského letectva v stanovených priestoroch bojovej činnosti a zabránení jeho prelietavania do hĺbky štátneho územia, ako prvý sled protivzdušnej obrany uľahčuje plniť úlohy vojskám protivzdušnej obrany štátu pri obrane životne dôležitých objektov.

Súčasne so stálym narastaním úlohy a významu protivzdušnej obrany v súčasných operáciách nadobúda aj ona kvalitatívne nový charakter. Rozmach ozbrojeného zápasu, ktorý neprestajne narastá a prejavuje sa vo väčšej zložitosti, rozhodnosti a dynamike bojovej činnosti, prináša nové prvky aj do boja so vzdušným nepriateľom. Protivzdušná obrana musí byť pripravená plniť zložité úlohy efektívneho ničenia lietadiel, bezpilotných prostriedkov, bítevných vrtuľníkov, rakiet s plochou dráhou letu a ďalších cieľov. Vojsko protivzdušnej obrany musí disponovať palebnými prostriedkami, schopnými viesť nepretržitú, dlhodobú bojovú činnosť a ničiť všetky prostriedky

vzdušného napadnutia nepriateľa, ktoré môžu byť použité na naše vojská a ostatné objekty.

Podstatný vplyv na rozsah a obsah úloh protivzdušnej obrany a podmienky ich plnenia majú zvláštnosti súčasných operácií pozemných vojsk. Medzi základné z nich patrí vysoká mobilnosť bránených vojsk a schopnosť rýchleho manévru, prudká dynamika zmien situácií, ktoré kladú zvýšené nároky a požiadavky na velenie a riadenie bojovej činnosti síl a prostriedkov protivzdušnej obrany. V súlade s princípmi vedenia súčasného boja a operácie boli vypracované aj hlavné zásady plánovania, organizácie a riadenia protivzdušnej obrany.

K hlavným z nich patria:

- stála vysoká bojová pohotovosť vojska protivzdušnej obrany na odrazenie úderov [agresie] vzdušného nepriateľa,
- schopnosť a všestranná pripravenosť plniť úlohy v podmienkach použitia jadrových zbraní,
- vedenie bojovej činnosti jednotným úsilím všetkých síl a prostriedkov protivzdušnej obrany,
- sústredenie úsilia na obranu hlavného uskupenia vojsk,
- nepretržitosť a odolnosť protivzdušnej obrany,
- uskutočňovanie rozhodného manévru silami a prostriedkami protivzdušnej obrany v súlade s dynamikou boja a operácie,
- schopnosť pôsobiť na vzdušného nepriateľa s prekvapením,
- všestranné zabezpečenie bojovej činnosti vojska protivzdušnej obrany,
- centralizované velenie.

Všetky základné požiadavky na protivzdušnú obranu a zásady jej organizácie treba chápať komplexne, vidieť ich vzájomnú podmienenosť a závislosť, systematicky a cieľavedome ich premietat do oblasti prípravy jednotiek a útvarov vojska protivzdušnej obrany na bojovú činnosť. V budúcej vojne, pokiaľ by bola vyvolaná agresívnymi silami imperializmu, budú od prvých minút jej začatia prebiehať vo vzdušnom priestore prudké boje a zrazenia. Dosiahnutie cieľov v operáciách pozemných vojsk bude do značnej miery závisieť od toho, ako spoľahlivo a s akou účinnosťou budú bránené vojská a ostatné objekty pred údermi vzdušného nepriateľa. Protivzdušná obrana musí byť všestranne pripravená splniť všetky náročné a zložité úlohy vyplývajúce z vedenia súčasného boja a operácie.

K HLAVNÍM ÚKOLŮM VÝCVIKOVÉHO ROKU 1980—1981

Ukončili jsme výcvikový rok 1979—1980, který byl charakteristický tím, že jsme v něm završovali plnění úkolů stanovených pro výstavbu a přípravu ČSLA XV. sjezdem KSČ a vytvářeli předpoklady pro úspěšnou realizaci úkolů, které ČSLA uloží XVI. sjezd strany.

Úkoly uplynulého výcvikového roku jsme plnili ve složité mezinárodní politické situaci. Na jedné straně Sovětský svaz a země socialistického tábora pokračovaly v úsilí o snížení napětí, prohlubování důvěry a rozvoj všestranné spolupráce mezi státy s různým společenským zřízením. Na druhé straně státy imperialistického bloku v čele s USA v průběhu celého roku 1980 šly nebezpečnou cestou omezování spolupráce a zostřování vztahů se socialistickými zeměmi, cestou dalšího horečného zbrojení. Neustále jsou zvyšovány výdaje na modernizaci ozbrojených sil USA a jejich spojenců s cílem dosáhnout vojenské převahy nad státy Varšavské smlouvy. Většina těchto prostředků se vynakládá na vytváření kvalitativně nových zbraňových systémů, mezi nimi především útočných mezikontinentálních balistických střel „MX“ s kombinovanou jadernou hlavicí o deseti autonomních jaderných náložích. Bude pokračovat výstavba raketového jaderného systému TRIDENT, v jehož rámci budou raketové ponorky do konce roku 1985 přezbrojeny řízenými střelami Trident-1 a v dalším raketami Trident-2, z nichž každá ponese 24 autonomních jaderných náloží. Intenzivně pokračuje příprava k zavádění řízených střel s plochou dráhou letu. Nemalé prostředky jsou v armádách NATO každoročně vydávány na zvýšení palébné a úderné síly i odolnosti pozemního vojska.

Uvážíme-li, že tzv. „nová jaderná strategie“ USA, obsažená v Carterově směrnicí č. 59 (byla zveřejněna v srpnu 1980), počítá jako s jednou ze základních variant s možností preventivního jaderného úderu na strategické objekty SSSR a států Varšavské smlouvy, máme o důvod víc, abychom i v novém výcvikovém roce s plnou pozorností sledovali vývoj ve světě a s maximálním

úsilím plnili všechna opatření a úkoly, které souvisejí s dalším zvyšováním obranyschopnosti ČSLA v rámci ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy.

Potřebné předpoklady a zázemí nám k tomu vytváří jak plná podpora a pomoc poskytovaná ČSLA ze strany ÚV KSČ, osobně generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR soudruha Gustáva Husáka, tak i příznivý vývoj vnitropolitické situace v ČSSR. Díky prozíravé hospodářské politice naší strany a vlády se podařilo maximálně omezit nepříznivé důsledky krize soudobého kapitalismu na naše hospodářství. Orientace na prohlubování hospodářské spolupráce se zeměmi socialistického společenství v rámci RVHP, především se Sovětským svazem, na jedné straně zabezpečuje harmonický rozvoj našeho národního hospodářství a životní úroveň pracujících, na druhé straně vytváří nezbytné předpoklady a zdroje pro cílevědomou realizaci všech úkolů, spojených s upevňováním obranyschopnosti ČSSR. I v tomto výcvikovém roce budou pokračovat dodávky nových typů výzbroje a bojové techniky k vojskům ČSLA, které podstatnou měrou ovlivní růst jejich bojeschopnosti.

Tento trvalý proces zkvalitňování materiálně technického vybavení naší armády vyžaduje, aby všichni příslušníci ČSLA s plným úsilím přistupovali k plnění úkolů bojové pohotovosti, politické, operační a bojové přípravy.

Hlavní úkoly pro přípravu štábů a vojsk stanovil „Rozkaz ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1980—1981“. Navazují na výsledky, kterých dosáhly štáby a vojska v uplynulém výcvikovém roce, a usměrňují jejich přípravu na další celkové zvýšení úrovně připravenosti ČSLA v souladu s požadavky vojenskopolitické linie KSČ. Měly by současně orientovat i pracovníky naší vojenskoteoretické fronty i vojenský odborný tisk a především náš časopis v otázkách zaměření a obsahu vojenskovo-vedecké práce v novém výcvikovém roce.

V oblasti bojové a mobilizační pohotovosti půjde hlavně o to, aby se na všech stupních velení, ve všech útvarech a jednotkách plně prosadila a důsledně prakticky realizovala platná směrnice pro bojovou pohotovost ČSLA. Není třeba opakovat a vysvětlovat důvody, proč je nezbytné, aby naše štáby a vojska byla neustále připravena včas reagovat na přípravy a opatření potenciálního nepřítele. Má-li činnost vojsk při uvádění do bojové pohotovosti být dostatečně pohotová a organizovaná, musí probíhat na základě reálných, pečlivě promyšlených plánů, za neustálého pevného řízení a kontroly ze strany nadřízených velitelů a štábů. To vyžaduje, aby všichni generálové a důstojníci přesně znali svoje funkční povinnosti při uvádění vojsk do bojové pohotovosti a při mobilizaci a měli pevné návyky v jejich plnění.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat při zabezpečení trvalé bojové pohotovosti výběru a přípravě dozorčích orgánů a vycvičenosti vojsk k samostatnému plnění jednotlivých činností při každém stupni bojové pohotovosti. Toto je rozhodující zejména v prvních 30—40 minutách po vyhlášení kteréhokoli ze signálů bojové pohotovosti v mimopracovní době, kdy teprve probíhá porozumění a svoz vojáků z povolání a v důsledku toho řízení veškeré činnosti jednotek a útvarů spočívá na dozorčích orgánech, uvnitř jednotek pak převážně na poddůstojnících základní služby. K zabezpečení organizovaného splnění úkolů v této době chceme dosáhnout toho, aby každý poddůstojník a voják přesně znal svoje zařazení při bojovém poplachu a bezpečně zvládl plnění svých povinností za jakékoli situace.

Současné technické vybavení systému vyrozumívání, vybavenost ubytovacích objektů, parků a skladů i dobrý stav uložené techniky všeho druhu vytvářejí reálné podmínky nejen pro spolehlivé plnění časových norem, stanovených pro uvádění vojsk do bojové pohotovosti, ale i pro jejich další zkracování. K tomu je třeba, abychom kromě každodenní promyšlené přípravy vojsk a péče o techniku a materiál všeho druhu plně využili a důsledně realizovali i dlouhodobé plány zdokonalování bojové a mobilizační pohotovosti. Cesty a prostředky dalšího zkvalitňování bojové a mobilizační pohotovosti a zobecnění nejlepších zkušeností z praktické realizace tohoto úkolu by nesporně měly mít svoje místo i na stránkách našeho časopisu.

Závažné úkoly, praktické i teoretické, stojí před námi v novém výcvikovém roce v přípravě velitelů a štábů. V „Kalendářním plánu hlavních opatření ve výcvikovém roce 1980—1981“ se počítá s řadou operačních velitelско-štábních cvičení i velitelско-štábních cvičení a cvičení s vojsky na taktickém stupni.

Budeme usilovat, aby všechna plánovaná cvičení byla kvalitní a zaměřena na další všestranné prohloubení znalostí a upevnění návyků velitelů a štábů v organizaci soudobých operací a bojové činnosti, v pevném velení vojskům v jejich průběhu. Zdánlivě tedy jakoby nejde o nic nového. Uvědomíme-li si však rychlý proces kvalitativní přeměny našich vojsk i vojsk možného nepřítele, k němuž dochází k důsledku zavádění principiálně nových zbraňových systémů, bojové a zabezpečovací techniky, pak je nám jasné, že musíme vynaložit trvalé maximální úsilí, abychom zvládli nové požadavky, které z toho vyplývají. Nepřetržitě roste palebná a úderná síla našich útvarů a svazků, jejich pohyblivost a odolnost, schopnost plnit úkoly v operaci a v boji i za nejsložitější pozemní a vzdušné situace, ve dne i v noci. Spolu s tím však roste i schopnost nepřítele klást účinný odpor našim vojskům, působit jim hromadné ztráty a mařit uskutečnění přijatého zámyslu.

Proto stavíme v přípravě velitelů a štábů na všech stupních na první místo požadavek zvládnutí nových zbraňových systémů a bojové techniky, zásad jejich dovedného efektivního využití v operaci a boji a jejich vlivu na principy organizace a vedení operace a boje. V souvislosti s tím vyvstávají před námi jako nové prvky operačního umění a taktiky otázky nepřetržitě komplexního palebného ničení nepřítele ve všech fázích operace (bojové činnosti), dále organizace a vedení rozhodné, vysoce manévrové činnosti v hloubce operační sestavy nepřítele a rovněž účasti našich vojsk v protivzdušné a ve vzdušné operaci na válčišti.

Konkrétněji k jednotlivým otázkám. Požadavek nepřetržitě komplexního palebného ničení nepřítele v podstatě není nový. Vždy platilo, že vedení bojové činnosti spočívá v kombinaci palby a pohybu vojsk. V současných podmínkách je bojová sestava nepřítele jako nikdy dříve vysoce nasycena protitankovými zbraněmi, ručními palebnými prostředky a dělostřelectvem. Současně však i velitelé našich útvarů, svazků a svazů disponují mohutnými palebnými prostředky, schopnými účinně ničit nepřítele na velké vzdálenosti. V souvislosti s tím zvláště naléhavě vyvstává požadavek cílevědomého důsledného slaďování paleb všeho druhu, tj. vytváření promyšleného systému komplexního ničení nepřítele, počínaje od maximálních vzdáleností až do bezprostředního přiblížení bojových sestav a v průběhu střetnutí s nepřítelem. K dosažení potřebné hustoty palebných prostředků na rozhodujících úsecích fronty bude třeba, abychom i nadále důsledně dodržovali princip soustřeďo-

vání sil a prostředků na směr hlavního úderu s cílem zabezpečit si rozhodnou převahu nad nepřítelem, možnost zlomit jeho odpor v krátké době a vytvořit podmínky pro rozbití uskupení jeho vojsk.

Důležitou podmínkou úspěšného vedení útočné operace je rychlé a rozhodné rozvíjení úspěchu do hloubky. Jak potvrzují zkušenosti z Velké vlastenecké války, nejvýraznější úspěchy bylo dosaženo v operacích, kde prostředně po průlomu nepřátelské obrany nebo už v jeho závěru byly zasazovány na tehdejší dobu vysoce pohyblivé tankomechanizované skupiny s úkolem rychle proniknout do hloubky, rozvrátit sestavu nepřítele a zničit nebo ovládnout důležité objekty v hloubce jeho sestavy. Tato zkušenost neztratila na významu ani v soudobých podmínkách, spíše naopak. Použití jaderných zbraní, kvalitativně nový stupeň pohyblivosti a odolnosti vojsk spolu s vysokou bojovou účinností klasické soudobé výzbroje umožňují s daleko vyšší efektivností vytvářet a využívat na stupni frontu a armády operační manévrující skupiny, které jsou schopné v krátké době rychle vyjít do hloubky a samostatně, v odtržení od hlavních sil, ničit nebo ovládnout nejdůležitější cíle a objekty v hloubce nepřátelské sestavy. Tím operační manévrující skupiny frontu (armády) vytvářejí podmínky pro úspěšnou činnost a rychlý postup hlavních sil k dosažení vytyčených cílů operace.

Některé nové názory se uplatňují rovněž ve vedení boje s nepřátelským letectvem a prostředky vzdušného napadení. Soudobé letectvo svými takticko-technickými parametry, dálkou, přesností a účinností je nebezpečným prostředkem ničení jaderných zbraní, letectva a uskupení pozemního vojska. Je proto třeba hledat nové, efektivnější formy boje proti němu, zvláště v podmínkách, kdyby se nepříteli podařilo včasnou koncentrací sil a prostředků na válčišti získat dočasnou převahu ve vzduchu. Pak bude třeba v rámci válčiště nejdříve likvidovat vzdušnou převahu nepřítele vedením protivzdušné operace k oslabení jeho leteckého uskupení za účasti všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. Vzápětí po splnění tohoto úkolu přejít k vedení vzdušné operace s cílem dokončit zničení raketového jaderného a leteckého uskupení nepřítele a zabezpečit mohutnou palebnou podporu pozemního vojska při plnění úkolů prvních armádních a frontových operací. Účast našich vojsk v protivzdušné a vzdušné operaci na válčišti jsme už v minulých dvou letech procvičovali. Ukazuje se však potřeba hlubšího zvládnutí zásad plánování a sladění cílů obou operací a řízení vojsk v jejich průběhu, zvláště z hlediska zabezpečení nepřetržité součinnosti všech sil a prostředků, které se jich zúčastní. Ukazuje se rovněž, že tento úkol postupně přerůstá rámec působnosti štábů PVOS a letectva a svým obsahem stále více přechází jako jeden z důležitých úkolů do oblasti činnosti vševojskového velitele a štábu.

Kromě zvládnutí těchto nových problémů, půjde v přípravě velitelů a štábů i v tomto výcvikovém roce o další zkvalitnění rozhodovacího procesu na všech stupních, zvláště o prohloubení a zvýšení objektivnosti analýzy situace a o přejít reálných odpovídajících závěrů pro činnost vlastních vojsk. Dále půjde o hlubší osvojení metody souběžného plánování operace a boje ve stanovených časových limitech, o další zlepšení součinnosti a všestranného operačního a bojového zabezpečení vojsk. Větší důraz budeme klást na zvládnutí nepřetržitého velení vojskům v nové organizační struktuře míst velení a rovněž na organizaci nejdůležitějších etap operace a boje v terénu. Velitelé taktického stupně musí pevně zvládnout bezprostřední osobní řízení podřízených jednotek a útvarů v celém průběhu bojové činnosti.

Splnění úkolů ve velitelské přípravě vyžaduje cílevědomě a promyšleně připravovat a náročně, za osobního řízení nadřízených velitelů a náčelníků, vést všechna zaměstnání. Při štábních nácvicích, velitelsko-štábních cvičeních a při cvičeních s vojsky vytvářet složité, dynamické situace, vyžadující od cvičících plně soustředění a uplatnění nových zásad organizace a vedení operace a boje. Více studovat organizaci, výzbroj a předpisy možného nepřítele a nedopouštět podceňování jeho bojových možností.

Navíc vyžaduje — a to je úkol celé vojenskovední fronty naší armády i vojenského tisku — především našeho časopisu, velmi intenzivně pokračovat ve zkoumání a teoretickém rozpracování otázek velení vojskům, vedení a zabezpečení operací a boje v těchto nových, rychle se měnících podmínkách. Tím můžeme poskytovat velitelům a štábům trvalou účinnou pomoc při plnění konkrétních úkolů operačně taktické přípravy v novém výcvikovém roce.

Z dalších aktuálních otázek soudobého vojenského umění, kterým bychom měli věnovat pozornost na stránkách Vojenské mysli v roce 1981, chci uvést:

- problémy organizace a zabezpečení průlomu připravené obrany nepřítelů,

- příprava a vedení střetného sražení,

- přechod do dočasné obrany k odražení silného protiúderu nepřítelů,

- obklíčení a ničení silných uskupení pozemního vojska nepřítelů.

V přípravě všech druhů vojsk chceme v souladu s požadavky Rozkazu ministra národní obrany v novém výcvikovém roce dosáhnout dalšího rozhodného zvýšení intenzity bojové a politické přípravy s důrazem na komplexní výcvik v poli. Učit vojáky, obsluhy a osádky znát a mistrně ovládat svěřenou výzbroj a bojovou techniku, maximálně využívat její bojové vlastnosti k ničení nepřítelů. Smyslem a cílem výcviku musí být vychovat vojáka morálně silného, psychicky odolného a dobře vycvičeného. Na základě vysoké individuální připravenosti jednotlivce formovat dobře připravené pevné kolektivy obsluh, osádek, jednotek a útvarů, schopné plnit stanovené bojové úkoly v nejobtížnějších podmínkách, ve dne i v noci.

I tento úkol vyžaduje další tvůrčí teoretické rozpracování z hlediska úlohy a místa jednotlivých druhů vojsk a služeb v operaci a boji. Vyplývá to též z jejich změněných bojových vlastností a možností. Spolu s tím by měl náš vojenský tisk v daleko větší míře propagovat a rozšiřovat nejlepší zkušenosti z oblasti přípravy velitelů, štábů a vojsk a tím konkrétně napomáhat růstu odborné připravenosti našeho velitelského sboru.

Nakonec v pořadí, nikoliv však co do významu, se chci zmínit ještě o jednom úkolu, uvedeném v rozkaze ministra národní obrany ČSSR. Ukládá se v něm všestranně prohlubovat a upevňovat bojové přátelství se Sovětskou armádou a ostatními bratrskými armádami. K realizaci tohoto úkolu budeme mít v novém výcvikovém roce dostatek příležitostí. Budeme organizovat řadu společných velitelsko-štábních cvičení i cvičení s vojsky, různých takticko-odborných nácvíků a zaměstnání. Bude pokračovat akce výměny jednotek se Střední skupinou vojsk, která už v minulosti přinesla řadu dobrých zkušeností. Chci při této příležitosti zdůraznit, že je třeba, abychom všech plánovaných opatření plně využili k prohloubení vzájemného poznání, k upevnění přátelství a spolupráce mezi příslušníky naší armády a vojáky spřátelených armád, především Sovětské armády. Měli bychom jich plně využít i k přebírání osvědčených progresivních metod řízení, výchovy a výcviku vojáků, používaných

v bratrských armádách členských států Varšavské smlouvy. Na nás je též, abychom nezištně předávali i své nejlepší zkušenosti, které se osvědčily v praxi bojové a politické přípravy vojsk. I to je příležitost pro náš časopis k tomu, aby ze stránek vojenského tisku spřátelených armád, především sovětského, publikoval aktuální články a pojednání jak z oblasti operačního umění a taktiky, tak i z oblasti přípravy velitelů, štábů a vojsk a tím konkrétně pomáhal ke splnění úkolu stanoveného RMNO.

V článku jsem uvedl jen některé, podle mého názoru hlavní úkoly, jejichž kvalitní splnění v rozhodující míře ovlivní dosažení cílů, které stanovil pro přípravu ČSLA rozkaz ministra národní obrany ČSSR na výcvikový rok 1980 až 1981. Co do obsahu a objemu úkolů bude nový výcvikový rok nesporně velmi náročný jak z hlediska přípravy, tak i vlastního plnění všech plánovaných opatření. Jejich realizace předpokládá vysokou intenzitu a efektivnost práce řídicích orgánů i vykonavatelů na všech stupních velení. Vyžaduje cílevědomé spojení úsilí velitelských, stranickopolitických orgánů, organizací KSČ, odborových a mládežnických organizací a široký rozvoj socialistické soutěže za nejlepší splnění výcvikových úkolů, za vysokou organizovanost života útvarů a jednotek bez hrubých kázeňských přestupků a mimořádných událostí. Vyžaduje však i další velmi cílevědomou a konkrétní práci v oblasti rozvoje vojenskoteoretického myšlení generálů a důstojníků naší armády, jehož tribunou je a musí stále více být i náš časopis. V nejlepším splnění stanovených úkolů spatřujeme náš přínos k realizaci vojenskopolitické linie KSČ po XVI. sjezdu a nakonec i náš přínos k plnění našeho internacionálního závazku k bratrským armádám Varšavské smlouvy, v první řadě ke slavné Sovětské armádě, hlavní záštitě socialismu a míru.

K VELITEĽSKO-ŠTÁBNYM CVIČENIAM

Všetky snahy medzinárodného imperializmu vo vojenskej oblasti smerujú k získaniu prevahy v jadrových zbraniach nad štátmi Varšavskej zmluvy. Ciele tejto snahy sú vyjadrené v doktrínálnych názoroch USA a bloku NATO. Veľká pozornosť sa venuje najmä v USA rozpracovaniu otázok prekvapivého napadnutia štátov Varšavskej zmluvy s použitím jadrových zbraní. My sme povinní na tieto vojenské prípravy NATO adekvátne reagovať vo svojej príprave. V celom systéme našej prípravy zaujímajú významné miesto veliteľsko-štábne cvičenia osobitne operačného charakteru.

Cieľom článku je rozobrať niektoré poznatky z cvičení tohto charakteru so zameraním na prechod vojsk do útoku po odvetných jadrových úderoch, na prácu štábu pri hodnotení bojaskhopnosti vojsk po jadrových úderoch nepriateľa a na riadenie presunov a preskupení v útočnej operácii.

Pri rozpútaní vojny s použitím jadrových zbraní straty spôsobené u oboch bojujúcich strán podstatne narušia bojaskhopnosť ich vojsk a vyžadujú si zmeny a upresnenie pôvodných úloh. Bezprostredne po jadrových úderoch bude môcť prejsť do útoku len obmedzený počet zväzkov a útvarov, ktoré si zachovali bojaskhopnosť. U vojsk napadnutých jadrovými údermi a na teritóriu si obnova bojaskhopnosti a likvidácia následkov jadrových úderov vyžiada splniť rad zložitých opatrení, ktoré podstatne ovplyvnia činnosť štábov, vojsk a teritoriálnych orgánov v prvých hodinách vojny.

Táto skutočnosť stavia aj pred operačné umenie rad zložitých otázok. Podstatnou z nich je hľadanie ciest pre uchopenie iniciatívy zväzkami a zväzmi prvého sledu hneď v prvých hodinách jadrovej vojny.

Vyčkávanie najmä prvosledových zväzkov vo vybudovaných zariadeniach východiskového priestoru poskytujúcich ochranu pred účinkami jadrových zbraní až do lehoty, keď nepriateľ skončí svoj prvý jadrový hromadný úder, ktorý podľa dostupných údajov môže trvať najmenej 2 hodiny, by znamenalo práve odovzdať iniciatívu nepriateľovi a nechať sa ničiť jeho údermi. Na opodstatnenie tohto tvrdenia vezmime do úvahy tieto skutočnosti. Prvý hromadný jadrový úder nepriateľa, tak ako nám to prinášajú dostupné pramene môže trvať 2—3 hodiny a môže pozostávať z dvoch až troch vln. Jeho vnútorná štruktúra môže byť nasledujúca:

— prvé odpálenie rakiet a štart taktického letectva v čase „Č“,

— dopady rakiet Pershing, Lance, Pluton v Č +5—9 minút prevažne na objekty, ktoré nebudú meniť súradnice,

— jadrové údery taktického letectva prevažne na objekty PVO a jadrové prostriedky s cieľom prelomiť našu PVO v Č +5—70 minút,

— druhé údery taktického letectva na vojská prevažne na naše prvosledové divízie a na raketové útvary v Č +80—120 minút a druhé údery rakiet Pershing, Lance, Pluton a prvé údery atómového delostrelectva na naše vojská v dotyku a na prostriedky jadrového napadnutia a na prvky velenia.

Z uvedeného vyplýva, že od dopadov prvej vlny rakiet a po prelete prvej vlny taktického letectva nad našimi prvosledovými divíziami k úderom na prostriedky PVO v hĺbke a na prostriedky jadrového napadnutia do druhých úderov taktického letectva a operačne taktických rakiet a prvých úderov atómového delostrelectva sa ukazuje čas približne jednej hodiny, keď technika prvého jadrového úderu nepriateľa mu nedáva možnosť pôsobiť na naše prvosledové divízie. Napr. využitie tejto hodiny prvosledovými zväzkami, ktoré si zachovali bojaschopnosť po prvej vlne hromadného jadrového úderu operačne taktických rakiet a taktického letectva nepriateľa umožňuje vyraziť do útoku a prekonať vzdialenosť (20—30 km), ktorá ich delí od čelných jednotiek nepriateľa a nadviazať s nimi priamy bojový dotyk. Tým zbaví nepriateľa možnosti proti nim zasadiť jadrové údery, ktoré vyžadujú potrebnú bezpečnostnú vzdialenosť.

Tento prejav iniciatívy je nutný pre využitie účinkov vlastných jadrových úderov a pre zakončenie ničenia prvých sledov nepriateľa, ale i preto, aby sa neumožnilo nepriateľovi plánovite zasadzovať ďalšie jadrové údery na naše prvosledové divízie a tým oddiaľovať lehotu možného prechodu našich vojsk do útoku.

V prípade vyradenia z boja našich prvosledových divízií by sa mu podarilo získať čas pre svoje vojská najmenej 3—4 h.

Prechod do útoku našich druhosledových divízií, ktoré sa nachádzajú vo vzdialenosti 60—80 km od predného okraja, mu tento 3—4hodinový náskok a uchopenie iniciatívy umožňuje.

Okrem toho z hľadiska bezpečnostných vzdialeností môže pri vyvážaní našich druhosledových divízií na čiaru zasadenia použiť proti nim ďalšie jadrové údery a tak postupne ničiť jadrovými údermi úderné uskupenia prvosledových armád.

Preto je veľmi dôležité chopiť sa iniciatívy hneď po prvej vlne jadrového úderu nepriateľa a prejsť bojaschopnými útvarmi divízií prvého sledu do útoku nadviazaním dotyku s nepriateľom vyklízuť z pod jeho ďalších možných jadrových úderov a plne využiť účinky nášho jadrového úderu pre zavŕšenie rozbitia prvých sledov nepriateľského uskupenia.

Bezpečnosť prechodu bojaschopných síl do útoku treba zabezpečiť plánom vlastných jadrových úderov. Jestli chceme, aby bojaschopné sily prvosledových divízií prešli do útoku hneď za prvým odpálením vlastných operačne taktických a taktických rakiet potom z bezpečnostného hľadiska nemôžeme plánovať jadrové údery letectva a druhé odpálenie operačne taktických a taktických rakiet na prvosledové jednotky nepriateľa. Táto požiadavka však na druhej strane diktuje, aby na prvosledové útvary nepriateľa boli zasadené jadrové údery v prvom odpálení operačne taktických a taktických rakiet a tým podstatne narušená ich bojaschopnosť a vytvorené podmienky pre uchopenie

iniciatívy na začiatku vojny divíziami prvého sledu. Pre splnenie tohto cieľa divíziami prvého sledu sa musia vytvoriť predpoklady ich dostatočným zodolením vo východiskových priestoroch, ktoré treba z tohto pohľadu budovať a utajovať.

Vyhodnotenie bojaskopnosti vojsk po jadrových úderoch

Sledovanie bojaskopnosti vojsk a vedenie prehľadu o nej o dve inštalácie nižšie než je daný štáb je trvalou povinnosťou štábov. Pre vedenie týchto prehľadov v operácii s použitím klasických zbraní sú štáby vybavené a pripravené. Údaje o bojaskopnosti sa získavajú z bojových a súhrnných hlásení.

Zložitejšie je pre štáby získať prehľad o bojaskopnosti vojsk po jadrových úderoch. V súčasnosti je pre túto úlohu rozpracovaná matematická metóda výpočtu predpokladaných strát rozšírená aj o využitie výpočtovej techniky. Podstata tejto metódy spočíva v tom, že na základe údajov uvedených v predpise Oper-51-4 sa vypočítavajú buď v skupine hodnotenia bojaskopnosti vojsk, ktorá sa vytvára na každom štábe od útvaru počínajúc, alebo s využitím výpočtových stredísk na operačných štáboch straty v jednotlivých objektoch jadrových úderov, určujeme predpokladané priestory zamorenia, požiarov, záplav a iných rozrušení terénu. Zloženie a dĺžba práce v takejto skupine, napr. na operačnom štábe, môže byť nasledujúca. Radiačné stredisko hlási údaje jadrových úderov — druh, epicentrum, mohutnosť, čas. Dôstojník (práporčík) — operátor tieto údaje zapíše do pripraveného záznamníku. Ďalší dôstojník zakreslí úder na mapu kde sú zakreslené všetky prvky zostavy vojsk a spolu s dôstojníkom-ženistom a pri pozemnom údere s dôstojníkom-chemikom vyhodnotia a zakreslia na mapu následky daného jadrového úderu. Dôstojník-operátor spolu s dôstojníkom OMS (OMO), TAS (TAO), zdravotníckej správy (odd.) vypočítajú na základe údajov z predpisu Oper-51-4 následky daného jadrového úderu s pomocou pripravených prehľadných tabuliek a pomôcok. Vyhodnotenie, zákres aj záznam o jednom jadrovom údere netrvá v tejto skupine dlhšie ako 2 minúty.

Táto skupina je schopná v ktorýkoľvek čas hlásiť veliteľovi počet a následky jadrových úderov a predložiť taktické návrhy na opatrenia. Túto možnosť výpočtová technika nedáva. Výpočtové stredisko dostáva údaje o každom jadrovom údere od radiačného strediska súbežne tak, ako i skupina vyhodnocovania bojaskopnosti vojsk a následkov po jadrových úderoch nepriateľa. V pamäti výpočtovej techniky sú založené potrebné východiskové údaje pre vykonanie prepočtov z predpisu Oper-51-4. Nebolo by efektívne na výpočtovom stredisku počítať každý jednotlivý úder. Preto výpočtové stredisko využije k tomu, že po každej vlne jadrového úderu alebo k určitému stanovenému času vyžiada vyhodnotenie k tomuto času zasadených jadrových úderov. Po tomto vyžiadaní môžeme dostať vyhodnotenie len v číslach a je k nemu potrebná mapa následkov jadrových úderov, ktorú vedie skupina vyhodnocovania bojaskopnosti a následkov jadrových úderov nepriateľa.

Údaje z výpočtového strediska sú plne potrebné pre hlavných funkcionárov velenia, aby mohli sami súbežne so skupinou vyhodnocovania bojaskopnosti hodnotiť situáciu po jadrových úderoch a nemuseli pritom brať z rúk záznamníky zo skupiny vyhodnocovania bojaskopnosti a aby náčelníkovi tejto skupiny, ktorým je spravidla NOS (NOO) včas mohli vydávať pokyny a nariadenia vyplývajúce zo situácie, ktorá vznikla.

Z uvedeného vyplýva, že výpočtové stredisko údajmi, ktoré je schopné vdať, nemôže nahradiť skupinu vyhodnocovania bojaschopnosti vojsk a odstraňovania následkov po jadrových úderoch nepriateľa a môže len vypomôcť v rýchлом spracovaní súhrnov vyhodnotenia bojaschopnosti vojsk k vopred zadanému času, čo samotné bez vyhodnotenia účinkov jadrových úderov na mape nemôže dať ucelený obraz o situácii vojsk. Okrem toho skupina vyhodnocovania bojaschopnosti okamžite môže reagovať aj na každý jednotlivý jadrový úder, ak by jeho následky vyžadovali túto okamžitú reakciu.

Osvedčuje sa zloženie skupiny vyhodnocovania bojaschopnosti vojsk po jadrových úderoch a rozdelenie pracovnej náplne — pozri **tabuľku 1**.

Tabuľka 1

Por. čís.	Odbornosť	Pracovná náplň	Pomôcky
1	Dôstojník operačnej správy (oddelenia)	Náčelník skupiny (NOS, NOO) riadi prácu celej skupiny — prednáša návrhy (informačné správy) veliteľovi a NŠ	Záznamník o bojaschopnosti vojsk
2	Dôstojník OS (odd.)	Vedie záznam o jadrových úderoch tak, ako ich vysiela radiačné stredisko. Vyplňuje schému prehľadu o účinkoch jadrových úderov a bojaschopnosti vojsk	Záznamník o jadrových úderoch, schému bojaschopnosti vojsk
3	Dôstojník OS (odd.)	Vedie mapu vyhodnotenia následkov jadrových úderov nepriateľa	Mapa 1:200 000
4	Dôstojník správy (odd.) ženijného vojska	Vyhodnocuje následky jadrových úderov na mape spolu s dôstojníkom OS (odd.) a okrem toho vyhodnocuje bojaschopnosť ženijného vojska	Prepočty následkov, záznamník, pomôcky
5	Dôstojník správy (odd.) chemického vojska	Vyhodnocuje následky pozemných jadrových úderov a vyhodnocuje bojaschopnosť chemického vojska	Prepočty následkov, pomôcky, záznamník
6	Dôstojník zdravotníckej správy (odd.)	Vyhodnocuje straty na osobách a vedie prehľad bojaschopnosti tylových zväzkov, útvarov a zariadení	Odborné pomôcky, záznamník
7	Dôstojník OMS (OMO)	Má prehľad o počtoch vojsk, ktoré tvoria východisko pre výpočet strát na osobách	Prehľad o počtoch vlastných vojsk
8	Dôstojník správy (odd.) výzbrojnej služby	Vyhodnocuje straty na zbraniach a munícii a vedie prehľad o ich bojaschopnosti	Prehľad o počtoch, záznamník bojaschopnosti
9	Dôstojník TAS (TAO)	Vyhodnocuje straty na bojovej a dopravnej technike a vedie prehľad o ich bojaschopnosti	Prehľad o počtoch, záznamník bojaschopnosti

Často sa stretávame s problémom, že pri hodnotení bojaskopnosti vojsk nepriateľa po našich jadrových úderoch sa niekedy účinky jadrových úderov rovnakého kalibra a zasadených na objekty rovnakého charakteru rozchádzajú. Buď sú nižšie alebo vyššie než u jadrových úderov nepriateľa. Nepresnosti sú tu prirodzené, lebo pre hodnotenie účinkov vlastných jadrových úderov na objekty nepriateľa nemáme v štáboch vytvorené skupiny s rozpracovanou metodikou a zladené tak, ako je tomu v skupinách vyhodnocovania bojaskopnosti vlastných vojsk a následkov jadrových úderov nepriateľa. Tieto skupiny sa ani nejaví potrebné vytvárať, ale pre zabezpečenie určitej objektivity strát a následkov po jadrových úderoch na oboch stranách by bolo vhodné účinky našich jadrových úderov počítať po každom údere s využitím výpočtovej techniky, kde by sa využívali rovnaké východiskové údaje v pamäti počítačov ako pre výpočet účinkov po jadrových úderoch nepriateľa.

Pochopiteľne, že všetky výsledné údaje o účinkoch a následkoch jadrových úderov sú len matematickým predpokladom. Konkrétne a presné straty a následky po jadrových úderoch by sa nám asi nepodarilo zistiť ani pri prieskume ohnisk jednotlivých jadrových úderov na to vyčlenenými skupinami. Hodnotenie bojaskopnosti napr. práporu alebo oddielu by nemohlo pozostávať len z konštatovania počtu bojaskopnej bojovej techniky a živých osôb. Iste by tu hrali úlohu ďalšie nie menej dôležité faktory psychické, organizačné, veliteľské a materiálne.

Zložitosť práce veliteľov a štábov pri obnove bojaskopnosti vojsk po jadrových úderoch a odstraňovanie následkov by znásobila skutočnosť, že väčšina z nich by túto úlohu plnila mimo komplexne vybudovaných úkrytov a to by vyžadovalo plniť ju napr. s nasadenými prostriedkami protichemickej ochrany jednotlivca. Tým by priame pôsobenie na podriadených, dohovor a interakcia medzi pracovníkmi veliteľstiev a štábov bola značne ochromená. Je ťažko si predstaviť dohovor trebárs len dvoch osôb stojacich blízko seba v hluku boja s použitím protichemickej masky.

Preto nadobúda v tejto situácii na význame oznamovanie informácií a vydávanie povelov a rozkazov prostriedkami, ktoré vylučujú hlas a sluch.

Problémy spojené s riadením vojsk v priebehu operácie

Riadenie vojsk v priebehu operácie zahŕňa veľa oblastí. Jedna z nich nie je v práci veliteľov a štábov plne docenená. Je to oblasť centrálného riadenia presunov v pásme frontu a v nej najmä stanovovanie osí pre presun a priestorov rozmiestnenia jednotlivých prvkov operačnej zostavy. Ak napr. v prvom slede frontu pôsobia dve vševojskové armády a v druhom slede jedna vševojsková armáda, nemôžeme predpokladať, že v pásme armády prvého sledu frontu bude o prideľovaní osí presunu a priestorov rozmiestnenia vojsk v tomto pásme rozhodovať veliteľ armády bez ohľadu na tie prvky operačnej zostavy, ktoré sú priamo podriadené frontu a ktoré sa musia presunovať a rozmiestňovať v útočných pásmach armád prvého sledu. Môžeme namietať, že v pláne útočnej operácie frontu a v pláne súčinnosti frontu sú tieto otázky riešené a osí presunu, priestory rozmiestnenia jednotlivých prvkov operačnej zostavy frontu podrobne stanovené až do hĺbky bližšej úlohy frontu, teda na celú hĺbku prvých operácií armád prvého sledu. To je predpoklad, ale dynamika najmä prvých armádnych operácií vyvolá iste mnohé zložité situácie, ktoré budú vyžadovať zmeny v predpokladanom manévri vojsk. Aby

tento manéver sa mohol uskutočniť v stanovenom priestore a čase, musí byť v presunoch a v priestoroch zaujímaných vojskami veľmi presná zladenosť z hľadiska priestoru, času a z hľadiska ochrany vojsk pred údermi nepriateľa.

Pre zabezpečenie tejto úlohy sa javí potreba vytvoriť s plnou mocou velení popri doteraz vytváraných pracovných skupinách — to jest skupiny upresňovania prvého jadrového úderu frontu a riadenia jadrových, leteckých a palebných úderov (v ďalšej fázi po prechode na použitie jadrových zbraní) skupiny vedenia prehľadu o bojaschopnosti vojsk, obnovy bojaschopnosti vojsk a odstránenia následkov jadrových úderov nepriateľa aj skupinu riadenia presunov a prideľovania priestorov rozmiestnenia, bojového rozmiestnenia a palebných postavení v celom útočnom pásme frontu. Táto skupina by preberala žiadosti a návrhy štábov armád a náčelníkov druhov vojsk a služieb frontu, posúdila by možnosti ich realizácie a ich účelnosť a predkladala by návrhy veleniu frontu na ich odsúhlasenie alebo zmenu a upresnenie. Na základe pokynov velenia frontu by táto skupina určovala osi presunu, časy prechodu čelom a koncom prúdu jednotlivými bodmi, vymedzila by presne nové priestory rozmiestnenia (palebné postavenia) a čas ich zaujatia.

Všetky údaje by viedla na prehľadnej mape manévru vojskami v priebehu útočnej operácie a v ďalších potrebných záznamníkoch.

Potrebnosť vytvorenia takejto pracovnej skupiny už pri plánovaní operácie je opodstatnená. Táto skupina by spracovávala plán preskupenia a zaujatia operačnej zostavy frontu, riadila by zaujímanie operačnej zostavy, v súčinnosti s teritoriálnym velením okruhu by organizovala zaujatie operačnej zostavy zmobilizovanými zväzkami a útvarmi.

Bolo by vhodné na každom štábe uskutočniť analýzu problémov, s ktorými sa stretávame pri práci v poli a výsledok tejto analýzy by sa mal premietnuť do plánov prípravy veliteľov a štábov v novom výcvikovom roku.

POUŽITÍ RAKETOVÉHO VOJSKA A DĚLOSTŘELECTVA PŘI PODPOŘE BOJOVÉ ČINNOSTI OPERAČNÍ MANÉVRUJÍCÍ SKUPINY

V článku chci přispět k rozvoji teorie v oblasti použití operační manévrující skupiny z hlediska účasti raketového vojska a dělostřelectva jak v její sestavě, tak i ve vytváření podmínek pro její úspěšnou bojovou činnost v hloubce operační sestavy nepřítele.

Již zveřejněné články k této tematice ve Vojenské mysli č. 6 a 8/1980 jednoznačně potvrzují, že činnost operační manévrující skupiny nemůžeme vytrhovat z kontextu frontové či armádní operace. Nejinak tomu bude i v oblasti operačního a bojového použití raketového vojska a dělostřelectva, jehož koncepce vychází z hluboké analýzy zkušeností slavné Sovětské armády a jejího dělostřelectva ve Velké vlastenecké válce, obohacené o nejnovější poznatky vědeckotechnické revoluce, které se v plné míře odrazily právě v prudkém rozvoji raketového vojska a dělostřelectva včetně nárůstu jeho úlohy a místa v soudobé operaci.

Jestliže tedy dnes řešíme problematiku, která má zvýšit tempo operace, pak se neobejdeme bez takových pojmů, jakými jsou údery, palba, manévr (pohyb) atp. Potvrzují to jednomyslně i autoři obou zmíněných článků. Proto chci v souvislosti s bojovou činností operační manévrující skupiny připomenout význam úderů a palby raketového vojska a dělostřelectva, jako již dnes operačních pojmů, pro její zasazení a činnost vůbec. Ten vyplývá z úkolů, které budou řešit raketové vojsko jadernými údery a dělostřelectvo palbami ve prospěch zasazení a vlastní bojové činnosti operační manévrující skupiny.

V období do zasazení operační manévrující skupiny to bude:

- ničení prostředků jaderného napadení v celém pásmu fronty (armády),
- ničení operačních záloh nepřítele v prostorech soustředění i za přesunu,
- ničení letectva nepřítele na letištích,
- ničení míst řízení a navedení letectva,
- ničení prostředků PVO na směru činnosti operační manévrující skupiny,

- vytváření silných radiačních pásem k přehrazení směrů přesunu operačních záloh nepřítele do pásma činnosti operační manévrující skupiny,
- ničení taktických prostředků jaderného napadení a dělostřelectva nepřítele na bocích pásma zasazení skupiny,
- ničení prostředků radioelektronického boje v pásmu zasazení skupiny.

V období vedení bojové činnosti bude to ničení:

- prostředků jaderného napadení v celém pásmu frontu (armády),
- budovaných a vybudovaných obranných pásem nepřítele v hloubce, obsazených vojsky na směr postupu operační manévrující skupiny,
- operačních záloh v prostorech soustředění i za přesunu na směr bojové činnosti skupiny, v jejím týlu a na bocích,
- letectva na letištích a prostředků PVO,
- prostředků radioelektronického boje.

Z hlediska boje s prostředky jaderného napadení nepřítele v tomto období chce zvýraznit význam tohoto nového prvku operační sestavy v tom směru, že skupina se svojí bojovou činností podílí na narušení systému jaderné podpory vojsk nepřítele. Její rozhodné pronikání do hloubky operační sestavy nepřítele nutí jeho prostředky jaderného napadení k manévru do větší hloubky a tím i ke snížení možnosti jejich dálkového dosahu.

Uvedený závěr a nástin úkolů raketového vojska a dělostřelectva frontu (armády) konkretizuje náčelník RVD frontu (armády) ve svém návrhu operačního a bojového použití RVD k rozhodnutí veliteli v těchto otázkách:

- úkoly RVD frontu (armády) ve prospěch operační manévrující skupiny a to do doby zasazení a v průběhu její bojové činnosti,
- posílení skupiny dělostřelectvem a dělostřeleckými průzkumnými prostředky,
- přidělení jaderných náplní pro raketové vojsko operační manévrující skupiny,
- spotřeba dělostřelecké a PT munice, vyčleněné pro operační manévrující skupinu.

Při posílení skupiny raketovým vojskem a dělostřelectvem vycházíme z charakteru její bojové činnosti a úkolů, které bude skupina řešit. Půjde o činnost charakterizovanou efektivní syntézou manévru palbou a pohybem. Proto i požadavky na bojové vlastnosti RVD, které působí v rámci operační manévrující skupiny, budou spočívat ve vysoké manévrovosti bojové techniky v terénu i na komunikaci, velkém dostřelu a manévrovosti údery a palbou, vysoké efektivnosti prostředků dělostřeleckého průzkumu.

Těmto požadavkům na bojové vlastnosti RVD je adekvátní především samohybné dělostřelectvo (ráže 122 a 152 mm), kanóny 130mm a raketomety 122mm.

Dále musíme mít na zřeteli i požadavek palebné samostatnosti operační manévrující skupiny. Z toho vyplývá, že v operační manévrující skupině armády (hodnota jedné divize) bude třeba vytvořit minimálně 2 plukovní dělostřelecké skupiny o 2 až 3 oddílech a divizní dělostřeleckou skupinu o 3 až 4 oddílech.

Kalkulace u operační manévrující skupiny frontu — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

	Operační manévrující skupina	
	frontu (2—3 div.)	armády (1 msd)
Počet organických oddílů divizí	10	7
Potřeba oddílů pro vytvoření dělostřeleckých skupin	14—20	7—10
Potřeba posílení skupiny oddílů	4—10	až 3
Možnosti posílení skupiny	1—2 db (z toho 1 rmb)	1 rmp

Náčelník raketového vojska a dělostřelectva frontu (armády) v návrhu na posílení skupiny bere v úvahu tyto skutečnosti:

- cíl a zámysl frontové (armádní) operace,
- úlohu a místo operační manévrující skupiny v rámci frontové (armádní) operace,
- sílu, uskupení a předpokládaný zámysl bojové činnosti nepřítele v plánovaném pásmu činnosti skupiny,
- složení a možnosti RVD frontu (armády),
- úkoly RVD vojsk 1. operačního sledu fronty (armády),
- počet přidělených jaderných raket a dělostřelecké munice na operaci frontu (armády).

Neméně důležitým úkolem je i vybavení skupiny jadernými raketami pro oddíly vojskových raket a dělostřeleckou municí.

Počítáme-li s průměrnou normou spotřeby raket 2 až 3 na jeden den boje pro oddíl vojskových raket, pak to znamená pro skupinu armády v síle jedné vševojskové divize 4 až 9 raket a pro skupinu frontu v síle např. dvou divizí 12 až 24 raket. S touto potřebou jaderných raket musí náčelník RVD frontu (armády) již při zpracování návrhu na rozdělení raket na operaci počítat, zabezpečit v součinnosti s náčelníkem výzbrojní služby jejich včasnou přípravu a přísun k určeným jednotkám ještě do zahájení bojové činnosti skupiny v odpovídajícím stavu technické pohotovosti.

Obdobně tomu bude i v otázkách zabezpečení skupiny dělostřeleckou municí. Zde budeme počítat i se vzdušným přísunem munice, protože přepravní kapacita dopravních prostředků skupiny neumožní její zásobení klasickou municí na celou dobu vedení boje.

Výsledky plánování bojové činnosti RVD ve prospěch operační manévrující skupiny jsou uvedeny v Plánu bojového použití RVD frontu (armády), na jehož základě pak náčelník RVD upřesňuje úkoly náčelníkovi RVD skupiny a vydává mu odborné nařízení. Bude-li do skupiny určen již konkrétní svazek, je nutné, aby jeho náčelník RVD obdržel všechny dostupné podklady současně s úkolem vševojskového velitele a tyto mu do zahájení bojové činnosti upřesníme krátkým nařízením. Bude-li operační manévrující skupina určena až v průběhu operace, nebo bude-li nutné určený svazek z jakýchkoli důvodů změnit, je náčelník RVD armády (frontu) povinen včas operativně upřesnit úkoly RVD a vydat je v souladu s rozhodnutím vševojskového velitele buď

osobně na velitelském stanovišti, nebo prostřednictvím svého zástupce na VS skupiny, za přesunu na směr jejího použití, popř. i v prostoru jejího zasazení. V krajním případě bude nutné použít i odpovídajícího druhu pojítka či styčného orgánu. Způsob vydání úkolů ovlivní především časové možnosti.

Výsledky plánování bojové činnosti RVD ve prospěch operační manévrující skupiny musí svým konkrétním výrazem dokumentovat integritu palby (úderů) a pohybu a její operační charakter. Tato fáze frontové (armádní) operace dává totiž široké možnosti uplatnění tohoto principu komplexnosti ničení nepřítele. Klade však také mimořádné požadavky na tvůrčí, nešablonovitý přístup náčelníků a štábů RVD při aplikaci všech osvědčených metod a forem palebné činnosti RVD, jakož i na propracovanou součinnost všech prostředků ničení nepřítele za řízení vševojskového velitele a jeho štábu.

Vysoké požadavky budou kladeny i na činnost náčelníka a štábu RVD operační manévrující skupiny, které vyplývají ze specifiky úkolů skupiny. Jejich činnost bude ovlivňovat především:

- průzkumová hodnota údajů o nepříteli v hloubce jeho obrany,
- prudké změny situace jak v dotyku, tak i v hloubce (na směrech činnosti skupiny),
- relativní samostatnost v rozhodování,
- bojová kvalita palebných prostředků skupiny, množství jaderných raket a munice, které má k dispozici,
- hodnota podpory bojové činnosti skupiny prostředky nadřazeného velitele,
- nepřetržitost spojení s nadřazeným štábem RVD.

Náčelník raketového vojska a dělostřelectva skupiny a jeho štáb se musí proto ve své práci orientovat na eliminaci negativních vlivů a na plné využití všech činitelů, které vytvářejí podmínky pro úspěšnou činnost RVD v rámci skupiny. K tomu musí také přijmout potřebná opatření, jejichž konkrétní výraz uvede v Plánu bojové činnosti RVD operační manévrující skupiny.

Při plánování vychází náčelník a štáb RVD z rozhodnutí velitele operační manévrující skupiny, úkolů, plněných ve prospěch skupiny prostředky nadřazeného velitele a úkolů jeho náčelníka RVD. Konkrétnost plánu bojové činnosti RVD bude úměrná konkrétnosti podkladů, které má pro plánování k dispozici. Přitom musí položit velký důraz na úkoly všestranného zabezpečení bojové činnosti RVD, zvláště na průzkum, jehož činnost musí být vysoce aktivní. Na této činnosti do značné míry závisí konkrétní podoba plánu bojové činnosti RVD a tím i efektivnost jaderného a palebného ničení nepřítele.

Vážnou a jednou z rozhodujících otázek úspěšné činnosti RVD operační manévrující skupiny je organizace součinnosti. Je natolik vážná, že ji musí organizovat a řídit vševojskový velitel a jeho štáb. Součinnost budeme organizovat s:

- raketovým vojskem a dělostřelectvem nadřazeného stupně velení,
- letectvem, které působí v pásmu činnosti skupiny,
- bojovými vrtulníky,
- uvnitř raketového vojska a dělostřelectva,
- vševojskovými útvary a jednotkami,
- prostředky průzkumu, zvláště vzdušného,
- prostředky radioelektronického boje.

Tento výčet ukazuje i na posloupanost důležitosti součinnosti s jednotlivými druhy vojsk a prostředky. Zvláštní význam má trvalá a úzká součinnost skupiny s raketovým vojskem frontu i armád, jejichž úderů operační manévrující skupina bezprostředně využívá ke splnění svých úkolů. Proto budeme jaderné údery raketového vojska i letectva ve prospěch skupiny časově i prostorově limitovat, abychom dosáhli jejich maximálního využití.

Trvalou součinnost s letectvem organizujeme nejen z hlediska ničení objektů nepřítele, ale i z hlediska bezpečnosti jeho činnosti v pásmu operační manévrující skupiny vůči drahám letu raket i střel pozemního dělostřelectva.

Potřeby součinnosti s ostatními druhy vojsk se v podstatě nevymykají soudobým požadavkům a kritériím. Přesto i zde je třeba uplatňovat princip komplexnosti, jehož význam v soudobé operaci trvale stoupá.

Vlastní bojová činnost raketového vojska a dělostřelectva bude po proniknutí operační manévrující skupiny do hloubky charakterizována požadavky, které vyplývají z jeho úlohy a místa při plnění hlavních úkolů skupiny. Můžeme je shrnout v podstatě do těchto typových situací, charakteristických pro činnost raketového vojska a dělostřelectva:

- účinná podpora rozhodného pronikání skupiny do hloubky operační sestavy nepřítele,
- efektivní a spolehlivé ničení silných odporů a větších uskupení nepřítele k uchování vlastní bojeschopnosti a volnosti manévru,
- účast RVD v komplexním ničení nepřítele po částech,
- účast RVD v komplexním ničení nepřítele při plnění rozhodujících úkolů hlavními silami operační manévrující skupiny.

I když nemůžeme v činnosti raketového vojska a dělostřelectva připustit jakýkoliv schematismus, můžeme pro jednotlivé typové situace předpokládat určité způsoby vedení úderů a paleb, jakož i s tím související formy velení.

V období pronikání operační manévrující skupiny do hloubky operační sestavy nepřítele musí být raketové vojsko a dělostřelectvo skupiny schopno v krátké lhůtě soustředit svoji údernou sílu na rozhodující směr, vést předstihující jednotlivé a skupinové raketové jaderné údery a hromadné palby k ničení důležitých objektů nepřítele ve dne i v noci. Bude-li na směru postupu skupiny použit taktický či operační výsadek, bude třeba využít úderné a palebné síly raketového vojska a dělostřelectva k vytvoření podmínek pro co nejkratší spojení vojsk skupiny s výsadkem. Ukazuje se proto výhodné v rámci možností posílit skupinu dalekonosným dělostřelectvem k vedení dalekých paleb k podpoře boje výsadku.

Raketové vojsko a dělostřelectvo bude významnou silou i při úsilí k uchování operační volnosti manévru a maximální možné bojeschopnosti operační manévrující skupiny. Vedení vysoce manévrové bojové činnosti bude vyžadovat, aby se v plném rozsahu projevila integrita manévru palbou a manévru pohybem a to jak rychlou centralizací palebné činnosti, tak i vedením soustředěných paleb v dělostřeleckých skupinách a palbami jednotlivých dělostřeleckých oddílů a to jak na čele a bocích postupujících vojsk, tak na jejich zádi. Právě palebné příkrytí operační manévrující skupiny i v jejím týlu bude zvláštností, kterou musíme již při tvorbě uskupení dělostřelectva jakož i umístěním raketového vojska v její sestavě plně respektovat.

Vzhledem k tomu, že jedním z úkolů hlubokých operačních záloh nepřítele bude zastavení postupu operační manévrující skupiny a její zničení, po-

čítáme i se soustředěnými údery hlavních sil skupiny a ničením nepřítele po částech. Při řešení tohoto úkolu bude nezbytné soustředit úsilí všech prostředků ničení na nejdůležitější prvky sestavy nepřítele k vytvoření mezery uplatněním všech prostředků a způsobů palebné činnosti komplexní formou. V tomto období musí uplatnit svůj vliv náčelník RVD armády (frontu), včas sladit údery raketového vojska operační manévrující skupiny a operačně taktických prostředků armády (frontu) k podpoře boje skupiny. Zvláštní pozornost přitom musí věnovat časovému i prostorovému sladění jaderných úderů tak, aby je mohla s maximální efektivností využít vojska operační manévrující skupiny.

V průběhu vedení boje operační manévrující skupiny bude nutné plnit i takové úkoly, jako je vlom do připravené a organizované obrany nepřítele a vytvoření podmínek pro její ovládnutí svazky prvního sledu armády (frontu), popř. i přejít celou sestavou do obrany s cílem udržet ovládnutý prostor do příchodu hlavních sil armády (frontu). V této situaci bude třeba uplatnit v plném rozsahu principy komplexního ničení nepřítele jak v obraně, tak za útoku. Ke splnění tohoto úkolu bude mít však náčelník RVD skupiny zpravidla omezené prostředky jak v počtu raket, tak v dělostřeleckých hlavních i municích (zvláště v případě, že se nepodaří přísun v potřebném rozsahu). Proto musíme volit takové formy a metody bojové činnosti RVD, jejichž efektivnost zabezpečí splnění úkolu. Jde o co nejužší součinnost mezi všemi prostředky ničení, včetně tanků a bojových vozidel pěchoty, jejich použití pro přímou i nepřímou střelbu, dovednou organizaci klamné činnosti, rychlý manévř palbou i pohybem, jakož i pečlivé a všestranné zabezpečení bojové činnosti RVD. V dané situaci bude třeba udržovat ve vysokém stupni pohotovosti i raketové vojsko operačně taktického určení k ničení prostředků jaderného napadení, letišť, míst velení a prostředků PVO a radioelektronického boje nepřítele a k ničení přisunovaných záloh do prostoru bojové činnosti operační manévrující skupiny.

Závěrem chci uvést, že jsem podal jen stručný nástin charakteru bojové činnosti RVD v sestavě operační manévrující skupiny a poukázal na některé její zvláštnosti. Tím jsem chtěl dát podnět k dalšímu podrobnějšímu rozpracování této nové problematiky.

ZABEZPEČENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI OPERAČNÍ MANÉVRUJÍCÍ SKUPINY LETECTVEM

Letecké zabezpečení rychlých skupin v letech Velké vlastenecké války bylo jedním ze základních zabezpečení ke splnění jejich úkolů. K leteckému zabezpečení rychlých skupin bylo vyčleňováno z leteckých armád odpovídající úsilí. V některých případech byly pro podporu rychlých skupin vyčleňovány svazky bitevního letectva, např. bitevní letecký sbor nebo divize. Letectvo mohlo soustředit v krátkém čase své úsilí podle potřeb rychlých skupin na jednotlivé směry, působit proti libovolným cílům a jako jediný prostředek působit do velkých hloubek ve prospěch rychlých skupin. Ve prospěch rychlých skupin vedlo bojovou činnost bitevní letectvo, ale i ostatní druhy letectva, stíhací, bombardovací, průzkumné, dopravní i spojovací.

V posledním období prodělalo letectvo bouřlivý rozvoj. Zvýšila se jeho technická dokonalost, výzbroj, bojová zátěž i přesnost při ničení cílů. U vojenského letectva se zásadně změnilo jeho určení. Vrtulníky se staly jedním z významných palebných prostředků, zejména protitankových, používá se jich ke kladení minových polí a značně vzrostl jejich podíl na zrychlení tempa operací vysazováním výsadků. Lokální konflikty v posledních dvou desetiletích potvrdily, že bez podpory letectva nemůžeme vést úspěšně útočnou činnost pozemních vojsk.

Tyto skutečnosti zvýrazňují význam bojové činnosti letectva ve prospěch operační manévrující skupiny.

Letecké zabezpečení operační manévrující skupiny bude záviset zejména na:

- místu a úloze operační manévrující skupiny ve frontové nebo armádní útočné operaci,
- síle, uskupení, způsobu vedení bojové činnosti nepřítele, jeho možnostech a zámyslu použití letectva,
- prostoru, jeho charakteristice a podmínkách vedení bojové činnosti letectvem,
- složení letectva frontu, jeho možnostech a konkrétní situaci.

Hlavní podmínka, která bude zásadním způsobem ovlivňovat úlohu letectva při zabezpečení skupiny bude vyplývat z úlohy a místa operační manévrující skupiny v operaci frontu nebo armády.

Na leteckém zabezpečení skupiny se mohou podílet všechny druhy letectva frontu: stíhací, stíhací bombardovací, bombardovací, průzkumné, dopravní a vojskové. Letecké zabezpečení operační manévrující skupiny frontu může uskutečňovat letectvo jednak podle plánu velitele frontu, jednak vyčleněným úsilím pro velitele operační manévrující skupiny. Letecké zabezpečení operační manévrující skupiny armády uskutečníme z vyčleněného úsilí velitele armády pro útočnou operaci, popř. vyčleněním části tohoto úsilí na výzvu velitele operační manévrující skupiny.

Kromě úkolů leteckého zabezpečení, které jsou plánovány a plněny přímo ve prospěch boje operační manévrující skupiny, bude i ostatní činnost letectva, vedená např. ve prospěch hlavního úderného uskupení, nepřímou ovlivňovat bojovou činnost operační manévrující skupiny. Týká se to jak činnosti letectva vedené podle plánu velitele frontu, tak i vyčleněného letectva, které působí do hloubky sestavy nepřítele na výzvu velitele armády.

Letectvo může plnit ve prospěch operační manévrující skupiny tyto úkoly:

- bránit operační manévrující skupinu proti úderům ze vzduchu a vzdušnému průzkumu nepřítele,
- ničit prostředky jaderného napadení a vrtulníky,
- letecky podporovat operační manévrující skupinu,
- ničit a umlčovat operační zálohy nepřítele,
- vést vzdušný průzkum,
- zabezpečit vysazení a podporu boje vzdušných výsadek vysazovaných ve prospěch operační manévrující skupiny,
- klást minová pole,
- zabezpečit vzdušnou přepravu osob a materiálu.

K obraně operační manévrující skupiny proti úderům ze vzduchu a vzdušnému průzkumu nepřítele

Tento úkol plní frontové stíhací letectvo v úzké součinnosti s vojsky PVO operační manévrující skupiny, zejména se svazky, útvary a jednotkami PLŘS. Hlavním způsobem bojové činnosti stíhacího letectva bude přepad z prostorů střehu ve vzduchu a samostatné vyhledávání a ničení vzdušných cílů — lov. Přepad ze střehu na letišti můžeme použít k narůstání sil ve vzduchu, zejména, dovoluje-li to vzdálenost letišť stíhacího letectva do předpokládaných prostorů vzdušných bojů. Hlavními objekty ničení stíhačů ve vzduchu budou stíhací, stíhací bombardovací a průzkumné letouny nepřítele. Zvláštního významu nabývá ničení nepřátelských vrtulníků. Bitevní vrtulníky s protitankovými řízenými střelami jsou velkou úhrozą pro tanky a obrněné transportéry operační manévrující skupiny. Nejvhodnějšími prostředky k ničení vrtulníků jsou podzvukové stíhací letouny a nejvýhodnějším způsobem k jejich ničení je lov v předpokládaných prostorech jejich činnosti, popř. přepad z prostorů střehu ve vzduchu. Tuto činnost můžeme doplnit i ničením bitevních vrtulníků na zemi v prostorech rozmístění, vyčkávacích prostorech a na letištích.

K ničení prostředků jaderného napadení a bitevních vrtulníků nepřítele

Velkou úhrozą pro splnění úkolů operační manévrující skupiny budou prostředky jaderného napadení a bitevní vrtulníky nepřítele. Oba uvedené bojové prostředky při hromadném nasazení jsou schopny nepříznivě ovlivnit bojovou činnost operační manévrující skupiny. Proto boj s nimi bude trvalým úkolem letectva. Vzhledem k charakteristice těchto cílů bude tento úkol plnit zejména SBoL. Hlavní způsob bojové činnosti SBoL bude samostatné vyhledávání a ničení tj. způsob „lovu“. V některých případech je možné a účelné spojovat prostory samostatného vyhledávání a ničení prostředků jaderného napadení s prostory samostatného vyhledávání a ničení bitevních vrtulníků nepřítele a ničit oba bojové prostředky současně, což bude výhodné zejména při čelním přehrazení směru úderu operační manévrující skupiny spěšně zaujatou obranou nepřítele, kterou nemůže obejít, při přípravě protiúderu nepřítele do boku apod.

K letecké podpoře operační manévrující skupiny

Leteckou podporu zabezpečuje vyčleněným úsilím SBoL a vrtulníky pro palebnou podporu. Pro podporu vojsk operační manévrující skupiny můžeme ve zvláštních případech použít i BoL.

Vzhledem ke stálým změnám pozemní situace v operační hloubce nepřítele bude letecká podpora operační manévrující skupiny probíhat převážně na výzvu velitele operační manévrující skupiny. Letouny a vrtulníky budou vykonávat vzlety ze střehu na letištích. Hlavními způsoby bojové činnosti podpůrného letectva budou samostatné vyhledávání a ničení cílů ve stanovených prostorech. Těžiště činnosti podpůrného letectva bude zaměřeno zejména na zabezpečení čela a boků operační manévrující skupiny.

Hlavními cíli letecké podpory operační manévrující skupiny zpravidla budou:

- bližší operační zálohy nepřítele, zvláště na přesunu,
- prostředky jaderného napadení, tanky a obrněné cíle, palebná postavení dělostřelectva,
- systém velení,
- bitevní vrtulníky v prostorech rozmístění,
- prostředky PVO a další cíle.

Těžiště letecké podpory bude zaměřeno zejména na podporu boje:

- předsunutých odřadů operační manévrující skupiny při jejich rychlém pronikání do sestavy nepřítele,
- při prolamování obrany nepřítele v hloubce, nelze-li tuto obejít,
- při překonávání terénních překážek, vodních toků, pohoří apod.,
- při odrážení úderů nepřítele zejména do boku operační manévrující skupiny,
- při udržení výhodné terénní čáry, popř. důležitých prostorů v hloubce nepřítele,
- při boji v obklíčení a další.

Hlavní úsilí podpůrného letectva soustředíme na splnění rozhodujících úkolů operační manévrující skupiny.

K ničení a umlčování operačních záloh

Tento úkol plní stíhací bombardovací a bombardovací letectvo s cílem nedovolit jejich zasazení do protiúderů a protiztečí nebo obsazení výhodných čar k zastavení operační manévrující skupiny. Hlavními cíli pro SBoL a BoL budou zejména tankové a mechanizované svazky, především jejich prostředky jaderného napadení a systém velení. Bombardovací letectvo bude na uvedené zálohy vést úderý zejména v prostorech jejich soustředění, SBoL při jejich přesunech na komunikacích, popř. v prostorech soustředění. Důležitou otázkou při ničení a umlčování operačních záloh je stupeň jejich úhrady pro splnění úkolů operační manévrující skupiny. Význam SBoL a BoL při ničení záloh vystupuje do popředí zejména při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní, kdy letectvo je hlavním prostředkem vševojskového velitele, který je schopen působit v operační hloubce.

V podmínkách vedení boje s použitím jaderných zbraní, letectvo ničí a umlčuje operační zálohy společně s raketovým vojskem. I zde je však třeba využít operačních možností letectva při úderech na operační zálohy. Půjde zejména o možnost časového zkrácení úderu jadernými pumami na operační zálohy na základě doplňkového průzkumu cílů, možnost ničení záloh na přesunu a ničení nejdůležitějších prvků jejich sestavy. Další výhodou zejména SBoL je možnost ničení operačních záloh na komunikacích a jejich zdržování v místech s omezenou průchodností (v údolích, soutěskách, při přechodu řek, v zalesněném terénu apod.).

K vedení vzdušného průzkumu

Vzdušný průzkum je jedním ze základních prostředků získávání zpráv o nepříteli při pronikání operační manévrující skupiny do hloubky sestavy nepřítel. Situace v hloubce sestavy nepřítel se bude neustále měnit. Zprávy o těchto změnách v sestavě nepřítel pro vševojskového velitele, včetně velitele operační manévrující skupiny, je schopné převážně zabezpečit letectvo, zejména průzkumné.

Vzdušný průzkum pro zabezpečení operační manévrující skupiny probíhá podle jejího úkolu a může zahrnovat průzkum:

- operačních záloh, důležitých základů raketových zbraní, letištních uzlů, míst velení, týlových zařízení a základů;
- důležitých prostorů, komunikačních uzlů, politických a ekonomických středisek, přechodů přes vodní toky;
- operačně taktických prostředků jaderného napadení, bitevních vrtulníků, prostředků PVO, systému velení, bližších týlových objektů a zařízení;
- zaujaté obrany nepřítel v případě přehrazení směru úderu operační manévrující skupiny;
- prostoru připravovaného, popř. předpokládaného protiúderu nepřítel;
- cílů pro vlastní raketové jaderné prostředky s určením jejich souřadnic a kontrolu jejich výsledků.

Hlavním způsobem bojové činnosti při vedení vzdušného průzkumu bude zpravidla vizuální průzkum, který bude doplňován fotografickým vzdušným průzkumem některých objektů nepřítel jako např. prostoru obrany, prostoru předpokládaného protiúderu, důležitých operačních záloh, VS a dalších podle konkrétních potřeb a situace.

K vedení vzdušného průzkumu může velitel frontu na návrh velitele LA vyčlenit pro velitele operační manévrující skupiny frontu úsilí PzL, popř. SBoL a velitel armády část svého vyčleněného úsilí na výzvu velitele operační manévrující skupiny armády.

K zabezpečení a podpoře boje vzdušných výsadků

Tento úkol budeme plnit buď z vyčleněného úsilí velitele operační manévrující skupiny, nebo silami a prostředky nadřazeného, tj. velitele frontu nebo armády. Půjde zpravidla o zabezpečení taktických vzdušných výsadků k ovládnutí důležitých terénních čar, prostorů, přechodů vodních toků, pohoří, komunikačních center, narušení důležitých objektů týlu apod. Půjde-li o důležitý úkol operační manévrující skupiny frontu, nelze vyloučit ani použití operačního výsadku. Úkoly při vysazení a podpoře vzdušných výsadků plní letectvo podle požadavků vševojskových velitelů.

Podporu boje vzdušných výsadků letectvem ve prospěch operační manévrující skupiny ovlivňuje zejména:

- hloubka proniknutí operační manévrující skupiny do operační hloubky nepřítelů,
- PVO nepřítelů na tratích letu výsadku a v prostoru vysazení,
- taktickotechnické možnosti letounů a vrtulníků, které zabezpečují výsadek a podporu jeho bojové činnosti.

Ke kladení minových polí

Tento úkol plní vrtulníky. Efektivní využití vrtulníků může do značné míry ovlivňovat bojovou činnost manévrující skupiny frontu či armády. K rychlému pronikání do operační hloubky musí operační manévrující skupina soustředit síly na rozhodující směry a svoji činnost vést v podmínkách odtržení od hlavních sil armády, na velkou vzdálenost, kdy se nepříteli může podařit proniknout do jejího týlu, popř. boků. K ochraně boků a týlu operační manévrující skupiny můžeme využít právě vrtulníků ke kladení minových polí. Možnost využití vrtulníků na rozhodujících směrech úhrozy v poměrně krátké časové lhůtě může výrazně ovlivnit splnění úkolu operační manévrující skupiny.

K zabezpečení vzdušné přepravy osob a materiálu

Při proniknutí operační manévrující skupiny do hloubky sestavy nepřítelů může se nepříteli podařit proniknout do jejího týlu a přehradit zásobovací cesty. V některých případech může vést operační manévrující skupina po určité době i boj v obklíčení. Potom přeprava osob a nejdůležitějšího materiálu musí probíhat vzduchem. Při plnění tohoto úkolu vycházíme ze zásady, že přepravu osob a materiálu může zabezpečit letectvo jen v omezeném rozsahu. Proto vzduchem budeme přepravovat jen nejdůležitější materiál, např. raketové střely, jaderné náboje, speciální přístroje a nejdůležitější a nejpotřebnější zásoby. Přeprava osob bude převážně spočívat v odsunu raněných.

Vzdušnou přepravu zabezpečí vrtulníky a dopravní výsadkové letectvo. Většinu úkolů letecké přepravy ve prospěch operační manévrující skupiny zabezpečíme centralizovaně. Úkoly vzdušné přepravy může dopravní výsadkové letectvo plnit buď přistáním na letišti, nebo shozem na padácích.

Plnění úkolů vzdušné přepravy letectvem ve prospěch operační manévrující skupiny závisí na celkové vzdušné situaci a včasném zničení prostředků PVO nepřítele na trati letu dopravního výsadekového letectva a vrtulníků.

Zabezpečení bojové činnosti letectva při podpoře operační manévrující skupiny

Značné vzdálenosti při proniknutí operační manévrující skupiny do operační hloubky nepřítele kladou zvýšené požadavky na plnění bojových úkolů letectvem. Za této situace je nejdůležitějším a nejobtížnějším opatřením pro letectvo materiální a letištní zabezpečení. Rozmístění letišť zásadním způsobem ovlivňuje dolet a tudíž i možnost podpory a obrany vojsk operační manévrující skupiny. Ke zvýšení doletu a efektivnosti obrany a podpory letectvo potřebuje, aby operační skupina obsadila neporušená letiště nepřítele. U armádní operační skupiny alespoň jedno, u frontové dvě až tři. Tato letiště použijeme jako předsunutá letiště ke zvýšení doletu SBoL a SL a k přistávání dopravních letounů. Letouny SBoL a SL na nich přistávají po splnění úkolů k doplnění paliva. Rovněž můžeme na nich udržovat hotovost ke vzletu na vyzvu velitele operační manévrující skupiny.

Velení a součinnost

Frontovému letectvu při zabezpečování boje operační manévrující skupiny velíme centralizovaně z VS frontu nebo armády. K operační manévrující skupině frontu zpravidla vysíláme SBV LA jako orgán velení a součinnosti. Velitel LA ze svého místa velení na VS frontu má přímé spojení s náčelníkem SBV LA u frontové operační skupiny. K tankovým divizím vysílá náčelník SBV LA skupiny bojového velení a k útvaru PLRS naváděcí stanoviště. Funkční náplň činnosti SBV LA a jeho prvků velení je obdobná jako u SBV LA vševojskové armády. K operační manévrující skupině náčelník SBV LA u velitele prvosledové armády vysílá skupinu bojového velení

Zabezpečení operační manévrující skupiny letectvem má své zvláštnosti, které vyplývají zejména z rychle se měnící pozemní a vzdušné situace a z nutnosti vést letectvem bojovou činnost do značných hloubek. Aby letectvo mohlo splnit tyto úkoly je nutné přizpůsobit k nim podmínky činnosti, zejména materiálně technické a letištní zabezpečení. Vzhledem k tomu, že letectvo samotné nestačí na vytvoření těchto podmínek, je jeho bojová činnost závislá i na pomoci vojsk operační manévrující skupiny, v jejíž prospěch působí.

PVO

OPERAČNÍ MANÉVROJÍCÍ SKUPINY

Podle dosud publikovaných názorů je operační manévrující skupina (dříve nazvána operační pohyblivá skupina) dočasným prvkem operační sestavy armády nebo frontu. Jejím posláním je plnit úkoly ve prospěch hlavního úderného uskupení armády nebo frontu. Ve své podstatě je to další úderné uskupení, které se má na stupni armády nebo frontu, či armády i frontu dočasně vytvářet s cílem zrychlit tempo operace, to je vytvořit příznivé podmínky, aby úderná uskupení armád a frontu mohla vést hluboké operace.

Operační manévrující skupina jako dočasný prvek operační sestavy se má vyznačovat údernou silou, pohyblivostí a z toho vyplývající schopností vést vysoce manévrovou činnost. Z toho důvodu je její využití spojováno s použitím taktických i operačních vzdušných výsadků.

Na stupni armády se uvažuje o tankové divizi posílené dělostřeleckými útvary a ženijními jednotkami, na stupni frontu se počítá s údernou skupinou ve složení dvou až tří divizí posílenou dělostřeleckými brigádami a útvary a ženijními jednotkami.

Dále se předpokládá jejich vytváření:

- ze svazků prvního sledu armády;
 - zčásti ze svazků prvního sledu, zčásti ze svazků druhého sledu armád nebo zálohy frontu;
 - ze svazků druhého sledu armád nebo vševojskové zálohy frontu;
 - ze sboru, pokud je v záloze frontu.
- Z uvedeného a literatury je zřejmé, že

operační manévrující skupina bude plnit úkoly na čele úderného uskupení vojsk a nebo i ve značném odtržení od tohoto čela a to zpravidla na nejdůležitějších směrech činnosti. To zákonitě povede na straně nepřítele k hledání odvetných opatření, jejichž cílem bude činnost této skupiny omezit nebo zmařit.

Jedním z prostředků, který vzhledem ke svým takticko-technickým vlastnostem a úderným možnostem může tohoto cíle dosáhnout, je nepřátelské taktické letectvo použité v kombinaci s bitevními vrtulníky, zvláště při jejich použití jako pohyblivé protitankové zálohy.

Je třeba počítat, že předmětem letectvého napadení budou jednak předsunuté odřady divizí této skupiny, dále hlavní síly tankových divizí v době přesunu a zasazení jako operační manévrující skupina, konečně i uskupení dělostřelectva, které zasazení zabezpečuje. V průběhu bojové činnosti budou údery vedeny jak na prvosledové útvary, které nejvíce pronikají do hloubky, tak na druhsledové útvary a svazky při jejich přesunu a zasazení do boje. Napadány budou i speciální odřady, vyčleňované k ničení důležitých objektů.

Bitevních vrtulníků, jako velmi pohyblivé protitankové zálohy, může nepřítel použít především na čarách zasazení operační manévrující skupiny, dále při zasazování jejich druhých sledů, při překonávání vodních toků, při přechodech horských hřbetů, při průchodech soutěskami a průsmyky.

Vysílané předsunuté odřady, speciální odřady a čela hlavních sil operační manévrující skupiny budou napadána především malými skupinami letounů bitevního charakteru z malých a středních výšek při využití všech druhů palubní výzbroje. Hlavní síly skupiny a její palebné prostředky budou ničeny již většími skupinami v síle jedné až dvou letek. K úderům bude využito pum různého druhu, ale i řízených střel. Údery budou vedeny většími skupinami především z vodorovného letu. V jaderné válce bude použito i jaderných pum, především malých ráží některým ze způsobů tossbomingu.

Operační manévrující skupina může být napadena i silným skupinovým úderem letectva v počtu okolo 60 i více letounů, zvláště v době zasazování a v průběhu bojové činnosti při zasazování svých druhých sledů.

Můžeme tedy shrnout, že taktické letectvo nepřítele i bitevní vrtulníky jsou pro činnost operační manévrující skupiny natolik nebezpečným prostředkem, že mohou vzhledem ke svým manévrovacím a palebným možnostem činnost skupiny nejen omezit a zpomalit, ale i zmařit. Příklad jak letectvo zmařilo činnost i tankové armády uvádí maršál Moskalenko ve své knize „Na severozápadním směru“. Z uvedeného je patrné, že bez dobře organizované PVO můžeme s její úspěšnou činností sotva počítat.

Možnosti organizace PVO operační manévrující skupiny armády

Vycházím z předpokladu, že tuto skupinu bude tvořit posílená tanková divize buď z prvního, nebo z druhého sledu armády.

Organizace PVO bude záviset především na organizaci prostředků této divize, na tom, zda jde o prvosledovou nebo druho-sledovou divizi a konečně na celkové situaci PVO v pásmu armády.

Je-li operační manévrující skupina vytvořena z **prvosledové divize**, a má útvar PVO dělostřeleckého typu, bude nejvýhodnější volit jeho bojovou sestavu tak, aby bránil především prvosledové pluky a uskupení dělostřelectva. Kromě toho je k PVO zasazení skupiny potřebné využít prostředků sousedů a v závislosti na situaci alespoň části sil útvaru PVO armády. Nemá-li to možné, je nezbytné zesílit PVO činností stíhacího letectva, nejvýhodnější stíháním ve vzduchu v prostoru zasazení skupiny.

Má-li divize útvar PVO raketového typu, účinnost PVO skupiny se podstatně

zvýší, neboť vhodnou volbou bojové sestavy tohoto útvaru může bránit jak celou sestavu divize, tak uskupení posilového dělostřelectva. Největší účinnosti se dosáhne v malých a středních výškách (do 3000 až 5000 m). Proti cílům v ostatních výškách bude nutné plánovat použití stíhacího letectva, nejvýhodnější opět ze stíhání ve vzduchu. Ke zkvalitnění PVO na bocích zasazované skupiny je třeba, stejně jako v předchozím případě, plně využít možností prostředků PVO nejbližších sousedů. S posílením operační manévrující skupiny prostředky PVO na stupni armády nepočítáme.

V průběhu bojové činnosti skupiny může dojít k jejímu odtržení od úderného uskupení armády, v jehož prospěch skupina úkol plní. V důsledku toho nebudou moci v její prospěch působit ani prostředky PVO sousedů, ani armádní prostředky. To vyžaduje, abychom plánovali na směr činnosti skupiny využití stíhacího letectva a to zvláště v případech, kdy svazek bude mít ve své organizaci útvar PVO dělostřeleckého typu.

Bude-li operační manévrující skupina vysílat předsunuté odřady, popř. speciální odřady, je třeba tyto posílit některou z čet nebo i celou raketovou dělostřeleckou baterií toho vševojskového pluku, který odřad vyčleňuje. Při tvoření speciálního odřadu je nutné pamatovat na zařazení družstva protiletadlových střelců.

Bude-li skupina přecházet do pronásledování ustupujícího nepřítele, je nutné začlenit jednotky PVO na čela předbojových a pochodových sestav vševojskových jednotek a střelbou z chodu či zastávek ničit nepřátelské prostředky vzdušného napadení.

Při bojové činnosti v operační hloubce nabývá na významu samostatná a iniciativní činnost velitelů jednotek PVO, neboť při vysoce manévrové činnosti skupiny bude odrazení úderů vzdušného nepřítele často decentralizováno do palebných jednotek.

Je-li operační manévrující skupina vytvářena z **druhosledové divize**, je rozdíl vůči předcházející variantě především v tom, že tato divize se musí nejdříve přesunout do prostoru zasazení skupiny. PVO přesunu si bude řešit především organickými prostředky svazku a to v závislosti na organizaci prostředků PVO, zejména divizního útvaru PVO. Prostředky PVO vševojskových pluků budou použity k obraně pochodových proudů, rozděleny po četách a družstvech ve všech případech. Protiletadlový dělostřelecký pluk bude nejučelnější rozdělit k obraně nejdůležitějších divizních ob-

jektů (oddílů vojenských raket, dělostřelectva, míst velení) po bateriích. Pokud bude mít svazek útvar PVO raketového typu malého dosahu, bude výhodné jej přesunout před čela hlavních sil do prostoru zasazení s takovým časovým předstihem, aby byl schopen bránit již rozvinování skupiny na čáře zasazení. Pokud půjde o raketový útvar PVO blízkého dosahu, bude naopak výhodnější jej rozdělit po četách (bateriích) do pochodového proudu tak, aby bránil hlavní síly svazku jak za přesunu, tak při rozvinování na čáře zasazení a to vzhledem ke svým možnostem vést palbu i za pochodu.

Svazek se bude přesunovat v pásmu armády. V závislosti na tom, zda armáda působí na hlavním směru či vedlejším směru frontu, budou přesun svazku bránit armádní nebo i frontové prostředky PVO. Někdy bude možné vhodným manévrem alespoň části sil armádního útvaru PVO bránit přesunující se svazek zvláště při průchodu zranitelnými místy na osách pochodu (přechody přes vodní tok, soutěsky a jiné důležité komunikační objekty).

Po zasazení operační manévrující skupiny, vytvořené z druhsledové divize, bude organizace PVO vycházet ze stejných zásad jako v předchozím případě.

Možnosti organizace PVO operační manévrující skupiny frontu

V tomto případě jde o skupinu složenou z více svazků, popř. ze sboru. Operační manévrující skupina tohoto druhu se může vytvářet:

- z části ze svazků prvního sledu, z části ze svazků druhého sledu armády či zálohy frontu;
- ze svazků druhého sledu armády a zálohy frontu;
- ze sboru, je-li v záloze frontu.

První dva případy budou z hlediska PVO složité v tom, že svazky mohou být od sebe značně prostorově vzdálené (zvláště v prvním případě), což bude až do zasazení skupiny (popř. do jejího soustředění v určitém prostoru) vyžadovat jejich PVO řešit především organickými prostředky a celkovým systémem PVO frontu. Využití armádních a frontových útvarů a svazků PVO k jejich obraně bude závislé na jejich situaci v době, kdy se o zasazení skupiny bude rozhodovat.

Operační manévrující skupina frontu bude zasazena v pásmu některé z prvosledových armád. Budeme-li zasazení plánovat na směru hlavního úderu frontu,

můžeme k PVO přesunu a zasazení soustředit kromě organických prostředků svazků i část sil armádního útvaru PVO i část nebo většinu sil frontového svazku PVO. Po zasazení a při vedení bojové činnosti však tyto prostředky, vzhledem k potřebě bránit úderná uskupení armád či frontu, zpravidla nebudou moci působit, což je třeba kompenzovat využitím stíhacího letectva. Budeme-li zasazení plánovat na vedlejším směru frontu, je nutné počítat s menšími silami PVO. Také v tomto případě je však nutné plánovat využití stíhacího letectva.

Při složení skupiny ze dvou až tří divizí neorganizovaných do sboru vzniknou problémy s velením všem silám a prostředkům PVO skupiny, s koordinací jejich činnosti, neboť možnosti náčelníků PVO jednotlivých svazků nedovolují, aby celkovou odpovědnost převzal některý z nich. Nemají k tomu odpovídající prostředky velení. Řízení PVO těchto svazků přímo z VS PVO frontu, zvláště při odtržení operační manévrující skupiny od hlavních sil, bude rovněž problematické, zejména z hlediska odrazení úderů vzdušného nepřítele. Problém velení v této situaci bude vyžadovat celkově hlubší analýzu možnosti jak z vševojskového hlediska, tak z hlediska druhů vojsk. Vzniknou také těžkosti v uskutečňování součinnosti se stíhacím letectvem a v zajišťování bezpečnosti ostatních druhů letectva, které bude bojovou činnost operační skupiny podporovat.

Jednodušší situace z hlediska PVO se vytvoří, bude-li jako operační manévrující skupina frontu použit organický sbor, který má vlastní prostředky PVO a také vlastní orgány velení PVO.

V tomto případě budou přesun bránit organické prostředky svazků sboru, rozčleněné do jejich pochodových sestav, popř. přesunované před čela hlavních sil svazků analogicky jako v případě operační manévrující skupiny armády. Pokud bude mít sbor organický útvar PVO raketového typu, bude účelné jej přesunout před hlavními silami sboru do prostoru jeho zasazení. Kromě toho bude přesun bránit celkový systém PVO frontu a prvosledových armád, v jejichž pásmu bude probíhat.

V prostoru zasazení sboru jako operační manévrující skupiny frontu bude možné vytvořit silné uskupení různorodých prostředků PVO a to z prostředků PVO sboru, z části sil prostředků PVO prvosledové armády, v jejímž pásmu je sbor zasazován, a ze sil svazku PVO frontu.

Obdobně jako v ostatních případech však po zasazení sboru a při jeho činnosti v operační hloubce nebude zpravidla možné s využitím prostředků PVO prvosledových armád i frontových prostředků počítat. Pro tuto situaci bude opět jako nejvýhodnější prostředek stíhací letectvo frontu.

Možnosti organizace průzkumu vzdušného nepřítele operačních manévrujících skupin

U operační manévrující skupiny armády je nutné opět diferencovat, zda je vytvořena z některé prvosledové nebo druhosledové divize.

V prvním případě můžeme v době zasazení svazku využít k jeho uvědomování o vzdušné situaci výsledků radiolokačního průzkumu radiotechnického praporu armády a také přímého odposlechu hlášení jeho radiotechnických hlásek (RTH), zejména těch, které jsou rozvinuty nejbližší prostorou zasazení. Základním zdrojem radiolokační informace však bude pro uvědomování vševojskových pluků vlastní četa radiolokačního průzkumu a velení a pro divizní útvar PVO jeho řídicí radiolokátor a radiolokační baterie. Kromě toho je nezbytné plně využít možnosti televizních optických zaměřovačů a optických zaměřovačů všech jednotek PVO a možnosti průzkumu pozorováním, neboť včasné zjištění bitevních vrtulníků a nízko letících cílů bude záviset především na využití těchto prostředků průzkumu.

V druhém případě můžeme při přesunu druhosledové divize využít pro její uvědomování nejen možnosti RTH armády, ale i nejbližších RTH frontu. Vlastních radiolokačních prostředků z přesunu můžeme využít jen u těch svazků, které mají v organizaci útvary PVO blízkého dosahu. U ostatních svazků budou možnosti omezeny na průzkum pozorováním.

Po zasazení ať již prvosledové, nebo druhosledové divize jako operační manévrující skupiny se budou možnosti využít výsledků radiolokačního průzkumu armádních prostředků, v závislosti na

hloubce odtržení skupiny od hlavních sil, zmenšovat. V některých případech však můžeme na směru činnosti skupiny přemístit některou z RTH armády. Toho může využít příslušný vševojskový svazek k odposlechu hlášení RTH. Ve většině případů však bude svazek odkázán na využití vlastních prostředků průzkumu vzdušného nepřítele.

U operační manévrující skupiny frontu, vytvořené z několika svazků, budou možnosti organizace průzkumu záviset na rozmístění těchto svazků vzhledem k situaci RTH armád a frontu. Proto bude nutné organizaci průzkumu vzdušného nepřítele řešit pro každý svazek diferencovaně. Při přesunu svazků do prostoru zasazení skupiny pak bude účelné přejít na využití výsledků radiolokačního průzkumu prvosledových armád. Rozmístění RTH prvosledových armád v době zasazení skupiny musíme ze stupně frontu ovlivnit tak, aby v prostoru zasazení skupiny byla rozmístěna alespoň jedna RTH. V průběhu bojové činnosti, pokud to pozemní situace dovolí, bude účelné na směru skupiny plánovat přemísťování některé z RTH prvosledových armád. Pokud by mezi hlavními silami frontu a skupinou vznikla značná meze, musí organizace průzkumu vzdušného nepřítele vycházet z možnosti organických prostředků jednotlivých svazků. Možnosti průzkumu vzdušných cílů by se mohly zvýšit při existenci vzdušných RTH, neboť by mohly být použity na směru činnosti skupiny podle její konkrétní situace.

Bude-li operační manévrující skupinu tvořit organický sbor, který má vlastní radiotechnický útvar, bude situace jednodušší, neboť ve všech etapách jeho činnosti (kromě přesunu) může si organizovat vlastní systém průzkumu a uvědomování o vzdušné situaci. Za přesunu využije stejných zdrojů zpráv jak jsem uvedl v předchozích případech. Naopak po zasazení sboru a zvláště v situaci, kdy povede bojovou činnost v operační hloubce, bude výhodné, aby výsledků radiolokačního průzkumu využily prvosledové armády, popř. front, neboť bude mít nejvčasnější informace o vzdušném nepříteli.

V závěru chci zdůraznit, že vzhledem k současným možnostem PVO nemůžeme s posilováním operačních manévrujících skupin útvary PVO počítat. Organizace PVO musí vycházet ze zámýslu vševojskového velitele a konkrétní situace útvarů a svazků vojska PVO v době, kdy se použít skupiny plánuje a kdy se o jejím zasazení rozhoduje. Proto nemůžeme vymezit jednoznačná pravidla, jak situaci řešit. V každém případě je však třeba zvláštní pozornost věnovat přesunu a vlastnímu zasazení skupiny a k tomu dobře promyslet, připravit a uskutečnit rozhodný manévry útvarů a jednotkami PVO. U prvosledových svazků a zvláště pak u útvarů je třeba jak v době zasazení, tak v průběhu celé další bojové činnosti věnovat mimořádnou pozornost organizaci boje s bitevními vrtulníky a nízko letícími cíli.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ

OPERAČNÍ MANÉVROJÍCÍ SKUPINY

Ženíjní zabezpečení operační manévrující skupiny bude v první řadě ovlivněno cílem a zámyslem vedení operace frontu nebo armády, způsobem zasažení operační manévrující skupiny, jejím složením a úkoly, kterých má tato skupina dosáhnout. Dále bude ovlivněno silami a způsoby vedení bojové činnosti nepřítele, zejména možnostmi jeho ženijního vojska, charakterem terénu (hlavně množstvím vodních překážek a horských masívů v pásmu činnosti) a roční dobou.

Při rozboru úkolů ženijního zabezpečení budu vycházet ze závěru, že operační manévrující skupina může působit v celém pásmu útočné operace frontu (armády). Pro ženijní zabezpečení vysokého tempa operační manévrující skupiny je tato skutečnost velmi důležitá, protože dovoluje využívat k postupu příznivých terénních podmínek v převážné části pásma útočné operace frontu nebo armády. To umožňuje obejít hlubokých horských a zalesněných masívů, širokých vodních překážek i prostorů, které mohou být znepřístupněny zničením četných hydrotechnických zařízení na území nepřítele. Dovoluje to obejít rozsáhlých úseků bažin, prostorů velkých měst a průmyslových aglomerací, stejně jako rozsáhlých pásem závalů a požárů, vzniklých po vlastních jaderných úderech. Umožňuje to obejít rozsáhlých pásem zátarasů, zejména jaderných, které nepřítel připravuje v rámci přípravy válčiště v našem zájmovém prostoru s hustotou až 4 skupiny stálých zařízení k ničení na 100 km² (každá skupina průměrně o 3–6 stálých zařízeních).

Z těchto skutečností vyplývá také významná úloha náčelníka ženijního vojska frontu (armády) v období plánování útočné operace s použitím operační manévrující skupiny. Náčelník ženijního vojska musí podat důkladný rozbor terénních podmínek a možností ženijního vojska nepřítele v pásmu frontu (armády) s důrazem na prognózu účinků aktivovaných jaderných zátarasů. Na základě hluboké analýzy a ženijního průzkumu nepřítele a terénu musí výrazně ovlivnit plánovací proces i velení v průběhu útočné operace.

Rozsah ženijních úkolů vševojskových svazků, svazků druhů vojsk a ženijního vojska závisí v první řadě na úkolu operační manévrující skupiny. Zatímco jádro operační manévrující skupiny frontu bude zpravidla tvořit 2–3 divize (převážně tankové) a u armády jedna divize, složení ženijního vojska bude velmi proměnné. Bude záviset i na konečném úkolu skupiny, na způsobu jejího zasažení, na tom, zda bude tvořena z prvního či druhého sledu armády nebo vševojskové zálohy frontu, popř. kombinovaným způsobem. Složení ženijního

vojska bude ovlivňovat nerovnoměrný průběh bojové činnosti a může se měnit podle vývoje situace.

Nejpravděpodobnější variantou bude vytvoření operační manévrující skupiny na základě výsledků střetného sražení v počátečním období operace. Můžeme předpokládat, že tato skupina bude vytvořena a zasazena v průběhu druhého nebo třetího dne operace. Přitom její složení a předpokládané úkoly stanoví ve svém rozhodnutí pro útok velitel frontu (armády) pouze orientačně. Pak musíme pečlivě posoudit přijatý systém posilování svazků ženijními útvary a jednotkami do zahájení operace. Vzhledem ke změnám, ke kterým může dojít v průběhu střetného sražení, považují za účelné ponechat ženijní síly a prostředky předurčené k posílení operační manévrující skupiny v záloze a přidělit je svazkům tak, aby je převzaly pouze 10–12 hodin před zasazením skupiny.

Ženijní zabezpečení operační manévrující skupiny zahrnuje tyto hlavní úkoly:

- ženijní průzkum nepřítele a terénu,
- zjišťování a zneškodňování nepřátelských jaderných min,
- úpravu a udržování cest pro manévr a zabezpečení vysokého tempa útoku operační manévrující skupiny,
- zřizování a udržování přepravišť přes vodní překážky,
- zřizování průchodů v zátarasech, zřizování zátarasů a ničení při odražení nepřátelských protiztečí a při upevňování dobytých čar a prostorů,
- ženijní materiálně technické zabezpečení.

Ženijní průzkum nepřítele a terénu je součástí vojskového průzkumu a jeho cílem je získat hodnověrné a úplné údaje o nepříteli a terénu v pásmu bojové činnosti operační manévrující skupiny. Náčelník ženijního vojska frontu (armády) musí v součinnosti se zpravodajskými orgány již v období plánování využít všech zdrojů zpráv o charakteristice pásma bojové činnosti. K tomu studuje mapy, vyhodnocuje letecké snímky, využívá výsledků vzdušného a hloubkového průzkumu i zpráv vojsk v dotyku. Ženijní průzkum musí plánovat do celé hloubky úkolu operační manévrující skupiny s důrazem na průchodnost terénu v celém pásmu činnosti, stav cest, charakter i režim vodních překážek a možnosti jejich překonávání. Průzkum musí zaměřit pozornost na zjištění stavu mostů a přehrad a na ženijní opatření, směřující k použití jaderných min. Průzkum musí zjistit klamná i skutečná ženijní opatření nepřítele na druhém i na třetím pásmu obrany, včetně zřízeného systému zátarasů, dále zjistit výskyt i ráz závalů a požárů po jaderných úderech a hlavně možnosti objížděk nebo nejvýhodnější způsoby jejich překonání.

Zjišťování a zneškodňování nepřátelských jaderných min je dalším z úkolů operační manévrující skupiny. Nepřítel se připravuje již v míru k širokému použití jaderných zátarasů a jejich aktivace v pásmu bojové činnosti operační manévrující skupiny by mohla výrazně zpomalit tempo útoku a omezit její manévr, což by ve svých důsledcích mohlo vést k nesplnění úkolu skupiny. Zjišťování a zneškodňování jaderných min organizují ve svých pásmech velitelé svazků, kteří již při vydávání úkolů, kromě obvyklých údajů, stanoví předpokládané prostory uložení nepřátelských jaderných min, roznětových stanovišť a postavení bojového zabezpečení, sestavu a úkoly předsunutých odřadů, počet a sestavu jednotek, vyčleněných pro ovládnutí prostorů uložení jaderných min a jejich zničení a způsobu činnosti předsunutých odřadů v pří-

padě výbuchu jaderných min. Velitel operační manévrující skupiny je povinen podle údajů předběžného vyhodnocení možných následků výbuchu jaderných min určit především možnosti obejít jaderných zátarasů. Není-li to možné, musí motostřeleckým a tankovým svazkům (velitelé svazků útvarů) stanovit možné směry a způsoby překonávání prostorů rozrušení terénu, závalů, záplav a pásem radioaktivního zamoření. Velitelé a štáby všech stupňů musí předem určit opatření k zabránění výbuchu jaderných min, pořadí a způsoby překonávání jaderných zátarasů vojsky po výbuchu jaderných min a opatření k zachování bojeschopnosti při překonávání jaderných zátarasů. Zvláštní pozornost musí věnovat způsobu spojení s předsunutými odřady a dalšími jednotkami, vyčleněnými pro průzkum a zničení jaderných min.

Úpravu a udržování cest pro manévry a zabezpečení vysokého tempa útoku operační manévrující skupiny můžeme rozdělit do dvou časových období — do zasazení a po něm. Při zasazení operační manévrující skupiny frontu v síle vševojskové armády o 2—3 divizích je třeba upravovat a udržovat 3 osy přesunu pro jednu divizi a alespoň jednu armádní osu. Bude-li se armáda přesunovat se dvěma divizemi v prvním sledu, pak bude nutné upravovat pro zasazení operační manévrující skupiny 7 pochodových os. Zodpovědnost za ženíjní úpravu cest pro zasazení této skupiny ponese front, zatímco organické prostředky armády budou použity až po zasazení skupiny. Cesty pro zasazení bude upravovat a udržovat ženíjní silniční mostní brigáda frontu a ženíjní silniční mostní pluk armády, v jejímž pásmu budeme operační manévrující skupinu zasazovat. Na stupni armáda postačuje upravovat pro operační manévrující skupinu 3 osy silami organického ženíjního silničního mostního pluku.

Po zasazení operační manévrující skupiny se budou, vzhledem k vysokému tempu postupu (80—100 km za den) a vzhledem k odtržení skupiny od hlavních sil frontu nebo armády, cesty pouze upravovat. Operační manévrující skupina si musí úpravy zabezpečit organickými a přidělenými prostředky tak, aby u každé divize byly ženíjně upravovány pro přesun druhosledového pluku, oddílu vojskových raket a týlu alespoň dvě pochodové osy. K tomu bude potřebné posílit každou prvosledovou divizi jednou ženíjní komunikační rotou. Tím umožníme divizi vytvořit dva odřady zabezpečení pohybu. Přijaté zásady bojového použití doprovodných skupin k úpravě praporečnických cest a odřadů zabezpečení pohybu pluků i způsoby využívání upravených cest vyššími stupni zůstanou zachovány. V závislosti na vývoji situace se však může často měnit místo těchto skupin a odřadů v sestavě vojsk.

Zřizování a udržování přepravišť přes vodní překážky nesmí v žádném případě zpomalovat útočné tempo operační manévrující skupiny. Vyhodnocení terénu v zájmovém prostoru již v období plánování operace umožňuje posílit skupinu optimálním množstvím přepravních prostředků. Toto množství musí umožnit v případě násilného přechodu vodní překážky vytvoření alespoň dvou mostových přepravišť u každé prvosledové divize. Tato mostová přepraviště budou však zřizována, vzhledem k možností nepřátelského průzkumu a ničení, pouze v noci. Ve dne musíme přejít na přívozovou přepravu za využití přívozových soulodí vysoké únosnosti. Terén musíme vyhodnotit do celé hloubky úkolu skupiny. Musíme vzít v úvahu i to, že i když má skupina stanoveny směry postupu, může v závislosti na vývoji situace manévrovat v celé šířce pásma útoku frontu nebo armády. Abychom zabezpečili vysoké tempo postupu

skupin, máme snahu je „minimalizovat“. Proto náčelníci ženijního vojska musí skutečně podrobně analyzovat terén v zájmovém prostoru a posoudit možnosti organických ženijních jednotek při respektování pravděpodobných ztrát v průběhu operace. Úloha náčelníků ženijních vojsk frontu a armády je v tomto případě velká a nezastupitelná. A tak v závislosti na charakteru terénu v zájmovém prostoru a úkolu skupiny může být tato posílena 1–2 pontonovými prapory frontu nebo armády a rotou pásových samohybných soulodí ženijního pontonového pluku frontu, je-li v pásmu bojové činnosti operační manévrující skupiny široká vodní překážka. Je účelné tyto prostředky zařadit do ženijní zálohy skupiny a v závislosti na vývoji bojové situace je pak přidělit divizím, které budou organizovat násilný přechod. Operační manévrující skupině nemusíme přidělit žádné ženijní prostředky, např. při boji v horských nebo zalesněných masívech.

Zřizování průchodů v zátarasech a zřizování zátarasů, ničení při odrážení nepřátelských protiztečí a upevňování dobytých čar a prostorů je dalším z důležitých úkolů ženijního zabezpečení operační manévrující skupiny. I když platí zásada, že zátarasy a překážky v hloubce nepřátelské obrany vojska zpravidla obcházejí a operační manévrující skupina se snaží nevázat se do boje, v praxi se nevyhneme i zřizování průchodů v hloubce. Zejména zavedení prostředků pro minování „na dálku“ umožňuje nepříteli zatarasit s překvapením vhodné úseky terénu až těsně před prvosledovými pluky operační manévrující skupiny nebo dokonce v hloubce její sestavy. Vzhledem k tomu, že do těchto skupin jsou určovány zpravidla tankové svazky, je po zavedení prostředků KTN-6 do výzbroje ČSLA zabezpečeno v souladu s našimi řády zřízení alespoň jednoho průchodu v minovém poli na četu. Rozšíření těchto kolejových průchodů a odstraňování dalších výbušných i nevýbušných zátarasů je však úkolem ženijního vojska. Proto bude třeba zvážit možnosti organických ženijních jednotek skupiny a posílit ji dalšími jednotkami pro vytvoření odtarasovacích skupin. Posílení by umožnilo vytvořit 3–4 odtarasovací skupiny u každého prvosledového pluku a zálohu pro vytvoření útočných úderných skupin nebo zvláštních speciálních odřadů. Překonávání nevýbušných zátarasů a překážek zabezpečují ženijní jednotky i jednotky druhů vojsk a využívají k tomu ženijních strojů, tanků s buldozerovými radlicemi, mostních tanků, trhavin a výpomocných prostředků.

Ke zřizování výbušných zátarasů dojde při odrážení nepřátelských protiztečí, při upevňování dobytých čar, ale zejména při upevňování dosažených prostorů, které měla operační manévrující skupina ovládnout a udržet do příchodu úderného uskupení frontu a armády. Ke zřízení zátarasů použijeme organické pohyblivé odřady zatarasovací útvarů a svazků, většinu sil ze ženijní zálohy, jednotky, které byly útvarům a svazkům přiděleny od odtarasovacích skupin a speciálních odřadů i organické vševojskové jednotky, vycvičené v minování. Zřízený systém zátarasů musí být pevně svázán se systémem paleb, zejména tankových.

Všechny tyto úkoly kladou zvlášť vysoké nároky na **ženijní materiálně technické zabezpečení** operačních manévrujících skupin. Ty se promítnou do obou oblastí ŽMTZ, a to jak do oblasti ženijního materiálního, tak i ženijního technického zabezpečení.

Z hlediska ženijního materiálního zabezpečení půjde zejména o to, aby před plněním úkolu byly doplněny pohyblivé zásoby ženijního materiálu a munice u všech svazků, útvarů a jednotek tak, aby byly vytvořeny zvýšené

zásoby zejména ženijní munice, náhradních dílů a materiálu, nezbytného pro činnost skupiny na úkor ostatního ženijního materiálu. Na všech stupních velení bude třeba dohovorit součinnost s týlovými orgány a podle volné kapacity dopravních prostředků zvýšit zásoby, zejména ženijní munice ze skladů a vozidla se zvýšenými zásobami začlenit do týlových jednotek. Na území nepřítel budeme využívat všech dostupných prostředků z místních zdrojů a z kořistního materiálu upravovat ženijní prostředky ve vlastních i místních zařízeních. V průběhu operace nebo po dosažení určeného prostoru doplníme pohyblivé zásoby ženijní munice a materiálu leteckým převozem na některé z ovládnutých letišť. Zabezpečení tohoto převozu bude velmi náročné jak na organizaci a součinnost, tak i na samotný průběh. K tomu považují za účelné vytvořit paletizované soupravy min, trhavin a rozněcovadel na stupeň prapor, pluk a divize, obdobně jako jsou vytvořeny soupravy spotřebního materiálu.

Hlavní úkoly ženijního technického zabezpečení budou zaměřeny zejména do oblastí ošetřování a oprav ženijní techniky. Ženijní techniku musíme ošetřovat průběžně v přestávkách bojové činnosti. Důležité však bude, stanovit před plněním úkolu normu proběhu motohodin a kilometrů pro splnění úkolu. Z této normy pak vycházíme při technických opatřeních ženijní techniky tak, aby nebyla nutná v průběhu vedení bojové činnosti. V průběhu boje je pak třeba důsledně dodržovat denní technické prohlídky a každodenní technická ošetření podle technologických postupů jednotlivých strojů.

K zabezpečení oprav ženijní techniky má operační manévrující skupina k dispozici jen vojskové opravářské prostředky, které opravují poškozenou ženijní techniku v rozsahu běžné opravy, výjimečně u důležité techniky v rozsahu střední opravy. Opravy probíhají přímo na místě poškození, v nejbližším skrytu nebo hnízdě poškozené ženijní techniky. Doba práce na jednom místě musí být taková, aby nedošlo k odtržení od skupiny. Celková kapacita oprav u msd [td] činí 126 normohodin, což představuje 8,5 běžných oprav. Protože ženijní technika vyžadující střední opravu musí zůstat na místě a pro operační manévrující skupinu představuje nenávratnou ztrátu, považují za účelné pro zvýšení opravářské kapacity posílit operační manévrující skupinu frontou 1 dílenskou rotou ženijního opravářského praporu. Tím se zvýší opravářská kapacita o 540 normohodin a možnosti oprav o 9 běžných a 3—6 středních oprav. Tato kapacita umožní až 75% návratnost ženijní techniky poškozené v průběhu bojové činnosti.

Z rozboru ženijních opatření je zřejmé, že ke splnění úkolů operační manévrující skupiny frontu (armády) bude třeba posílit každou prvosledovou divizi 1 ženijním praporem, podle charakteru terénu v pásmu činnosti až pontonovým praporem a 1 dílenskou rotou a rotou pásových samohybných soulodí.

Dále chci zdůraznit, že neustálý rozvoj operačního umění vyžaduje hledat a teoreticky zpracovávat nové zásady bojového použití ženijního vojska a otázky ženijního zabezpečení boje a operace.

CHEMICKÉ ZABEZPEČENÍ

OPERAČNÍ MANÉVRUJÍCÍ SKUPINY

Organizace chemického zabezpečení operační manévrující skupiny frontu (armády) vychází z obecně platných zásad chemického zabezpečení útočné operace. Zásady bojového použití této skupiny a pravděpodobný zámysl nepřítele v použití ZHN proti nim budou vytvářet specifické požadavky na rozsah úkolů chemického zabezpečení, organizaci a způsoby jejich realizace. Cíle chemického zabezpečení skupiny jsou i ve zvláštních podmínkách její činnosti naplňovány souhrnem účinných opatření k ochraně vojsk a týlu proti radioaktivním a otravným látkám, použitím dýmu a splněním součinnostních úkolů chemického vojska. Složitou otázkou chemického zabezpečení bude při zasazení skupiny do sražení, sladění ukazatelů rozmachu činnosti skupiny s realizační náročností úkolů chemického zabezpečení, dosažení požadovaného stupně jeho účinnosti při vysoké dynamice operace a zabezpečení vojsk nezbytným chemickým materiálem na celou hloubku plnění úkolů. Plánování chemického zabezpečení činnosti skupiny je nedílnou součástí plánování útočné operace frontu (armády). Složitost úkolů operační manévrující skupiny vyžaduje za všech okolností tvrdící přístup odborných funkcí armády chemického vojska a dovedné řešení úkolů chemického zabezpečení na základě konkrétní situace a úkolů vojsk frontu (armády).

K ničení skupiny bude nepřítelem používat všech druhů ZHN především ke splnění těchto cílů:

— zmařit zasazení skupiny do sražení hromadnými jadernými a chemickými údery. Objekty vzdušných jaderných úderů nepřítele budou především vojska v prostoru soustředění a ve výchozím prostoru pro zasazení. Pozemní jaderné údery může použít (podle situace na válčisti) s cílem vytvořit přehradná pásma s vysokými úrovněmi radiace na pochodových osách, na přechodech přes vodní překážky a terénní úseky. Chemické údery převážně rychle účinkujícími otravnými látkami použije k vyřazení nechráněné živé síly a narušení bojeschopnosti vojsk s nižším stupněm ukrytí. Použití trvalých otravných látek typu VX na přístupech k čarám zasazení by mělo značný vliv jak na úspěšné zasazení skupiny do sražení, tak i na plnění samostatných dlouhodobých úkolů;

— vzdušnými jadernými údery způsobit operační manévrující skupině hromadné ztráty na živé síle, bojové technice a materiálu. Narušení bojeschopnosti nebo vyřazením rozhodujících prvků sestavy skupiny z bojové činnosti zmařit splnění plánovaných úkolů. Objekty jaderných úderů mohou být i letiště, která využívá dopravní letectvo k přesunu potřebných zásob;

— vytvořit přehradní radiační pásma odpálením jaderných min ke zpomalení postupu vojsk a způsobení jim ztrát.

Vzhledem k tomu, že sestavu skupiny budou tvořit především tankové útvary a útvary na BVP a OT, zvláštní místo a vý-

znam v možnostech použití ZHN nepřítel budou mít neutronové zbraně.

Hlavní úkoly chemického zabezpečení skupiny budou plnit organické chemické jednotky vojsk vyčleněných do skupiny. Tyto síly a prostředky postačují ke splnění odborných úkolů chemického zabezpečení. Hlavním organizátorem chemického zabezpečení skupiny frontu (armády) bude náčelník chemického vojska. Zkušenosti z operačních a taktických cvičení ukázaly, že základní opatření chemického zabezpečení můžeme při průměrném tempu bojové činnosti 50 km za den plnohodnotně a účinně realizovat. Požadované průměrné tempo bojové činnosti skupiny 80 až 100 km za den v radiálním a chemickém průzkumu můžeme zabezpečit především využitím obrněné techniky. Při požadovaném tempu útoku je reálné úplnou speciální očistu zabezpečit pouze ve značně omezeném rozsahu. Řešení úkolů úplné speciální očisty vojsk bude vyžadovat zvláštní přístup odborných chemických funkcionářů s využitím TZ-74.

Zvláštnosti chemického zabezpečení operační manévrující skupiny

V období do zasazení skupiny těžiště radiálního a chemického průzkumu klademe na zabezpečení prostoru soustředění, vyčkávacího prostoru pro zasazení, pochodových os a čar zasazení. Plnění tohoto úkolu organizuje od vyvedení z prostoru soustředění NCHV frontu (armády) silami a prostředky frontu (armády) nebo silami a prostředky těch svazů a svazků, v jejichž pásmu probíhá zasazení. Ve prospěch skupiny plánujeme a do čáry dotyku organizujeme vzdušný radiální průzkum. Ostatní úkoly chemického zabezpečení organizujeme podle obecných zásad jako při zasazení druhých sledů (záloh). Přitom chceme zvýraznit potřebu uchování plně bojovosti chemických jednotek a útvarů začleněných do skupiny a jejich materiální a technické vybavení. V prostorech přechodů přes vodní překážky a při zasazení skupiny je nezbytné kalkulovat s použitím dýmů.

Úkoly chemického zabezpečení bojové činnosti skupiny po zasazení musí NCHV frontu (armády) plánovat variantně a v průběhu činnosti je nepřetržitě upřesňovat podle konkrétní situace.

Zvláštností radiálního a chemického průzkumu bude časté přenášení jeho úsilí tak, aby odpovídalo požadavkům změn bojové sestavy, rychlého uvolnění a svinování sil a jejich manévru k plnění

V souvislosti s plněním úkolů chemického zabezpečení vojsky združujeme význam chemických pozorovatelů jednotek a realizaci opatření k ochraně proti radioaktivním a otravným látkám dovedným používáním prostředků protichemické ochrany (včetně prostředků protiatomové a protichemické ochrany tanků a BVP), přístrojů radiálního a chemického průzkumu a dozimetrie a vojskových odmořovacích souprav.

Vzhledem k tomu, že operační manévrující skupina musí být zabezpečena pro plnění samostatných úkolů v operační hloubce, jedním ze závažných úkolů chemického zabezpečení bude stanovení optimální výše pohyblivých zásob chemického materiálu. Přitom bude potřebné dát do souladu potřebu zabezpečení vojsk po dobu činnosti v operační hloubce s možnostmi přepravní kapacity na jednotlivých stupních a z hlediska důležitosti materiálně zajistit splnění rozhodujících úkolů chemického zabezpečení.

Úkolů na novém směru. Jednotky radiálního a chemického průzkumu využijeme přednostně k zabezpečení míst velení, prostorů rozmístění raketového vojska, dělostřelectva a útvarů PVO. Přitom je třeba si vytvářet zálohu pro splnění nepředvídaných úkolů. Pro radiální chemický průzkum u vševojskových jednotek využijeme především chemické pozorovatele. Od nich získané údaje o použití ZHN a jejich účincích maximálně využijeme k upřesnění předpovědi. Rozsáhlý manévru klade zvýšené nároky na včasný průzkum značného počtu komunikací. Zvláštní situace může nastat v případě činnosti v pásmu radioaktivního zamoření vzniklých odpálením jaderných min. Na včasném zjištění údajů o skutečné radiální situaci, jejím rychlém vyhodnocení pro potřeby velitelů a štábů bude záviset rozsah radiálních ztrát a udržení požadované dynamiky činnosti. Pro zabezpečení tohoto úkolu bude vhodné organizovat vzdušný radiální průzkum s využitím vojskového letectva vyčleněného pro podporu skupiny. Informace o úderech ZHN bude sbírat a zpracovávat radiální středisko (výpočetní analytická skupina). Jejich úkolem je rovněž předávat údaje o použití ZHN nepřítelům a o radiální a chemické situaci v pásmu činnosti skupiny na radiální středisko frontu (armády). Předávání informací o úderech ZHN a jejich účincích jak

v rámci skupiny, tak směrem k radiačnímu středisku frontu (armády) bude klást zvýšené požadavky na spolehlivé spojení. Efektivnost radiačního a chemického průzkumu a opatření sběru a vyhodnocení údajů o použití ZHN nepřítelem a o jejich účincích můžeme ve vztahu k vysoké dynamice bojové činnosti skupiny spatřovat ve sladění činnosti všech sil a prostředků, vyčleněných k plnění úkolů v rychlém získání a zpracování údajů a v průběžném využívání závěrů z radiační a chemické situace veliteli a štáby. Do popředí zde vystupuje organizační stránka a rychlá reakce na vzniklou situaci.

Je třeba, aby NCHV armády (NCHS divize) věnoval zvýšenou pozornost součinnostním otázkám v rámci štábu armády (divize).

Zvláštní pozornost vyžaduje problematika speciální očišty vojsk. Charakter bojové činnosti skupiny by zpravidla neumožnil úplnou speciální očištu bojové techniky, materiálu a osob na místě speciální očišty. Těžiště speciální očišty zbraní a bojové techniky i dopravních prostředků bude spočívat na obsluhách (osádkách) s využitím vojskových odmořovacích souprav. Speciální očišta osob by zpravidla rovněž nepřesáhla rámec částečné očišty, přičemž zvláštní pozornost budeme věnovat prevenci vzniku za-

moření s využitím ochranných vlastností bojové techniky a dopravních prostředků.

Úplnou speciální očištu bojové techniky a dopravních prostředků mohou jednotky speciální očišty zabezpečit jen ve prospěch míst velení a ve zvláštních případech ve prospěch i některých útvarů v rámci obnovy jejich bojeschopnosti. Snížení počtu osob vyřazených z bojové činnosti v důsledku zamoření můžeme dosáhnout pouze dovedným sladěním souhrnu preventivních opatření s opakovanou částečnou speciální očištou. Můžeme předpokládat, že dlouhodobý pobyt v prostředcích protichemické ochrany jednotlivce, ztížené ovládání zamořené techniky a další negativní vlivy budou působit na bojeschopnost vojsk.

V souvislosti s řešením úkolů speciální očišty vojsk vzrůstá význam organizace kontroly stupně zamoření radioaktivními a otravnými látkami chemickými pozorovateli jednotek a bezprostřední využívání výsledků kontroly organickými veliteli.

V organizaci ostatních úkolů chemického zabezpečení není podstatných zvláštností. Jejich rozsah a účinnost bude ovlivňovat charakter bojové činnosti skupiny a jejich realizace bude často značně složitá, časově náročná a omezena možnostmi materiálního zabezpečení.

Problematika chemického zabezpečení operační manévrující skupiny frontu (armády) se vyznačuje svými zvláštnostmi. Samotné názory na plánování, organizaci a realizaci jednotlivých úkolů se teprve formují. V článku jsme uvedli některé zvláštnosti v porovnání s úkoly chemického zabezpečení boje a operace. Potřeba dalšího teoretického rozpracování zásad chemického zabezpečení skupiny a jejich ověření je zvláště významem úkolů, které tato skupina plní v rámci frontové (armádní) útočné operace.

SPOJENÍ

V OPERAČNÍ MANÉVROUJÍCÍ SKUPINĚ

Bojová činnost operační manévrující skupiny bude záviset na cíli a zámyslu operace frontu, způsobu zasazení, síle a složení, stavu a bojeschopnosti vojsk, na uskupení, síle, bojových možnostech a způsobu vedení bojové činnosti nepřítele a na terénních podmínkách.

Protože v průběhu bojové činnosti může docházet ke změně úkolu operační manévrující skupiny, budou vysoké požadavky kladeny na organizaci a zabezpečení velení jak skupině, tak i uvnitř operační manévrující skupiny.

Hlavním prostředkem velení vojskům je včasné, nepřetržitě, spolehlivé a utajené spojení. Organizace spojení s operační manévrující skupinou bude vycházet z obecně platných zásad v souladu s

- rozhodnutím velitele svazu,
- pokyny NS,
- nařízením pro spojení nadřazeného štábu,
- možnostmi spojovacích sil a prostředků.

Současně však bereme v úvahu, že z různých možností použití operační manévrující skupiny vyplývají pro organizaci spojení zvláštnosti, které musíme při organizaci spojení respektovat.

Jde především o vysokou manévrovost skupiny do značné hloubky obrany nepříteli a o možnost jejího zasazení na kterémkoliv směru v celém útočném pásmu armády nebo frontu. Proto při zabezpečení spojení budeme klást hlavní důraz na organizaci rádiového utajeného spojení, na využití jeho předností, tj. rychlost zřizování spojení, možnost za-

bezpečit spojení za pohybu nebo z krátkých zastávek na velké vzdálenosti systémem přímých spojů. Současné KV rádiové prostředky typu R-140 svými technickými parametry, zejména druhy provozu a výkonem, rádiové spojení na velké vzdálenosti plně zabezpečují.

V současných podmínkách předpokládaného vedení operací za oboustranného použití jaderných zbraní, kdy vlivem ionizace prostředí dochází k silnému rušení KV kmitočtového pásma, je účelné zdvojit základní rádiové velitelské spojení KV, VKV rádiovým spojením. Vzhledem k menšímu dosahu těchto stanic, bude nutná retranslace rádiového provozu. Bude výhodné k zabezpečení velení využít spojovacích prostředků vzdušného místa velení. Můžeme tedy konstatovat, že při správné organizaci a vhodném využití možností rádiových prostředků, rádiové spojení zabezpečí velení operační manévrující skupině přímo z velitelského stanoviště armády nebo frontu.

Vzhledem k předpokládanému rychlému pronikání operační manévrující skupiny do hloubky nepřátelské sestavy, bez zavazání se do bojové činnosti využíváním mezer k pronikání do sestavy nepříteli, nebude zpravidla (ve většině případů) reálné zabezpečovat radioreléové spojení. Není reálné zejména proto, že budování radioreléového spojení na velké vzdálenosti vyžaduje vytváření reléových stanic po 40–50 km při zabezpečení přímé viditelnosti, je značně závislé na konfiguraci terénu a při rychlých změnách situace, změnách směru postupu operační manévrující skupiny v hloubce operační sestavy

nepřítele by budování radioreléového spojení vyžadovalo zasazení značného množství radioreléových prostředků i vyčlenění poměrně velkého množství vševojskových jednotek k zabezpečení jejich ochrany.

Budování linkového spojení za operační manévrující skupinou je z hlediska časového i materiálového naprosto nemožné.

Dalším druhem spojení, který zabezpečuje vytvoření kvalitních spojovacích kanálů, může zdvojit rádiové spojení a zvýšit tak spolehlivost spojení a velení operační manévrující skupině, je troposférické spojení. Současné prostředky troposférického spojení umožňují zabezpečit přímé spojení (bez retranslačních stanic) na vzdálenost 150 km. To znamená, že při vybavení operační manévrující skupiny troposférickou stanicí můžeme zabezpečit spojení a velení této skupině přímo z velitelského stanoviště armády do hloubky 80–100 km od čáry dotyku.

Pro zabezpečení troposférického spojení velitele frontu s operační manévrující skupinou bude, vzhledem ke vzdálenosti velitelského stanoviště od předního okraje, účelné umístit na vhodném místě za prvosledovými jednotkami retranslační stanici a zabezpečit tak kvalitní přímé spojení do hloubky 100–150 km. Výhodou troposférického spojení oproti rádiovému spojení je jeho větší odolnost proti účinkům jaderných zbraní, záměrnému rušení a odposlechu. Neumožňuje však spojení za pohybu.

Velení operační manévrující skupině můžeme veliteli frontu nebo armády zabezpečit komplexním využitím rádiového KV i VKV spojení, troposférického spojení a prostředků zvláštního armádního spojení.

Proměnné složení operační manévrující skupiny, její vytváření z vojsk prvního nebo druhého sledu, popř. z vojsk obou sledů v závislosti na situaci a úkolu je z hlediska organizace spojení druhou zvláštností, se kterou při plánování spojení musíme počítat. Pro zabezpečení spojení s operační manévrující skupinou i uvnitř této skupiny bude nejvýhodnější ta varianta, kdy operační manévrující skupina armády bude vytvářena z tankové divize posílené dělostřelectvem a ostatními druhy vojsk, u frontu z tankové armády vyčleněné z prvního nebo druhého sledu. Nejvýhodnější proto, že si spojení mohou zabezpečit organickými spojovacími jednotkami a prostředky. Organizaci spojení a provozní údaje není třeba měnit, spojení s posilovými svazky

a útvary řešíme podle platných zásad a připravené varianty spojení.

Obtížnější pro organizaci spojení bude varianta, budou-li operační manévrující skupinu tvořit vojska z prvního i druhého sledu o větší síle než jeden svazek. Pak bude pro organizaci spojení rozhodující způsob velení. Velením může být pověřen jeden z velitelů divizí, nebo může být vyčleněna skupina ze štábu (frontu nebo armády). Náčelník spojovacího vojska musí vyčlenit spojovací prostředky pro zabezpečení spojení velitele armády nebo frontu se skupinou. Tato varianta bude vyžadovat změnu organizace spojení, vydání nových provozních údajů, v některých rádiových sítích změny ve složení účastníků, změny kmitočtů atd. Tyto změny musí proběhnout v krátkém časovém období, protože prvosledové jednotky jsou v přímém dotyku s nepřítelem a dlouhodobější přerušení spojení a tím i velení těmto jednotkám by mohlo ovlivnit celkovou situaci v neprospěch vlastních vojsk. V žádném případě bychom neměli měnit organizaci spojení a provozní údaje v rámci pluku.

Další zvláštností bojové činnosti operační manévrující skupiny, která bude mít vliv na organizaci spojení, je vyčlenění speciálních odřadů k ničení důležitých objektů vzdálených od stanoveného směru postupu skupiny s cílem umožnit tím aktivní bojovou činnost skupiny v širokém pásmu, narušit systém velení a manévru silami nepřítele a zejména uchovat volnost manévru hlavních sil operační manévrující skupiny a vytvořit podmínky pro soustředění hlavního úsilí na rozhodujícím směru.

Tato činnost předpokládá předem organizovat na všech stupních zvláštní rádiové směry (sítě) pro zabezpečení spojení. Vzhledem k manévrovatosti těchto skupin bude hlavním a ve většině případů jediným spojením rádiové spojení. Jakými rádiovými prostředky spojení zabezpečíme a v jaké rádiové síti, to bude záviset na složení, úkolu a hlavně na způsobu velení odřadu. V současných podmínkách však nepočítáme s tím, že bychom pro spojení se speciálními odřady mohli využít zařízení automatického utajení. Vzhledem k bojovému použití v hloubce nepřátelské sestavy by mohlo dojít ke kompromitaci dokumentace v případě zničení odřadu nepřítelem a tím ke ztrátě výhody utajení při velení vojskům. Chci zdůraznit, že ochrana utajovacích zařízení ve spojovací soustavě operační manévrující skupiny, zabezpečení rychlého zničení dokumentace a zabránění tomu, aby přišla do rukou nepřítele je prvořadou

povinností velitelů, spojovacích funkcio-
nárů i obsluh těchto zařízení.

Vytvoření, zasazení a vedení bojové
činnosti operační manévrující skupiny
bude klást zvýšené nároky na organizaci
součinnosti a s tím i zvýšené nároky na
organizaci součinnostního spojení. Řešení
součinnostního spojení bude vycházet
z úkolu, který má skupina plnit. Obecně
přípravu součinnostního spojení zaměří-
me na řešení spojení vševojskových útva-
rů a jednotek s dělostřelectvem, letec-
tvem, s ženijními jednotkami (zejména
při překonávání vodních toků), s jednot-
kami prvního sledu při zasazení skupiny,
s taktickým popř. operačním vzdušným
výsadkem, který má působit ve prospěch
operační manévrující skupiny, i na sou-
činnost mezi skupinami armád a frontu
při vytváření podmínek pro obklíčení ne-
přátelského uskupení atd. Možné varianty
součinnostního spojení rozpracujeme již
v období plánování zasazení operační ma-
névrující skupiny tak, aby odpovídaly zá-
měrům velení a současně vytvářely pod-

mínky pro rychlou změnu organizace spo-
jení podle vývoje bojové situace.

Důležitou otázkou je zabezpečení odol-
nosti spojení při vedení bojové činnosti.
Jde o využívání spojovacích prostředků
umístěných v obrněné technice, musíme
dbát na ženijní budování spojovacích uz-
lů a prostředků, řešit jejich ochranu a
obranu, vhodně využívat ochranných
vlastností terénu, vytvářet organizační
i materiální předpoklady pro obnovu spo-
jení při možném vyřazení míst velení
i k obnově spojení v podmínkách použití
jaderných zbraní nepřítelem.

Použití operačních manévrujících sku-
pin v útočné operaci frontu a armády je
novým způsobem efektivního použití vojsk
v soudobých podmínkách vedení bojové
činnosti. Vynucuje si i nový přístup k or-
ganizaci a zabezpečení spojení již v ob-
dobí plánování operace. Klade však pod-
statně vyšší nároky na reálné zabezpečení
spojení a v první řadě na zabezpečení
a využívání rádiového utajeného spojení
na operačním stupni velení.

TANKOVÉ A AUTOMOBILNÍ TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ OPERAČNÍ MANÉVROUJÍCÍ SKUPINY

V souvislosti s kvantitativním a kvalitativním narůstáním sil a prostředků nepřítelů v operační hloubce vystupuje do popředí požadavek aktivního ničení těchto sil a prostředků.

Vedle dosud uplatňovaných zásad řešení tohoto úkolu úderů jaderných zbraní, letectvem, operačními a operačně taktickými výsady vystupuje do popředí použití nového prvku operační sestavy — operační manévrující skupiny, která je předurčena k vedení bojové činnosti v operační hloubce, ve značných vzdálenostech a odtržení od hlavních sil frontu a armád.

Samotné předurčení těchto skupin, předpokládané úkoly, způsob vedení bojové činnosti a v neposlední řadě jejich složení sebou přináší řadu zvláštností v jejich všestranném zabezpečení.

Jedním z prvků všestranného zabezpečení, kde se tyto zvláštnosti promítanou jak do přípravy vojsk a techniky při vytváření operační manévrující skupiny, tak do vlastního zabezpečování bojové činnosti, je tankové a automobilní technické zabezpečení.

Při řešení všech otázek, které v této problematice vznikají, vycházíme ze základních cílů tankového a automobilního technického zabezpečení v průběhu bojové činnosti:

— trvale udržovat veškerou tankovou a automobilní techniku, včetně tankových a automobilních podvozků speciální tech-

niky, ve stálé bojové pohotovosti a provozní spolehlivosti k plnění bojových úkolů,

— zabezpečovat rychlé vyprošťování, odsuny a opravy poškozené techniky a rychlé navrácení opravených vozidel do boje,

— plně zabezpečovat efektivní činnost všech opravářských a vyprošťovacích prostředků a využití jejich kapacit pro rychlou obnovu bojeschopnosti poškozené techniky,

— včas a v potřebném rozsahu zabezpečovat náhradní díly a ostatní materiál pro opravy na všech stupních,

— technicky zabezpečit zvláštní druhy bojové činnosti, např. násilný přechod vodních toků, plynulost pohybu v těžko průchodném terénu, odstranění následků jaderného napadení apod.

Uvedu hlavní zásady pro vytváření a použití operačních manévrujících skupin, které budeme brát při řešení úkolů tankového a automobilního technického zabezpečení v úvahu.

Především je to možné složení frontové operační manévrující skupiny zpravidla s třemi divizemi vyzbrojené tanky a BVP s vyloučením všeho, co by mohlo snižovat požadovanou pohyblivost skupiny. V armádě to může být tanková nebo motostřelecká divize s respektováním stejné zásady. Již tento požadavek se výrazně promítne do řešení tankového a automobilního technického zabezpečení.

Dále je to vlastní předurčení jako vysoce mobilních skupin, určených k rychlému přenesení bojové činnosti do operační hloubky, k vedení rozhodné manévrové činnosti a plnění operačních úkolů v hlubokém nepřátelském týlu. Zvláštní význam nabývají v této souvislosti jednotlivé faktory rozmachu činnosti.

Bude-li hloubka činnosti operační manévrující skupiny totožná s hloubkou útočné operace frontu (armády) — tzn. u frontu 600—700 km a u armády 250 až 300 km — a šířka pásma činnosti skupiny v rozmezí frontového či armádního pásma, je zřejmé, že provozní zatížení zejména bojové techniky bude mnohem vyšší, než při činnosti armád a divizí v útočné operaci v rámci úderního uskupení frontu. Z toho plyne pro přípravu techniky závěr, že při zvolení zpravidla používaného koeficientu manévru 2,5—3 (přitom uvedené faktory rozmachu činnosti povedou zřejmě i zde k jeho zvýšení) vyčerpá bojová technika již v průběhu bojové činnosti celou zásobu kilometrů do technického ošetřování. To i v případě, že v přípravě budou vykonány všechny úkony předcházejícího ošetření.

S touto otázkou bezprostředně souvisí i problém zabezpečení vysoké provozní spolehlivosti v průběhu bojové činnosti při uvažovaném tempu činnosti. Toto tempo činnosti, v průměru 80—100 km za den, bude znamenat značné omezení možnosti v plánování a plnění stanovených úkolů technického ošetřování. To musí vést k velmi promyšlenému výběrovému systému jednotlivých úkonů s postupným zabezpečením v přestávkách bojové činnosti.

Značný význam pro stanovení a řešení úkolů tankového a automobilního technického zabezpečení mají bojové, prostorové a časové podmínky, ve kterých bude operační manévrující skupina plnit bojový úkol. Vedení boje se silnými zálohami, bojovým zabezpečením prostředků jaderného napadení nepřítel, úkoly ovládnutí důležitých, tzn. dobře chráněných čar a objektů, vodních překážek apod. bude probíhat v odtržení od hlavních sil, v podstatě bez vymezeného týlového prostoru a chráněných boků bojové sestavy operační manévrující skupiny. Proto je nutné pro tento způsob boje přehodnotit formy manévru opravářských a odsunových prostředků, systém vlastních odsunů, oprav i doplňování vojsk technikou, náhradními díly i dalšími materiály. Mimořádnou důležitost v této souvislosti nabývá otázka soustředování a odsunů poškozené techniky a neopravitelných prostředků v podstatě

přes území nepřítel, při relativně značných možnostech jeho působení jak ze vzduchu, tak pozemními silami. Neřeší však tento problém by znamenalo značné snížení bojeschopnosti operační manévrující skupiny (popř. i armády).

Problém zabezpečení vysoké bojové pohotovosti a provozní spolehlivosti prohlubují omezení možnosti vyčlenění zejména opravářských prostředků do sestavy operační manévrující skupiny. Požadavek zvlášť vysoké pohyblivosti skupiny konkrétně postavený tak, že veškerá technika, která se pohybuje pomaleji než tanky a bojová vozidla pěchoty a vše co není bezpodmínečně nutné ke splnění úkolu se ponechává za vojsky prvního sledu frontu, se musí odrazit i v pečlivém výběru opravářských prostředků, zejména těžkých strojních dílen.

Tolik k problémům, které se mohou výrazněji promítnout do jednotlivých otázek tankového a automobilního technického zabezpečení a budou vyžadovat zvláštní přístup k jejich řešení. Pozornost ve všech fázích jak přípravy a plánování, tak vlastního konkrétního zabezpečení budeme věnovat zejména těmto otázkám:

1. Z hlediska výrazného zvýšení předpokládaného průběhu bojové techniky při zasazení operační manévrující skupiny se zvyšuje význam udržování odpovídajících zásob kilometrů do nejbližší střední nebo generální opravy u tanků a BVP a systém stanovených technických ošetření již v míru.

Bezpodmínečně je nutné dodržovat takové zásady RMNO č. 010/77 jako je zajištění minimálních zásob km uložené techniky jak z hlediska vlastní normy, tak stanovené procento z celkového počtu techniky s příslušnou normou, zásady zařazování techniky po generálních opravách apod.

Trvale prosazovat na všech stupních preventivní systém údržby techniky s důrazem na kvalitní každodenní ošetřování, technické ošetřování a některé zvláštní druhy ošetření, zejména přípravu na provoz v zimních (letních) podmínkách.

Z tohoto pohledu se zvyšuje i význam opatření k přípravě techniky při přechodu ze stálé pohotovosti do dalších stupňů, zejména však v rámci zvýšení bojové pohotovosti. Zásadně můžeme např. v této etapě řešit zabezpečení potřebných zásob kilometrů kolejových pásů, do technického ošetřování apod.

2. Dále jde o výraznější prohloubení znalostí vlastní techniky jak z hlediska bojových možností, tak z hlediska provozních a technických parametrů a potřeb.

Techničtí funkcionáři, ale i velitelé, štáby a odborní náčelníci musí (z hlediska omezujících faktorů pro vyčleňování techniky do operační manévrující skupiny) velmi přesně znát takové parametry jako je rychlost, dosah činnosti, spotřebu PHM, normy údržby, různé omezující činitele ap. Bude potřeba již v míru mít na jednotlivých stupních vytypovanou techniku, která bude vyčleněna do sestavy skupiny, i tu, kterou bude nutné ponechat v týlovém sledu, aby se nestala brzdícím elementem v jednotlivých fázích přesunů i bojové činnosti. V plném rozsahu se toto zhodnocení techniky týká i prostředků tankového a automobilního technického zabezpečení.

3. Zvláštní pozornost vyžaduje problematika přesunu z prostoru soustředění vojsk vyčleněných do sestavy operační manévrující skupiny do výchozího prostoru pro její zasazení a na jednotlivé čáry vlastního zasazení. Požadovaná vysoká rychlost, bezprostřední zasazování a značná hloubka činnosti vedou k úvaze využít při tomto řešení některých zásad pro tankové a automobilní technické zabezpečení operačních (dalekých) přesunů.

Zejména musíme velmi promyšleně řešit rozdělení a uskupení prostředků a zásob jednotlivých druhů materiálu a jejich zařazení do sestavy operační manévrující skupiny, s přihlédnutím ke zvláštnostem dalšího bojového použití skupiny.

Zásadní důraz položíme na dílny technické pomoci na obrněných transportérech, montážní a hmotově unosné speciální dílny. Musíme zvážit a v závislosti na hloubce úkolu řešit vyvážení těžkých strojních dílen, těžkých automobilů s konjeyner apod.

Pro opravy v průběhu přesunů je důležité dodržet platnou zásadu, že opravářské, vyprošťovací a odsunové prostředky musí být do doby zahájení bojové činnosti, tzn. po dosažení čar zasazení, u svých útvarů a jednotek připravené zabezpečovat jejich bojovou činnost. Vezmeme-li v úvahu i další zásadu, že doba práce prostředků jednotek může trvat nejdéle do přechodu čela pochoduujícího proudu dalšího útvaru, dojdeme k závěru, že využití kapacit těchto prostředků za přesunu bude poměrně nízké. Proto budeme řešit ve zvýšené míře zabezpečení přesunu prostředky frontu, s plným využitím prostředků svazků a útvarů, jejichž prostorem se budou operační manévrující skupiny přesunovat. Velmi důležitou úlohu mohou sehrát i teritoriální prostředky dislokované v blízkosti jednotlivých os přesunu.

Rovněž poškozenou techniku musíme odsunovat tak, abychom nezpomalovali přesuny vojsk. Odsun po stejných pochodových osách v sestavě pochoduujících útvarů a jednotek bude možný pouze tam, kde zabezpečíme vlečení nebo převoz na podvalníku takovou rychlostí přesunu, jakou budou dosahovat pochoduující proudy. Ostatní vozidla musí vyčkat až po dané komunikaci projedou poslední proudy operační manévrující skupiny, nebo použít vedlejších (souběžných) komunikací.

Z toho je zřejmé, že část poškozené techniky nebude opravena a přesunuta tak, aby byla včas začleněna do sestavy svých jednotek. Proto bude účelné v průběhu formování a přesunu skupiny přesunout do určených prostorů nebo do výchozího prostoru opravenou bojovou techniku ze shromaždišť poškozené techniky frontu a doplnit vojska skupiny před vlastním zasazením tímto způsobem.

4. V průběhu vlastního plnění bojových úkolů operační manévrující skupiny musíme věnovat pozornost zejména těmto otázkám:

a) organizace tankového a automobilního technického zabezpečení v průběhu bojové činnosti operační manévrující skupiny bude vyplývat především z množství, rozsahu a prostorového rozložení ztrát bojové, zabezpečovací a dopravní techniky, které vzniknou bojovou činností nepříteli, technickými a jinými příčinami. Přitom půjde o rozdělení těchto ztrát na opravitelné vojskovými, armádními a frontovými prostředky (běžné a střední opravy) a neopravitelné (generální), které odsunujeme do stálých opravářských závodů. Dále půjde o nenáhradné ztráty, které mají sloužit pro těžení náhradních dílů a skupin.

Pro obnovení bojeschopnosti operační manévrující skupiny mají význam zejména běžné a částečné i střední opravy.

Že to není otázka zanedbatelná, ukazují nejnovější údaje z kalkulací ztrát v Sovětské armádě. V rámci armádní útočné operace bez použití jaderných zbraní se počítá při plnění bližšího úkolu s denními ztrátami u tanků 12–15 %, BVP 9–11 %, OT 7–9 %, při plnění dalšího úkolu u tanků 11–14 %, BVP 8–10 %, OT 5 až 7 %. V podmínkách použití jaderných zbraní se ztráty zvyšují v průměru o 3 %.

Vezmeme-li v úvahu další předpoklad, že z celkových ztrát tvoří 40–45 % běžné opravy, 20–25 % střední opravy a 10 až 15 % generální opravy, vidíme, jak důležitá je otázka rychlého zabezpečení oprav a návratu techniky do bojových sestav.

Proto bude nutné i ve složitých podmínkách bojové činnosti operační manévrující skupiny zabezpečit vysokou návratnost bojové techniky.

Ve frontové útočné operaci je požadováno, aby během operace prostředky útvarů a svazků opravily a vrátily do bojových sestav 100 % běžných oprav, prostředky armád a frontu veškeré střední opravy, kromě vozidel poškozených v průběhu posledních 2–3 dnů operace, tzn. 60–70 % středních oprav. Stejně v rámci armády v úderném uskupení frontu se předpokládá opravit 100 % běžných oprav a část středních oprav prostředky armády a přidělenými prostředky frontu.

Podmínky práce v sestavě operační manévrující skupiny, které nedovolí obvyklé přípustné odtržení opravářských prostředků od bojových sestav, rychlá změna situace, úkolů, větší nebezpečí vzdušného i pozemního napadení, převládající použití montážně demontážních dílen povede k položení důrazu na vozidla vyžadující běžnou opravu a jen tam, kde to umožní rozsah opravy a čas i na opravy střední. To znamená, že požadavek zabezpečení 100 % běžných oprav může být reálný i v podmínkách činnosti operační manévrující skupiny, nižší však bude návratnost vozidel, které vyžadují střední opravu.

Z toho vyplývají dva závažné problémy — řešit odsuny bojové techniky pro střední a generální opravy do týlu a doplnit skupinu bojovou technikou z opraveného fondu na shromaždištích poškozené techniky frontu.

Jako možné řešení těchto problémů se ukazuje soustřeďování středních a generálních oprav do shromaždišť poškozené techniky ve středů operačních (bojových) sestav vojsk a za předpokladu zajištění určité bezpečnosti os přesunu přes nepřátelské území odsunout je podvalníkovými rotami praporů oprav tankové techniky frontu pod ochranou tankových nebo motostřeleckých bojových jednotek do frontových SPT. Generální opravy po převozu na vlastní území zabezpečit železničními převozy do opravářských závodů.

Tento způsob maximálně urychlí opravy v rámci frontu i teritoria. Kromě toho můžeme využít podvalníků s bojovou ochranou pro případné doplnění operační manévrující skupiny bojovou technikou.

V případě nemožnosti přesunu poškozené techniky přes území nepřítelů, bude nutné soustředit tuto techniku a zabezpečit její ochranu až do příchodu hlavních sil frontu (armády). V žádném

případě by se neměla připustit varianta jejího ničení;

b) z předchozí úvahy vyplývá i zvláštnost řešení odsunů poškozené techniky v průběhu bojové činnosti. Zatímco v útočné činnosti armády a frontu uplatňujeme zásadu postupného stahování na příčné a podélné osy odsunů a odtud na shromaždiště poškozené techniky od nejnižších k nejvyšším stupňům, v rámci operační manévrující skupiny bude nutné stahovat a soustřeďovat poškozenou techniku přímo do SPT uvnitř bojových sestav;

c) určité zvláštnosti bude vyžadovat i řešení systému manévru vlastními a posilovými opravářskými a odsunovými prostředky.

V armádní útočné operaci dodržujeme zásadu vytvářet z organických a posilových prostředků dva sledy. Prvosledové prostředky mít ve skupinách za každou divizi prvního sledu v síle jedné čtyř praporu odsunu tanků, jedné armádní tankové a automobilní opravny nebo přidělené rotu oprav tanků z frontového praporu oprav tankové techniky. Zbytek vytváří druhý sled armádních prostředků tankového a automobilního technického zabezpečení.

V zabezpečení operační manévrující skupiny bude nutné zvážit další posílení skupiny vyprošťovacími a odsunovými prostředky, posoudit pohyblivost a manévrovací schopnosti armádní tankové a automobilní opravny jako celku a celý systém více přimknout k bojovým sestavám divizí v operační skupině. Druhý sled vytvořit až za čarou dotyku s ostatními týlovými prostředky a ponechanou technikou.

Roty oprav tanků z praporu oprav tankové techniky frontu jsou jako posilový prostředek dostatečně pohyblivé, s optimálními počty montážně demontážních dílen a můžeme je využít i v této variantě bojové činnosti. Při jejich vyčleňování do sestavy operační manévrující skupiny však zvážíme i úbytek středních oprav v rámci frontu, který je dán kapacitou těchto prostředků;

d) samostatný problém představuje zabezpečení náhradních dílů tankové a automobilní techniky pro opravy v průběhu bojového zasazení operační manévrující skupiny.

Základní metodou zásobování v současné době je systém soupřahování v kombinaci s kusovými položkami za širokého použití kontejnerizace. Systém těchto kompletů zabezpečuje běžné a střední opravy a servis při ošetřování techniky a

odstraňování poruch. Přitom je dodržena zásada, že útvar má v pohyblivých zásobách materiál na zabezpečení činnosti na 3 dny, divize a armáda na 2 dny a front na 7 dní plné opravářské kapacity.

Problém je tedy v tom, že uvedený materiál nezabezpečí činnost operační manévrující skupiny v celém předpokláda-

ném rozsahu a bude nutné jednak vytvořit další zásoby v době formování skupiny a posílit útvary a svazky kontejnery tankovým materiálem, jednak řešit další doplňování buď pozemní cestou, např. s využitím podvalníků pro odsun poškozené techniky, nebo vzduchem pomocí vrtulníkové přepravy.

Problematika tankového a automobilního technického zabezpečení bojové činnosti operační manévrující skupiny je značně širší, než jsme uvedli. Proto naše úvahy a naznačené možnosti mají být spíše podnětem pro komplexní rozpracování této problematiky, sjednocení v rámci dalších prvků všestranného zabezpečení a stanovení pevných zásad pro další činnost orgánů služby v této oblasti v souladu s novými řády a předpisy. Své slovo by měli říci k této otázce i funkcionáři služby těch stupňů, kterých se problematika bezprostředně týká tak, aby byl naveden jednotný směr jak v pocho-

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ

OPERAČNÍ MANÉVROJÍCÍ SKUPINY

Ve Vojenské myslí číslo 6 a 8 1980 byly vytištěny články o zásadách taktického a operačního použití pohyblivých skupin a krátce byl uveden cíl jejich týlového zabezpečení. K doplnění uvádím některé zkušenosti ze cvičení NE-UTRON-80, kde bylo konkrétně řešeno týlové zabezpečení pohyblivé (upřesněn název na manévrující) skupiny armády.

Týlové zabezpečení operační manévrující skupiny musí být těsně přimknuto k její činnosti a vycházet z jejího předpokládaného složení a úkolů. Toto zabezpečení bude ovlivňovat zejména:

- organizační složení — na stupni frontu dvě až tři tankové divize, jedna až dvě kanónové dělostřelecké brigády, raketometný oddíl až pluk, ženijní rota až prapor. Na stupni armáda jedna tanková divize posílená až kanónovou dělostřeleckou brigádou, raketometným oddílem až plukem, ženijní rotou;
- hloubka a šířka bojového úkolu, který se bude zpravidla skládat z přesunu z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení, z plnění bojového úkolu a z přechodu do pronásledování nebo do dočasné aktivní obrany;
- charakter bojové činnosti, která je velmi manévrová, rychlá, nepřetržitá, což předpokládá práci týlu za pohybu, ve dne i v noci;
- plnění samostatného bojového úkolu v trvání 2—4 i více dnů;
- plnění úkolů v odtrženosti od vlastních zásobovacích základen a od etap zdravotnické pomoci vyššího typu;
- velmi rozdílná a nárazová spotřeba materiálních prostředků v průběhu bojové činnosti. Značně nerovnoměrně se budou vyskytovat i zdravotnické ztráty;
- jaderné údery a údery letectva nepřítele na vojska a týly operační manévrující skupiny. Proto týl musí být připraven k odstranění následků po jejich napadení. Může rovněž překonávat velká zamořená pásma a být ve zvýšené míře napaden pozemními silami nepřítele, což předpokládá věnovat zvýšenou pozornost své obraně a ochraně;

— organizační uspořádání a členění týlu, který nesmí snižovat manévry vojsk. Proto musí být týly co nejmenší a vysoce pohyblivé.

Náčelník týlu — zástupce velitele fronty nebo armády, která operační manévrující skupinu vysílá, musí na její zabezpečení položit hlavní úsilí.

Celkovou činnost týlu můžeme rozdělit po obdobích jak operační manévrující skupina bude uložena bojové úkoly plnit:

- přípravné období,
- zabezpečení přesunu na čáru zasazení,
- zabezpečení plnění úkolu v hloubce nepřátelské obrany,
- zabezpečení přechodu do pronásledování nebo do dočasné obrany a vedení aktivní obranné činnosti,
- zabezpečení činnosti týlu po sloučení s hlavními silami,
- zabezpečení případného spojení s týlem vysazovaného taktického nebo operačně taktického výsadku,
- zabezpečení nepřetržitěho velení týlu.

Rozhodující pro konkrétní řešení organizace a rozmístění týlů bude splnění hlavního úkolu týlu, tj. zásobovat vojska nepřetržitě veškerým materiálem potřebným pro bojovou činnost a poskytnout včasnou lékařskou pomoc raněným.

Jedním z hlavních faktorů ovlivňujících činnost týlu proto budou předpokládané normy spotřeby materiálu pro bojovou činnost operační manévrující skupiny.

U munice bude spotřeba značně nerovnoměrná. Úkol operační manévrující skupiny nezavazovat se do vleklého boje s nepřítelem, ničit jeho uskupení v operačním týlu a vyjít na výhodnou čáru, kde přejít do pronásledování či do dočasné aktivní obrany dává zdánlivě předpoklad snížení spotřeby munice. Počítáme však, že operační manévrující skupina povede boj krátkými a náhlými přepady nepříteli, při kterých bude spotřeba munice maximální. Proto v souhrnu budeme předpokládat spotřebu jako v útoku, tj. denně u pěchotní munice asi 0,35 pp, u dělostřelecké 0,5 pp, u protitankové 0,45 pp, u protiletadlové 0,7 pp, u tankové 0,55 pp a PTRS 0,55 pp, ale i celkově více.

Stanovená výše pohyblivých zásob u divize na vedení boje v průběhu 3 dnů nedostačuje, a proto při kalkulaci, že v době sloučení s hlavními silami prvořadové armády by měly mít týly operační manévrující skupiny asi 50 % pohyblivých zásob, je nutné ji zvýšit u pěchotní munice o cca 0,55 pp, u dělostřelecké a tankové a u PTRS o 0,65 pp. Toto zvýšení představuje u td cca 700 tun a potřebu 200 nákladních aut středních terénních, nebo 90 aut nákladních terénních těžkých.

Zvýšené zásoby munice je nutné vytvořit již v přípravném období, kdy ji i kompletovat a nejúčelněji rozdělit na vozidla. Zvýšené zásoby mít především u týlu pluku a divize a kde je to možné, tak i u zbraní (např. pěchotní munici v bedýnkách na podlaze v obrněných transportérech, na tahačích děl apod.). Není účelné zvyšovat zásoby u týlů praporů, neboť by snižovaly manévru bojových jednotek. Můžeme je doplnit v krátkém čase i z týlů pluků. U kanónové dělostřelecké brigády budeme zvýšené zásoby naopak vytvářet zpravidla přímo u oddílů.

K doplnění munice ke zbraním využíváme krátkých zastávek při pohybu i přestávek v boji. Část divízních zásob ponecháme jako zálohu velitele svazku pro případné přednostní doplnění útvarů, které plní hlavní bojové úkoly.

Vozidla pro vedení zvýšených zásob munice vyčleníme z ostatních druhů materiálu, především z tankového a automobilního, případně zabezpečíme dočasně posílení z automobilního pluku armády, nebo automobilní brigády frontu.

Spotřeba pohonných hmot bude značná, neboť útvary určené do operační manévrující skupiny budou v neustálém pohybu. Mají-li se přesunout z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení a působit v šířce do 100—200 km a do hloubky alespoň 200 km, můžeme předpokládat, že denně ujedou až 100 km. Denní spotřebu při jízdě v terénu budeme tedy kalkulovat u pásové techniky ve výši asi 0,4 náplně a u kolových vozidel 0,25 náplně.

U kolové i pásové techniky je v jejích nádržích jedna náplň. Pro kolovou techniku vezou praporeční, plukovní i divizní týly celkem 0,5 n, pro pásovou techniku, včetně zvýšených zásob (dva sudy na tanku) 1,6 n. Tyto zásoby celkem — 2,6 n pro pásovou a 1,5 n pro kolovou techniku zabezpečí spotřebu asi na 4—5 dnů bojové činnosti. Za předpokladu, že operační manévrující skupina bude plnit úkol 3 dny, pak při sloučení s hlavními silami jí zůstanou zásoby ještě na další 1—2 dny.

Zvýšené zásoby budou především u tanků o 2 sudy po 200 litrech. Do obrněných transportérů a do bojových vozidel pěchoty dočasně vydáme po 5 baňkách 20 litrů s naftou. Tím dosáhneme zvýšení jejich akčního radia alespoň na 400 km.

Pohyblivé zásoby pohonných hmot na všech zásobovacích stupních bude výhodné vézt v automobilních cisternách, z kterých můžeme rychle doplňovat bojovou techniku, dále v převozných nádržích a ve vácích.

U provozních kapalin a tuků budou stanovené pohyblivé zásoby na jednotlivých zásobovacích stupních dostatečné. Pohonné hmoty budeme do bojové techniky doplňovat soustavně, při všech zastávkách a přestávkách v bojové činnosti, zejména budeme přednostně doplňovat tanky, bojová vozidla pěchoty a obrněné transportéry s využitím soupravy hromadného doplňování techniky.

U proviantu jsou zásoby v rámci divize dostatečné, neboť představují celkem 8 deních dávek. Bude ale nutné, aby náčelník proviantní služby divize zpracoval a vydal směrný jídelní lístek na celou dobu činnosti operační manévrující skupiny s cílem připravovat kaloricky vydatná jídla při vedení vysocího manévrového boje. Největší pozornost věnovat zabezpečení chlebem, kde bude výhodné zvýšit jeho zásoby u hospodářských výdejen, neboť u většiny jídel bude nahrazovat příkrm (místo brambor, knedlíků, rýže, těstovin). Čerstvé maso většinou nahradíme konzervami a pro přípravu stravy využijeme připravených potravin.

Před zahájením přesunu z vyčkávacího prostoru vydáme vojákům hodnotnou teplou stravu a dostatek nápojů. Plánujeme i výdej především konzervových dávek s chlebem a suchary. Na zdravotnických etapách zabezpečíme stravování u zvýšeného počtu ležících raněných.

K složité situaci může dojít v **zásobování pitnou vodou**. Před zahájením přesunu naplníme všechny nádoby (u rot 100litrové vaky, u hospodářských výdejen termosy, zásobníky i cisterny, u týlů pluků můžeme naplnit i vaky 3000 litrů). Vzhledem k málo pravděpodobnému plnému využívání úpravené vody ÚV 2000 u všech útvarů, bude výhodné, aby vševojskové pluky měly na plnění bojového úkolu po jedné ÚV 2000 a 2—3 soustředit u týlu divize. Z nich v případě naléhavé potřeby zřídí divizní vodní stanici pro vojskové útvary.

U **ostatních druhů materiálu** vycházíme z nutnosti zabezpečení vojsk. Ze ženijního materiálu povežeme u týlů pluků a divizí pouze protipěchotní a protitankové miny a trhaviny, které budou použity při případném dočasném přechodu do aktivní obrany.

Z chemického materiálu na vozidlech týlů povežeme pouze zálohu prostředků chemické ochrany jednotlivce a nejnutnější materiál pro zabezpečení částečné očisty osob a dezaktivace techniky.

Z tankového a automobilního materiálu povežeme pouze nejnutnější normativy a to především přímo u dílen. Vzhledem k tomu, že nebude při pohyblivé činnosti možné zabezpečit plně opravy, proto zásoby u týlů pluků a divize výrazně snížíme, nebo vůbec nepovežeme.

U výstrojních skladů pluků a divize povežeme pouze asi jednu čtvrtinu až jednu třetinu zásob pro případnou obměnu zamořené výstroje u vojáků.

Z rozboru vyplývá, že operační manévrující skupinu je nutné přednostně zabezpečit municí, pohonnými hmotami, proviantem a částí ženijního materiálu. Materiál, u něhož není předpoklad vzhledem k vysoce manévrové bojové činnosti jej použít, včetně polních pekáren a někdy i úpraven vody — dočasně vyřadíme. Tím zabezpečíme i vysokou pohyblivost týlů pluků. Dočasně vyřazené prostředky týlu soustředíme v rámci divize a ponecháme je pod velením jednoho z příslušníků týlu divize, který bude postupovat až za hlavními silami armády a spojí se s divizí po splnění úkolu operační manévrující skupiny, nebo je využijeme podle konkrétní situace.

Metoda plnění bojového úkolu operační manévrující skupiny a předpokládané normy spotřeby materiálu ovlivní celý **systém zásobovací činnosti**. Před zahájením přesunu z vyčkávacího prostoru je nutné na všech zásobovacích stupních mít určené zásoby materiálu (u munice, PHM a chleba zvýšené, u proviantu úplné, u ostatních materiálů snížené). Spotřebovaný materiál budeme doplňovat z týlů k bojové technice a vojákům při každé vhodné příležitosti.

V případě naléhavé nutnosti doplnit zásoby materiálu některým svazkům a útvarům, bude nutné vzhledem ke vzdálenosti a odtrženosti od armádní nebo frontové základny zabezpečit nové rozdělení zásob mezi útvary v rámci divize nebo je doplníme vzduchem (vrtulníky, letadly), popř. sestavíme zásobovací proud, který pod silným ozbrojeným doprovodem zabezpečí přísun. V některých případech můžeme využít i kořistního materiálu, který ovšem předem do plánování týlového zabezpečení nepočítáme.

Budeme-li plánovat setkání operační manévrující skupiny s výsadkem, můžeme k týlu divize přiřadit část prostředků s materiálem pro výsadek. Tyto prostředky výsadku předáme po sloučení s ním.

Při sloučení operační manévrující skupiny s prvosledovými armádami musíme pohyblivé zásoby ihned doplnit a tím zabezpečit pokračování v další bojové činnosti. Proto NT-ZV armády nebo frontu organizuje ze svých prostředků doplnění týlům na úplné pohyblivé zásoby, které může představovat asi 900 tun munice, 800 tun pohonných hmot a 60 tun proviantu.

Týly se budou přesunovat na zkrácené vzdálenosti za svými útvary a hlavními silami divize a budou plnit úkoly za chodu pod jejich bojovou ochranou. Týly bude nutné členit až do 3 sledů. V prvním sledu budou zdravotnické prostředky a část zásob zejména munice, ve druhém sledu zásobovací jednotky se zásobami materiálu a ve třetím sledu dočasně vyčleněné méně nutné prostředky od týlů útvarů a svazku k zabezpečení vojsk. Budou to zpravidla polní pe-

kárny, část úpraven vody, část zásob některých druhů materiálu. Třetí sled týlu bude účelné vést až za hlavními silami armády a po sloučení operační manévrující skupiny s nimi se sloučí i tento sled týlu. Kromě toho bude někdy účelné týly prvosledových praporů dočasně sloučit k 1. sledu pluku, aby nesnižovaly manévrovou činnost bojových jednotek. Při přechodu do dočasné obrany se týly rozmístí na zkrácené vzdálenosti a nerozvinují se, kromě zdravotnických etap, které se rozvinou v nejnútnejším rozsahu. Zásobovací jednotky zůstávají v kolonách.

Do zásobovacích jednotek je třeba vyčlenit terénní vozidla bez přívěsů, aby mohla plnit úkoly rychle i mimo dopravní síť v terénu. Pro přesuny týlů zástupci pro týl musí určit takové cesty, které umožní plnění úkolů. Podle možnosti se vyhnout silnicím s nízkou únosností mostů, mít připraveny návrhy na objížďky, vyhodnotit brody, lesní masívy a větší osady.

Vozidla, která budou uvolněna po zásobovací činnosti (zejména po složení munice a ostatního materiálu), přidělíme ke zdravotnickým etapám a využijeme je k odsunu raněných.

Týlovou a dopravní techniku budeme opravovat minimálně a proto je nutné mít dostatek vlečných tyčí, aby nezůstala na ose a tím se zvyšovaly ztráty materiálu.

Zdravotnické ztráty u operační manévrující skupiny nebudou rovnoměrné. Budou se vyskytovat v místě bojového sražení, při napadení zbraněmi hromadného ničení a při napadení nepřátelským letectvem. V rámci divize při použití zbraní hromadného ničení můžeme očekávat 15–26 %, při boji bez jejich použití 7–11 % zdravotnických ztrát denně, z toho 2/3 u prvosledových útvarů a jednotek. Toto množství raněných předpokládá posílit divizi samostatnými zdravotnickými oddíly, popř. polními pohyblivými nemocnicemi.

Raněným bude poskytována první pomoc jako za útoku, přímo v bojových vozidlech. To vyžaduje, aby osádky dobře znaly poskytování první pomoci a měly alespoň základní znalosti péče o raněné vzhledem k tomu, že budou určitou dobu vezení na vozidlech a teprve při přestávce v boji předání na zdravotnickou etapu.

Již v přípravném období příslušníci zdravotnické služby doplní lékárníčky u bojových vozidel obvazovým materiálem a základními antiseptickými prostředky a předsunou zdravotnická odsunová vozidla, zejména k prvosledovým útvarům a jednotkám.

Na zdravotnických etapách odborné lékařské pomoci bude poskytována rozšířená odborná pomoc. Větší důraz budeme klást na třídění raněných a na podání antibiotik k zamezení vzniku infekcí v ráně a traumatického šoku, zvláště při vzniku hromadných ztrát.

Zdravotnické etapy podle možností posílíme lékaři. Již na praporem obvazišti by měl být lékař, odsunové prostředky, zvýšená zásoba obvazového materiálu, dostatek přikrývek a odsunových vaků a zabezpečeno soustavné podávání teplých nápojů. Na plukovním obvazišti by měl být lékař s chirurgickou erudiicí.

Raněné při přesunu z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení budeme odsunovat na rozvinuté zdravotnické etapy prvosledových útvarů a divizí. Při činnosti operační manévrující skupiny v operační hloubce nepříteli na divizní obvaziště a přidělené samostatné zdravotnické oddíly, popř. na přidělené polní pohyblivé nemocnice. Na těchto etapách budou ranění ponecháni až do spojení s hlavními silami armády, kdy se odsunou do nemocničních základů.

K tomu náčelník zdravotnické služby armády zabezpečí předsunutí zdravotnických autobusů ihned po sloučení operační manévrující skupiny s hlavními silami, nebo může jít o překrytí těchto obvazišť vyšším typem zdravotnických zařízení.

Raněným na zdravotnických etapách je třeba zajistit občerstvení, především dostatek teplých nápojů, zabalení a vystlání vozidel všeobecného určení a tak raněné co nejvíce zajistit před škodlivými účinky přesunu.

Pokud bude organizován přísun materiálu operační manévrující skupině vrtulníky, vezmou tyto na zpáteční cestě raněné do nemocničních základů.

Velení týlu musí být operativní a rychle reagovat na vzniklé situace. Vzhledem k tomu, že do operační manévrující skupiny vcházejí týly 1—3 divizí, 1—2 kanónových dělostřeleckých brigád a ženijních útvarů, je nutné vyčlenit ze štábu týlu frontu nebo armády jednoho i více příslušníků jako styčného orgánu pro koordinaci plněných úkolů. Jeho stanoviště mít u velitele svazku (svazu), který byl pověřen velením operační manévrující skupině.

Vzhledem k důležitosti a složitosti úkolu je výhodné, aby NT-ZV frontu nebo armády vydal k týlovému zabezpečení operační manévrující skupiny samostatný týlový rozkaz nebo nařízení.

Hlavní těžiště práce týlových funkcionářů svazků a útvarů vyčleněných do operační manévrující skupiny musí být položeno do přípravného období, ve kterém bude nutné domluvit se ZT útvarů organizaci součinnosti, přípravu zásob, uvolnit zdravotnické etapy, rozdělit týl do sledů, překontrolovat doplnění bojové techniky pohonnými hmotami a celkové týlové zabezpečení.

Spojení s týlem frontu nebo armády bude NT-ZV divize určené do operační manévrující skupiny mít rádiem. Předávat bude s ohledem na požadavky utajení pouze krátké informační zprávy zpravidla v předem stanovených relacích.

V závěru chci uvést, že týlové zabezpečení operační manévrující skupiny má své zvláštnosti, bude značně náročné na řízení a perspektivní činnost. Týly jsou při dobře organizované a promyšlené činnosti schopny zabezpečit boj operační manévrující skupiny.

Teorie velení vojskům

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora P. A. Koltoviče a plukovníka P. V. Ščeranského, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 5/1980.

Objektem zkoumání teorie velení vojskům je struktura složení a působení systému velení, kromě toho i praktická činnost velitelství a orgánů velení všech stupňů při řízení podřízených vojsk v míru a ve válce.

Úkolem teorie velení vojskům je zjišťovat zákonitosti velení, objasňovat mechanismus jejich činnosti a na tomto základě formulovat principy, kterými se musí řídit velitelství a orgány velení při přípravě a v průběhu válečné činnosti.

Co do struktury a obsahu zahrnuje teorie velení vojskům řadu vzájemně propojených součástí obecně teoretického, organizačního, technického a praktického charakteru.

Jeho nejdůležitější součástí jsou obecné základy. Musí objasňovat:

- podstatu, cíle a obsah velení vojskům v míru a ve válce,
- objekt, předmět a metody zkoumání teorie velení vojskům, zákonitosti a principy velení,
- kategorie, pojmy teorie a její místo v systému vojenských poznatků,
- spojitost se společenskými, přírodními a technickými vědami, které studují různé aspekty velení.

Obecné základy velení musí dále zahrnovat:

- hlavní otázky rozvoje teorie a praxe velení vojskům na základě zkušeností z minulých válek,
- současné požadavky na velení, kri-

téria hodnocení jeho účinnosti a kvality, rozpory a problémy v oblasti velení,

— obecnost a specifiku ve velení vojskům (silám) na jednotlivých stupních velení (strategickém, operačním, taktickém) a rovněž druhům ozbrojených sil a druhům vojsk.

Jednou ze součástí teorie velení musí být organizační otázky, tj. struktura systému velení vojskům včetně složení, funkce a úkolu velitelství a orgánů velení na strategickém, operačním a taktickém stupni, jejich systému míst velení, spojení a automatizace, zvláštnosti vybudování a chodu systémů velení v každém druhu ozbrojených sil (druhů vojsk), ale i u vojsk spojeneckého složení. Všechny tyto otázky musí být zkoumány z hlediska současného stavu a perspektivního rozvoje systémů velení pravděpodobného nepřítele.

K součástí teorie velení můžeme dále zařadit operačně taktické problémy využívání různých technických prostředků velení; jejich klasifikaci, význam, možnosti a způsob použití v orgánech a na místech velení. Mezi nimi mají rozhodující úlohu problémy automatizace a mechanizace procesů velení s přihlédnutím k výsledkům kybernetiky.

Nejdůležitější součástí teorie velení jsou způsoby a metody velení vojskům v boji a operaci. V nich je účelné objasnit celkový způsob práce velitelů a štábů, tj. praktickou činnost plnění funkcí a povinností při přípravě a v průběhu

bojové činnosti v různých podmínkách. Kromě toho je vhodné vysvětlovat otázky spojené s přípravou kádru v oblasti velení vojskům, s jejich výběrem a rozmišřováním.

Obsahem této součásti teorie velení musí být i specifické zásady způsobů a metod velení v každém druhu ozbrojených sil a druhu vojsk.

Takové jsou v obecných rysech dosavadní názory na strukturu a obsah teorie velení vojskům. Vyžadují dalšího a hlubšího rozpracování. Jen na tomto základě můžeme přenést hlavní úsilí vojenskovědeckých zkoumání na zjišťování konkrétního obsahu dané teorie, další zvyšování

její vědecké úrovně a upevňování jejího spojení se životem vojsk, s praktickou prací velitelství a orgánů velení.

Také v tomto směru došlo v posledních letech ke značnému pokroku, zejména v konkrétních otázkách teorie velení vojskům, např. těch, které jsou spojeny s metodikou přijetí rozhodnutí pro boj a operaci organizací součinnosti vojsk, zkvalitněním operativnosti velení atd.

Bylo by ovšem chybné považovat tuto práci za dokončenou. Jak vyplývá z praxe, v teorii velení vojskům existuje ještě mnoho nevyřešených problémů. Některé z nich bychom chtěli rozebrat v tomto článku.

Každá teorie může uplatňovat nárok na vědeckost, úspěšně se rozvíjet a být přínosem pro praxi, a to především tehdy, bude-li mít pevný pojmový základ, bude-li používat všem srozumitelné termíny, pojmy a kategorie. Kategorie jsou stupni poznání světa a zvláště s jejich vyjasněním začíná každá věda a odvětví poznání. Důležitost unifikace terminologie v oblasti velení je proto nesporná; není jí však ještě zcela dosaženo.

V dosavadních oficiálních a neoficiálních materiálech se můžeme poměrně často setkat s nejasnými a dokonce s rozpornými výklady stejných termínů a pojmů. To nevyhnutelně vede ke zmatku v teorii, k různým nedorozuměním a dlouhotrvajícím sporům při zkoumání problémů velení ve vědeckých kolektivech. Ztěžuje to praktickou práci orgánů velení a rozpracování učebních materiálů i vedení zaměstnání v otázkách velení u vojsk a na školách.

Při zkoumání obsahu velení a funkcí orgánů velení často jsou narušovány požadavky základní logiky, kdy dělí se od děluje od obecného a přirovnává se k němu, nevyčleňuje se hlavní a vedlejší. Největší zmatek můžeme pozorovat v pravidelně vydávaných materiálech při vysvětlování principů velení a požadavků na ně. Často stejné pojmy jsou uváděny jako principy, ale rovněž jako zákonitosti velení nebo rysy stylu práce funkcionáře.

Zjišťujeme také snahu některých autorů vymenovat co nejvíce principů velení. To ztěžuje nejen jejich použití, ale také osvojení. Počet principů se v různých materiálech pohybuje od 4 do 13. Podobný obraz můžeme pozorovat také při uvádění mnoha jiných termínů a pojmů také v oblasti velení vojskům. Toto potvrzuje

důležitost unifikace terminologie v teorii velení.

Zvláště se to týká rozpracování oficiálních dokumentů pro řízení a bojové dokumentace, protože jsou určeny k velení vojskům při vedení ozbrojeného zápasu. Na správném a jednotném chápání jednotlivých termínů často závisí úspěch splnění bojového úkolu. V těchto dokumentech každé slovo, každý termín a věta musí být natolik vědecky zdůvodněné a jasné, aby je každý vykonavatel chápal správně.

Přitom jsou potřebné hluboké vědecké výzkumy, založené především na marxisticko-leninské metodologii. Dále je důležité, aby předkládané teoretické zásady byly podloženy prací a byly jí prospěšné, pomáhaly velitelstvím a orgánům velení v jejich práci.

K určení podstaty velení vojskům v boji a operaci je zvláště důležité vzít v úvahu, že pod podstatou jakéhokoli procesu ve vědě chápeme jeho nehlubší, obecné, trvalé a stále se opakující vnitřní spojitosti.

Velení vojskům je tedy cílevědomá činnost velitele, jeho zástupců, štábu, politických orgánů, náčelníků druhů a speciálních vojsk a služeb k udržení vysoké bojové pohotovosti podřízených svazků a útvarů, k jejich přípravě na bojovou činnost a usměrnění úsilí k úspěšnému splnění bojových úkolů v průběhu boje a operace s efektivním použitím sil a prostředků, které mají k dispozici. Základem této činnosti jsou zákonitosti a principy vojenského umění.

Netrváme na bezchybnosti tohoto určení. Myslíme však, že jeho hodnota pro teorii a praxi tkví v tom, že:

1. Ukazuje tvůrčí charakter procesu velení vojskům, zavazuje velitelství a or-

gány velení všech stupňů znát zákonitosti a z nich vyplývající principy velení, varuje je rovněž před subjektivismem a voluntarismem, které jsou zvláště nebezpečné při vedení ozbrojeného zápasu.

2. Dostatečně přesně odpovídá na otázku, kdo velí vojskům, zdůrazňuje prvotní význam velitele s nedílnou velitelskou pravomocí v systému velení. Současně však ukazuje aktivní úlohu štábu a jiných orgánů velení v tomto systému, což je v soudobých podmínkách zvláště důležité.

3. Tato formulace přesně určuje hlavní cíle, tj. konečné výsledky, kterých musí dosáhnout každý velitel a orgán v procesu velení a které vyžadují nejen tvůrčí přístup, ale také vysoké organizační schopnosti.

Takovým hlavním cílem je vysoká bojová pohotovost podřízených vojsk, jejich schopnost splnit jakýkoli úkol i v nejsložitější situaci. Po obdržení konkrétního bojového úkolu vzniká druhý cíl velení vojskům — všestranná příprava bojové činnosti. Nakonec v průběhu bojové činnosti vzniká pro velitele a orgány velení třetí, nejsložitější cíl — zabezpečit úspěšné splnění uloženého bojového úkolu vojsky, a to efektivním použitím sil a prostředků, které jsou k dispozici. To vyplývá z podstaty samotného ozbrojeného zápasu.

Analogický metodologický přístup je nutný pro správné objasnění obsahu velení vojskům v teorii. Materialistická dialektika zkoumá obsah jakéhokoli předmětu nebo jevu v těsné jednotě s jeho formou. Ve velení se jeho obsah projevuje v konkrétních funkcích orgánů velení. Při jejich plnění působí na objekt velení a tím dosahují konečných cílů.

Funkcí velení chápeme stálou skupinu, svým charakterem stejnorodých a mezi sebou propojených opatření. Jejich splnění umožňuje dosáhnout dílčího (mezipřímého) cíle na cestě k celkovému (konečnému) cíli. Ve funkcích, v jejich vzájemné spojitosti a celkovém souhrnu se tak projevuje celá technologie, posloupnost a dynamika procesu velení. Jejich vznik a rozvoj jsou podmíněny nutností rozšíření a specializace práce v oblasti velení. V souladu s funkcemi velení určujeme také strukturu orgánů velení.

Ve většině pravidelných publikací jsou pro všechny orgány velení a funkce obecné materiály uváděny v ustálené podobě. Mezi hlavní řadíme plánování, organizaci, koordinaci, regulaci a kontrolu.

V pracích s vojenskou tematikou je charakteristicky vysoký stupeň podrobnosti

a konkretizace funkcí velení včetně jejich sblížení s jednotlivými opatřeními, která jsou uskutečňována při přípravě a průběhu bojové činnosti. Mezi ně zpravidla patří:

- sběr, studium, zpracování a analýza údajů o situaci,
- přijetí rozhodnutí,
- doručení úkolů podřízeným,
- plánování operací (bojové činnosti),
- organizace a udržování součinnosti,
- organizace a uskutečnění opatření v oblasti politické práce a všestranného zabezpečení bojové činnosti,
- organizace velení,
- příprava vojsk ke splnění úkolů,
- kontrola pohotovosti a činnosti vojsk.

Z hlediska těchto hlavních opatření v oblasti velení vojskům je toto určení v celku zdůvodněné. Hovoříme-li však o funkcích velení, pak zjišťujeme zásadní chyby logického a metodologického charakteru. První z nich je stejné hodnocení hlavních a druhořadých funkcí velení. K odstranění tohoto nedostatku musíme z celkového rozsahu funkcí velení při přípravě a v průběhu bojové činnosti vyčlenit hlavní, které se mnohokrát (pravidelně) opakují. Mezi takové funkce musíme v první řadě zařadit:

- sběr a vyhodnocení údajů o situaci,
- přijetí (upřesnění) rozhodnutí,
- dokončení úkolů a pokynů pro součinnost vykonavatelům,
- organizační práci při přípravě vojsk na bojovou činnost a k včasnému splnění určených bojových úkolů.

Bez těchto čtyř funkcí je velení vojskům nemyslitelné.

Toto pojetí podstaty a obsahu velení vojskům má velký nejen teoretický, ale také praktický význam. Zkušenosti svědčí o tom, že znají-li velitelé a orgány velení trvale reálnou situaci, včas přijímají zdůvodněné rozhodnutí, přesně stanoví úkoly vykonavatelům a přijímají všechna opatření k uvedení přijatého rozhodnutí do života, vytvářejí tím pevný základ pro ostatní jejich řídicí činnost. A naopak, neznají-li důstojníci dokonale situaci, dopouštějí se hrubých chyb při přípravě a přijetí rozhodnutí, pozdě vydávají konkrétní úkoly a nedoceňují organizační práci u vojsk, může být velení málo účinné.

Při vyjmenování čtyř hlavních funkcí jsme neuvedli plánování operací. Myslíme, že tato funkce je neodlučitelná od přijetí rozhodnutí. Přijímá-li velitel s pomocí orgánů velení rozhodnutí a určuje

v něm jaké uskupení nepřítelů a v jaké poslušnosti ničit, směr hlavního úderu, uskupení vlastních vojsk, jejich konkrétní úkoly, lhůty splnění atd., vytváří tím základy a řeší nejdůležitější úkoly plánování. Po přijetí rozhodnutí plánování pokračuje a potom končí. V průběhu této práce štáb a jiné orgány za řízení nejen náčelníka štábu, ale také osobně velitele podrobně rozpracovávají přijaté rozhodnutí, zvláště v otázkách součinnosti vojsk, způsobů splnění úkolů a zabezpečení bojové činnosti; v konečné formě připravují potřebné dokumenty.

Ke zvýšení operativnosti velení vojskům a kvality přijímaných rozhodnutí pro boj (operaci) měli bychom upravit také teoretické zásady, které se týkají práva přijetí rozhodnutí.

Právo přijímat rozhodnutí pro operaci v jakékoli otázce a na kterémkoli stupni velení má jen velitel. To není nijak zpochybňováno, protože principy nedílné velitelské pravomoci a centralizace velení jsou základem ve vojenském řízení. Avšak k této otázce bychom měli přistupovat dialekticky. V. I. Lenin přikládal těmto principům značný význam, současně však nejednou varoval před jejich jednostranným chápáním a používáním. Naléhavě ukazoval na důležitost zvyšování odpovědnosti každého pracovníka. „Základní zásadou řízení je — učil V. I. Lenin — určitá osoba plně odpovídat za řízení určité věci.“ (Lenin, V. I., Spisy, sv. 36, s. 512, vyd. 1958.) Také vždy zdůrazňoval nutnost harmonického spojování nedílné velitelské pravomoci a centralizace velení

s tvůrčí, iniciativní a samostatnou činností podřízených.

O nepřítupnosti jednostranného chápání principů nedílné velitelské pravomoci a centralizace ve velení vojskům varoval také M. N. Tuchačevskij. Psal, že nemá smysl centralizovat velení více než co může sám velitel prakticky zvládnout. Přehnaná centralizace znamená prakticky nečinnost, protože nadřízený velitel nemůže uvést do života to, co chtěl, a podřízený je vázán centralizací a čeká na nařízení.

Význam těchto zásad pro velení vojskům v soudobých podmínkách se nijak nesnížil, ale naopak, značně vzrostl. Je to podmíněno na jedné straně zvětšením rozsahu práce orgánů velení při plnění svých funkcí, a na druhé straně podstatným zkrácením času, potřebného na tuto práci. V těchto podmínkách klást na velitele povinnost, aby osobně rozhodoval o všech otázkách, spojených s přípravou, zabezpečením a vedením bojové činnosti, bez výjimky, znamená stavět před něho zjevně nereálné úkoly, předem ho nutit přijímat povrchní rozhodnutí nebo „použít“ čas podřízených a tak odsuzovat vojska a podřízené velitele k pasivitě.

Je důležité také dodržovat teorii v tom směru, že v jakékoli oblasti společenského života bývají rozhodnutí obecná, která jsou platná pro všechny a jsou dlouhodobá, dále dílčí, která mají vztah k něčemu jednomu jevu nebo procesu a působí poměrně v krátkém období. Vzhledem k těmto zásadám musíme upravit některé otázky teorie velení vojskům.

Právo přijímat rozhodnutí pro boj (operaci) musí mít bezesporu i nadále osobně velitel. Avšak obsah tohoto rozhodnutí, v závislosti na faktoru času, se může v podrobnostech měnit. Je-li dostatek času, např. při včasné přípravě bojové činnosti, může velitel osobně rozhodovat o všech otázkách plánovaného boje (operace).

Zásadně jinak budou řešeny otázky při značně omezeném čase na přípravu bojové činnosti (to je charakteristické pro současné podmínky). Velitel osobně musí v těchto podmínkách stanovit jen ty prvky rozhodnutí, které jsou nejdůležitější a jsou spojeny bezprostředně s organizací bojové činnosti. Mezi tyto prvky rozhodnutí vždy patří zámysl činnosti, bojové úkoly podřízených vojsk a způsob jejich součinnosti. Pokud se týče ostatních otázek, pak v podmínkách nedostat-

ku času velitel při přijímání rozhodnutí stanoví jen ta opatření, která jsou podle jeho názoru nejdůležitější a zásadně ovlivňují plnění úkolů svazku (svazu).

Ve všech ostatních otázkách, spojených s podrobným stanovením způsobů společné činnosti vojsk při plnění bojových úkolů stanovených velitelem, nařízení pro politickou práci, organizaci a uskutečnění každého druhu zabezpečení bojové činnosti, spojení, pořádkovou a regulační službu atd., musí mít oficiální právo rozhodovat o dílčích otázkách v souladu s rozhodnutím velitele pro boj (operaci) nejen podřízení velitelé, ale také příslušní jeho zástupci, náčelníci druhů a speciálních vojsk a služeb. Musí dobře znát nejen speciální otázky, ale také principy organizace a vedení bojové činnosti v celku, umět velet podřízeným jednotkám a v rámci zámyslu se

samostatně rozhodovat. Za kvalitu takových rozhodnutí a jejich uvedení do života (po schválení velitelem) nesou příslušnou osobní odpovědnost.

Právo, aby tyto osoby mohly přijímat dílčí rozhodnutí na základě celkového zámyslu, a jejich osobní odpovědnost, to není v rozporu s principy nedílné velitelské pravomoci a centralizace velení. Naopak tyto principy podstatně upevňují, protože jediný velitel má právo přijímat celkové rozhodnutí pro boj (operaci); umožňují podstatně zvýšit kvalitu a autoritu tohoto rozhodnutí. Zůstává mu dále právo schvalovat rozhodnutí podřízených a plně odpovídat za úspěšné splnění bojových úkolů vojsky v celku.

To umožňuje značně zkrátit dobu na přijetí a doručení rozhodnutí vojskům. V daném případě je totiž zabezpečena souběžná práce orgánů velení při přípravě bojové činnosti, a to nejen na různých stupních (vertikálně), ale také na každém jednotlivém stupni (horizontálně).

Dialektické skloubení nedílné velitelské pravomoci a centralizace velení vojskům s tvůrčím, iniciativním a samostatným přístupem podřízených bude rovněž napomáhat vytváření vhodnějšího „psychologického prostředí“ v kolektivech orgánů velení a zvyšování autority jak samotného velitele, tak dalších funkcionářů. Přispěje i k morálnímu uspokojení z vykonané práce.

V poslední otázce rozebereme požadavky a principy velení vojskům.

Požadavky na velení vojskům vyplývají z objektivní činnosti a faktorů, které ovlivňují velení vojskům. Mezi základní takové faktory patří síly a prostředky ozbrojeného zápasu, organizační struktura vojsk (objektu velení) a charakter bojové činnosti. Svým určením a obsahem musí mít kvalitativní a kvantitativní charakteristiky, které umožní posoudit, nakolik stav velení vojskům odpovídá tímto objektivním faktorům. Přitom není nutné, abychom určovali jednotlivé požadavky na velení jako proces a požadavky na systém velení jako strukturu. Oba tyto pojmy totiž spolu nerozlučně souvisí a narušení této spojitosti musí nutně vést ke zmatku.

Z tohoto hlediska můžeme udělat následující závěry.

1. Velká uskupení vojsk armád NATO, vybavená jadernými zbraněmi a připravovaná k nenadálému napadení, naléhavě staví požadavek, aby náš systém velení vojskům byl neustále na vysokém stupni bojové pohotovosti, který by převyšoval

bojovou pohotovost samotných vojsk, zabezpečoval, aby velitelé a orgány velení mohli splnit okamžitě, v prvních minutách války své povinnosti.

2. Vzrůstající rozsah opatření při velení vojskům za současného zkrácení doby na jejich splnění vyžaduje vysokou operativnost velení, schopnost velitelů a orgánů velení splnit funkce v takovém časovém období, které umožňuje předejít nepříteli v myšlení a činnosti, zvláště při přijetí rozhodnutí, zahájení palby, manévru atd.

3. Intenzivní a manévrový charakter soudobé bojové činnosti vyžaduje, aby velení vojskům bylo nepřetržitým procesem, který umožní zabezpečit organizovanost v činnosti vojsk a úspěšné prosazení rozhodnutí do života v jakékoli situaci, dále i včasné reagování na časté a náhlé změny situace a upřesnění (bude-li to nutné) dříve přijatého rozhodnutí.

4. Schopnost soudobého nepřítel zjišťovat a ničit (umlčovat) systémy velení jaderným zbraním údery letectva, činností diverzních průzkumných skupin, radioelektronickým rušením atd. vyžaduje takový důležitý požadavek na systém velení a jeho činnost, jako je stálost jeho práce.

5. Vzrůstající možnosti průzkumu nepřítel zvyšují význam takového požadavku na velení vojskům jako je jeho utajení, tj. uchování v tajnosti všechna opatření v oblasti velení před nepřítelem.

Analogický přístup je nutný také pro správné určení principu velení vojskům. Pod pojmem principy velení většinou chápeme hlavní pravidla a zásady, kterými se řídí velitelé a orgány velení, a proto mohou splnit požadované nároky na velení. Přitom principy vyplývají z objektivně působících zákonitostí velení a svou podstatou představují výsledek vědeckého zobecnění praxe.

Odpovídají-li požadavky na otázku, jaké musí být velení, aby odpovídalo charakteru bojové činnosti a zabezpečilo její úspěch, pak z principů velení vyplývají návrhy na nejúčinnější praktickou činnost velitelů a orgánů velení.

Obecnými principy pro všechny orgány velení vojskům jsou stranickost; vědeckost; nedílná velitelská pravomoc; centralizace velení, spojená s decentralizací, tvůrčím, iniciativním a samostatným přístupem podřízených. Dále jsou konkretizovány a doplňovány dílčími principy pro jednotlivé druhy ozbrojených sil a druhy vojsk.

Vzájemný vztah a spojitost útoku a obrany

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora I. N. Vorobjova, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“ č. 4/1980.

Útok a obrana jsou dva vzájemně spojené druhy bojové činnosti. Jejich vztah tvoří hlavní obsah ozbrojeného zápasu. Jakýkoli charakter bude mít boj, sražení nebo operace ve válce a bez ohledu na různorodost použití způsobů činnosti vojsk (sil) v nich, můžeme je podle obsahu a podstaty rozdělit na dva hlavní druhy činnosti — útočnou a obrannou. Někdy se projevují snahy vyčlenit jako samostatný druh bojové činnosti střetné sražení a boj.

Svémi cíli, obsahem a způsoby vedení jsou však střetná sražení a boje jen druhem útočné činnosti.

Je pochopitelné, že pro vojenskou teorii je velmi důležité správně zhodnotit úlohu a místo jednotlivých druhů bojové

činnosti, stanovit jejich vzájemnou spojitost a vztah a rovněž hlavní tendence rozvoje. Řešení těchto otázek má nejen teoretický, ale také velký praktický význam. Abychom mohli cílevědomě připravovat ozbrojené síly k odrazení agrese, organizovat operační, bojovou a politickou přípravu vojsk a zdokonalovat jejich technické vybavení, musíme mít jasnou představu o možné válce: zda bude manévrová nebo pozici, dlouhotrvající nebo krátká, a jaký druh bojové činnosti bude hlavní v operacích.

Cílem článku je věnovat největší pozornost analýze faktorů, které mají vliv na vzájemný vztah a spojitost útoku a obrany, zjištění některých nových tendencí rozvoje hlavních druhů bojové činnosti.

Úkol předvídat podmínky a charakter ozbrojeného zápasu a zejména stanovit v něm vzájemný vztah útočné a obranné činnosti je, jak o tom svědčí vojenskohistorické zkušenosti, jedním z nejsložitějších a nejtěžších úkolů teorie vojenského umění. Nedostatků v této oblasti se vyskytovaly v minulých válkách velmi často. Projevily se buď v přecenění, nebo naopak v podcenění jednotlivých druhů válečné činnosti. Hlavní příčina, která je vlastní buržoazním vojenským teoriím, tkví především v přehlížení objektivních zákonů války, v povrchním (často i v zaujatém) hodnocení sociálně politických faktorů, které určují obsah a charakter války, vztah třídních sil bojujících stran atd.

I když sovětské vojenskoteoretické myšlení v předválečném období také nebylo bez některých nedostatků v hodnocení podmínek a charakteru budoucích operací, v celku se mu podařilo nejlépeji zjistit vliv sociálně ekonomických a vojenskotechnických faktorů na obsah války, na proces motorizace a mechanizace

armády a na rozvoj vojenství, správně ukázat vzájemnou spojitost a vztah útoku a obrany. Sovětské vojenské umění tak vyvodilo zdůvodněný závěr o tom, že budoucí válka pokud se týče politiky je rozhodujícím, bezkompromisním střetnutím dvou protichůdných sociálních systémů, a pokud se týče vojenské techniky — válkou motorizovaných a vysoce technicky vybavených armád, což dodá operacím (to také potom potvrdila praxe) manévrový a dynamický charakter, kde rozhodující úlohu bude mít útočná činnost. Přitom současně s útokem věnovalo patřičnou pozornost také zkoumání obranných operací a bojů. Všechno to sehrálo důležitou úlohu při dosažení světového historického vítězství sovětského lidu a jeho ozbrojených sil nad fašistickým Německem.

V předválečném období bylo věnováno otázkám obrany neodůvodněně málo pozornosti. To se projevilo na průběhu a výsledku operací v prvním období Velké vlastenecké války.

Tyto a další příklady, které charakterizují složitost předvídání operací soudobé války, svědčí o tom, jak důležitou úlohu má vojenská teorie při formování nových vojenskostrategických koncepcí. Zvláště odpovědné úkoly vznikají pro ni v obdobích přelomu rozvoje vojenského umění, kdy jsou zaváděny do armády kvalitativně nové prostředky ozbrojeného zápasu.

Posláním vojenské teorie je vědecky a zdůvodněně určovat směry zdokonalování forem a způsobů válečné činnosti, všestranně analyzovat možné vzájemné vztahy a charakter vzájemných spojitostí mezi útokem a obranou.

Současné období v rozvoji vojenství je právě takovým přelomem, protože probíhá zásadní obnovení materiálně technické základny ozbrojených sil mnohých států. V souvislosti s tím do nového stadia vstupuje soutěžení mezi útočnými a obrannými prostředky boje, což vyvolává v životě řadu nových zákonitostí ve vzájemném poměru různých druhů válečné činnosti, komplikuje dialektickou vzájemnou souvislost mezi útokem a obranou a vyžaduje hluboké promyšlení probíhajícího procesu v oblasti vojenského umění. Zjistit celkový strategický profil soudobé války a v souladu s tím také zaměřit přípravu ozbrojených sil v takových podmínkách je možné jen na základě dokonalé analýzy rozestavení vojenskopolitických sil ve světě, poměru sil stran, charakteru ozbrojeného zápasu, zaměření vojenských doktrín agresivních sil imperialismu a jeho pomahačů, úrovně rozvoje vojenského umění, technického vybavení a připravenosti armády, morálně bojových vlastností vojáků, organizátorských schopností vojevůdců atd.

Z celého složitého komplexu různých faktorů, které určují celkový charakter ozbrojeného zápasu, vyčleníme k podrobnější analýze dva, na kterých nejvíce závisí vzájemný vztah útoku a obrany ve válce:

- stav proti sobě stojících prostředků napadení a ochrany;
- vojevůdcovské umění velitelského sboru při přípravě a vedení bojové činnosti, jejich schopnost efektivně využívat výzbroj a bojovou techniku, připravovat a mobilizovat vojáky ke splnění bojových úkolů.

Prostředky ozbrojeného zápasu tvoří materiální základnu vojenského umění a rozhodujícím způsobem ovlivňují charakter a obsah válečné činnosti.

Historické zkušenosti názorně svědčí o tom, že tato zákonitost každé války

(v závislosti na stavu technického vybavení armády) se projevuje novým způsobem, což ztěžuje předvídání operací. Zdokonalování prostředků ozbrojeného zápasu má nerovnoměrný charakter, který často probíhá po skocích: v určitém období prostředky napadení svými bojovými kvalitami předbíhají prostředky ochrany, někdy naopak prostředky obrany jsou vpředu nebo na úrovni s útočnými. Jestliže v prvním případě — s přihlédnutím ke stavu ekonomického, politického, vojenskotechnického potenciálu a poměru sil stran — vzniknou objektivní předpoklady pro převládání manévrové, většinou útočné činnosti ve válce, pak ve druhém případě mohou mít rozhodující úlohu poziciční formy boje, kdy obrana ve srovnání s útokem může převažovat.

Současně s objektivními podmínkami — stavem prostředků ozbrojeného zápasu — větší vliv na vzájemný vztah útoku a obrany v operacích má subjektivní faktor, tj. vojevůdcovské a organizátorské schopnosti vojenských kádřů. Dokonce při kvantitativní a kvalitativní rovnosti sil může jedna strana, vzhledem k dokonalejšímu umění přípravy a vedení operace přejít za určitých podmínek z obrany do útoku a dosáhnout zničení nepřítele.

Důležitost hodnocení subjektivních faktorů — úrovně rozvoje teorie a praxe vojenského umění — při předvídání charakteru válečné činnosti v soudobých podmínkách nabývá na větším významu i proto, že v klasifikaci bojových prostředků podle jejich bojového předurčení se v současné době stále více stírá hranice, která rozděluje tyto prostředky podle jejich bojových kvalit na útočné a obranné. Nakonec jak útok, tak obrana při dosahování svých cílů používá v podstatě stejných (mimo některých malých výjimek) prostředků ozbrojeného zápasu. V důsledku toho zvyšování bojových možností stran po vybavení vojsk novou výzbrojí probíhá — jakoby souběžně: současně s růstem útočného potenciálu vojsk se zároveň zvyšují (méně nebo více) také možnosti obrany.

V takových podmínkách má stále větší význam umění vojevůdců používat síly a prostředky ozbrojeného zápasu, které má k dispozici, dovednost správně a úplně použít v praxi principů vojenského umění: soustřeďovat úsilí v rozhodujícím čase a na nejdůležitějším směru, dosahovat přesné a nepřetržité součinnosti sil a prostředků, překvapení ve vedení úderu na nepřítele, tj. schopnost vojenských kádřů zabezpečit rychlé získání a udržení strategické iniciativy a plně využívat sil-

ných stránek útoku, jako rozhodujícího druhu bojové činnosti.

Jen při hodnocení útoku a obrany jako složitého a mnohostranného jevu ve vzájemné spojitosti můžeme zjistit hlavní tendence v jejich vzájemném vztahu. Na základě analýzy minulých válek a současného stavu vojenského umění pokusíme se zjistit tyto tendence.

Především musíme věnovat pozornost tomu, že ve válkách **neustále narůstá rozsah vzájemného vztahu útoku a obrany ve všech sférách ozbrojeného zápasu, účastní se ho stále větší množství složitých zbraňových systémů a zvětšuje se jeho prostorový rozmach.**

V první světové válce, kdy hlavním prostředkem zápasu byla pěchota, dělostřelectvo a jezdecko, útočná a obranná činnost byla vedena převážně v rámci armádních, někdy frontových operací. Ve druhé světové válce, kdy armády měly ve výbroji účinnější prostředky ozbrojeného zápasu, hranice vzájemného vztahu se již rozšířily do strategických rozměrů; byl veden formou nejen frontových operací a operací skupin frontů, ale také na celé frontě ozbrojeného zápasu.

V současném období rozvoje vojenství jsou vytvořeny materiální předpoklady pro další rozvíjení této tendence. Je to podmíněno vybavením armád kvalitativně novými prostředky ozbrojeného zápasu, které mají prakticky neomezený dosah, mohutný ničivý účinek, vysokou přesnost a mobilitu, dále velmi dokonalými prostředky velení a materiálně technického zabezpečení. V takových podmínkách útočná a obranná činnost stran za určitých podmínek může mít globální rozmach a může být vedena formou strategických operací na kontinentálních a oceánských válčistištích. To je kvalitativně nové období ve vzájemném vztahu útočné a obranné činnosti, kde se bude na všech stupních jinak projevovat jejich spojitost.

Další tendence rozvíjení útočné a obranné činnosti tkví v tom, že **vzájemný vztah mezi nimi má stále více různorodější formy, je charakterizován vysokou rozhodností a dynamikou, které jsou podmíněny dalším zdokonalováním materiálně technické základny války.**

Po vzniku a bouřlivém rozvoji střelných zbraní bojující strany získaly možnost mohutněji působit palbou proti sobě. To mělo za následek zvětšení ztrát vojsk, zesílení jejich úpornosti v obraně, zvýšení intenzity a rozmachu bojujících stran, aktivity a tempo postupu vojsk v útoku. Vzájemný vztah útoku a obrany v takových podmínkách se projevil v dovedném skloubení palby, úderu a manévru vojsk. Přitom síla

a mohutnost palby se začaly ještě důrazněji projevovat jako hlavní „hybná síla“ zdokonalování forem a způsobů přípravy a vedení bojové činnosti všech rozměrů. Tak v důsledku rostoucí intenzity palebného působení probíhala např. evoluce bojových sestav vojsk v útoku (zejména přechod od lineární taktiky k taktice proudů [kolon] a rozvinutých tvarů a později k taktice střeleckých rojnic).

Palba byla také hlavním důvodem rozvoje způsobů budování obrany, jejíž zdokonalování probíhalo cestou přechodu od málo hluboké ohniskové k budování souvislých hluboce členěných postavení a pásem se široce rozvinutým systémem různých opevnění a záatarasů.

Vycházíme-li z historických zkušeností z válek, můžeme předpokládat, že v současném období v souvislosti s dalším zvětšováním dálky střelby, rychlosti a mobility palebných prostředků, účinnosti munice, a přesností palby, dojde k dalšímu posílení vlivu palebného faktoru na rozvoj a vzájemnou spojitost forem a způsobů bojové činnosti. Palba v útoku a obraně nabývá na nových rysech — prudce narůstá intenzita působení stran palbou. Přitom na rozdíl od minulosti nebude toto působení epizodické a „impulsivní“, ale prakticky nepřetržitě. Je to podmíněno tím, že jak vojska v útoku, tak v obraně mají v současné době možnost vést hromadné údery palbou na nepřítele ve všech obdobích přípravy a vedení operace. To má za následek další rozptylování bojových sestav vojsk do šířky a hloubky, používání různých forem ničení nepřítele, vedení rychlého a rozhodného manévru s cílem ochrany vlastních vojsk před nepřátelskou palbou.

Jednou z tendencí rozvoje vytváření bojové sestavy vojsk je dnes integrace (univerzálnost) bojových sestav vševojskových svazků a útvarů, tj. zařazení do jejich prvků, současně s tanky a pěchotou na BVP, samohybného dělostřelectva, bojových vozidel PTRS, prostředků PVO atd. Taková univerzálnost bojových sestav je vyvolána nutností zabezpečit co největší samostatnost a odolnost svazků a útvarů, zvláště při činnosti, kdy působí odtržené od hlavních sil v průběhu rozhodného pronikání do týlu nepřítele, při zaujímání kruhové obrany atd. To jim umožňuje útočit ve vysokém tempu, rychle využívat výsledků ničení nepřítele palbou a současně zvyšovat jejich ochranu proti zbraním hromadného ničení.

Jednou ze zvláštností soudobého vzájemného palebného působení stran v obraně a útoku je zesílení boje na velkých vzdálenostech. Bude-li se útočník

snažit dosáhnout současného působení do celé hloubky bojové sestavy vojsk v obraně, pak i obránce bude přijímat opatření k tomu, aby přenesl těžiště palebného úsilí na daleké přístupy k obranným čarům, způsobí ztráty útočníkovi ne v průběhu boje o taktickou nebo operační hloubku obrany formou „přemílání“ sil nepřítele v boji (jak tomu bylo v minulé válce), ale již v době příprav nepřítele k útoku nebo při zahájení postupu jeho vojsk k čarům přechodu do útoku.

Palebný faktor z hlediska jeho vlivu na vzájemnou spojitost útoku a obrany má dvojí úlohu. Na jedné straně, narůstající palebná síla vojsk napomáhá zlepšování dynamiky bojové činnosti a zvyšování přednosti útoku. Útočník má větší možnost rychleji zničit uskupení nepřítele v obraně a zvyšovat tempa a hloubky útoku. Avšak na druhé straně, zvětšení síly palby zvyšuje také odolnost obrany a její aktivnost. O tom svědčí zejména zkušenosti z posledních lokálních válek, v jejichž průběhu prokázala obrana svou schopnost čelit hromadnému úderu palbou, útoku tanků a motorizované pěchoty útočníka.

Vybavení armád raketovými jadernými zbraněmi přináší do života soudobých operací novou formu vzájemného zápasu útoku a obrany, tj. raketovou jadernou. V souvislosti s tím vznikají objektivní předpoklady podstatného zvýšení rozhodnosti a aktivnosti v činnosti stran. Raketové jaderné zbraně v první řadě zesilují potenciál útočníka. Tak jako i jiné prostředky ozbrojeného zápasu, ovlivňují ovšem tyto zbraně bojovou činnost dvoustranně. Je-li útočník v případě jejich použití schopen v krátké době způsobit značné ztráty nepříteli a vytvořit podmínky k jeho rozhodnému zničení, pak také vojska v obraně, v případě použití raketových jaderných zbraní, mají možnost nejen odrážet úder útočníka, ale za výhodných podmínek také zmařit jeho útok.

V tomto tkví nová kvalita obrany. V minulých válkách nebyl obránce schopen dosáhnout tak rozhodných cílů. Vojskům v obraně byly určovány poměrně omezené cíle — odrážet (zeslabit) úder přesíly vojsk nepřítele v útoku, zabezpečit potřebné uchování sil a prostředků a získat čas na přípravu k dalšímu přechodu do útoku. V současné době kromě těchto úkolů, může obránce při použití jaderných zbraní způsobit rozhodnou porážku nepřítele již v období jeho přípravy k útoku — při rozmístění jeho uskupení v prostorech soustředění nebo při jejich přesunu na čáry rozvinování k úto-

ku, tj. zmařit útok na jeho samotném začátku.

Jednou z rozhodujících tendencí vzájemného vztahu obrany v útoku je neustálé narůstající aktivnost obrany a zvětšení její vzájemné spojitosti s útokem. Prakticky je to vyjádřeno v tom, že obrana při dosahování cílů stále více a úplněji využívá všech útočných způsobů a forem boje — vedení hromadných a skupinových jaderných a palebných úderů na nepřítele, protiúderů a protiztečí, široké využívání manévru sil a prostředků, vysazování vzdušných výsadků atd. To ovšem nevede ke snížení významu jejich obranných, stabilních prvků. Soudobá obrana je založena na pevném udržení důležitých prostorů a čar ve spojení s manévrem vojsk. Vztah pozicních prvků a manévru bude záviset na konkrétně vzniklých podmínkách situace.

Celková tendence směřuje ovšem ke zvýšení podílu manévrových způsobů boje v obraně. Důsledkem toho je určitá „nivelizace“ útočné a obranné činnosti.

Zákonnitým důsledkem zvyšování oboustranné aktivity stran v soudobých podmínkách je častější vznik střetných sražení a bojů. To vyplývá z toho, že jak vojska v útoku, tak v obraně se budou snažit plnit své úkoly aktivními, útočnými způsoby; to zvyšuje pravděpodobnost vzniku střetných konfliktů. Přitom střetná sražení a boje mohou vznikat nejen v průběhu rozvíjení bojové činnosti, ale v jejím průběhu mohou často začít útočné nebo obranné operace.

Můžeme dále očekávat, že dnes se budou v operacích častěji vyskytovat takové druhy válečné činnosti jako je protiútok. V soudobých operacích se může prudce a rychle měnit poměr sil stran, mohou vznikat kritické situace, může být veden s proměnlivým úspěchem úporný a intenzivní boj o strategickou iniciativu.

Vlivem nových prostředků ozbrojeného zápasu bude slít proces těsného vzájemného propletání, svérázného vzájemného pronikání různých druhů válečné činnosti. Tento rys je vlastně nejen bojové činnosti s použitím jaderných zbraní, avšak ve stejné míře činnosti s použitím jen klasických prostředků ničení. Můžeme předpokládat, že v soudobých operacích nebude prakticky v „čisté podobě“ jen útočných nebo jen obranných činností. V rámci velké útočné operace část sil svazů a svazků bude donucena v určitých obdobích operace přecházet do obrany, např. s cílem upevnit obsazené prostory, chránit komunikace, ničit vysazené vzdušné výsadky a aeromobilní vojska nepřítele, odrážet jeho protiúder atd.

Obdobně také při vedení obranné činnosti velkého rozsahu bude se nevyhnutelně používat útočných forem a způsobů plnění bojových úkolů. Možnost jejich využití bude tím větší, čím vyšší bude aktivnost obrany.

V rámci vševojskových operací bude mít podstatný vliv na vzájemný vztah útoku a obrany boj tanků. Již ve Velké vlastenecké válce se výrazně projevila tendence růstu rozsahu tohoto boje. Hromadné používání tankových a mechanizovaných vojsk v operacích v mnoha směrech napomáhalo tomu, že válečná činnost ve druhé světové válce měla vysoce manévrový charakter; rozhodující postavení ve vztahu k obraně zaujal útok.

V soudobých podmínkách máme objektivní náznaky, které svědčí o tom, že rozmach boje tanků na obou stranách ve válce bude dále narůstat. Vyplývá to z toho, že pokračuje proces naplňování mnohých armád světa tanky a jinou obrněnou technikou. O zvyšování rozsahu boje tanků svědčí také zkušenosti z lokálních válek.

Možnost hromadného používání obrněných objektů různého určení k plnění bojových úkolů zvyšuje bojovou sílu vojsk v útoku i v obraně. Vytváří předpoklady pro vzájemné hluboké vklínění stran a současný úder palebných a mobilních prostředků do celé hloubky sestavy vojsk v obraně. Ve spojitosti s tím mají vojska v útoku nové perspektivy zvětšení rozmachu a rychlého průběhu operací, rychlého zničení velkých uskupení nepřítele, vedení prudkých roztínacích úderů a jejich zničení. Plnění těchto úkolů bude však probíhat v podmínkách tvrdého odporu obrany, což je spojeno s nasycením bojových sestav velkým množstvím protitankových prostředků, se zvýšením jejich účinnosti a mobilnosti a zesílením protitankových možností bojových sestav v celku. Na základě toho můžeme předpokládat, že v soudobých operacích budou větší ztráty v obrněné technice na obou stranách.

Současně s bojem na zemi zesílí v soudobých operacích boj obou stran také ve vzduchu. Vybojování nadvlády ve vzduchu bylo nejdůležitějším předpokladem úspěšného splnění útočných a obranných úkolů ve druhé světové válce.

Můžeme očekávat, že v současné době ve spojitosti s růstem úlohy letectva ve válce a se zvýšením jeho celkových počtů bude mít vzdušný boj ještě větší rozmach. Zároveň s použitím pozemních prostředků je letectvo jedním z mohutných faktorů zvyšování rychlosti operací. Využije-li útočník takových vlastností letectva jako je dolet, vysoká mobilnost a rychlá činnost, může s vedením úderu letectva, vysazením vzdušných výsadek a hromadnou přepravou vojsk vzduchem do týlu nepřítele co nejrychleji přenést bojové úsilí do hloubky sestavy jeho vojsk, dosáhnout rozdělení jeho uskupení nejen podél fronty, ale současně do hloubky, ve vysokém tempu překonat jeho obranná postavení, prostory radiálního zamoření a vést vytrvalé pronásledování odcházejících uskupení.

Obránce při kladení odporu útočníkovi bude vést na něho hromadné letecké údery a vysazovat vzdušné výsadek ke zmaření nebo ztížení jeho manévru, k dezorganizaci velení vojskům, narušení práce týlu a provozu na komunikacích. V důsledku toho nejen operace, sražení, ale také prakticky každý boj bude mít charakter pozemního a vzdušného boje, tzn. že úspěch bude bezprostředně záviset na podmínkách vzniklé situace, spolehlivosti systému PVO a účinnosti použití letectva.

Podstatný vliv na charakter bojové činnosti a tím na vzájemný vztah útoku a obrany v soudobých podmínkách má použití radioelektronických prostředků. Co do bojových vlastností nemůžeme zařadit radioelektronické prostředky k útočným, ale ani k obranným. Úspěch (nebo neúspěch) v radioelektronickém boji může však podstatně ovlivnit bojovou sílu jedné nebo druhé strany. Např. možnosti útočníka se značně zvýší, jestliže kromě vybojování palebné převahy a nadvlády ve vzduchu se mu podaří navíc vyhrát boj v éteru, dezorganizovat systém velení vojskům a zbraním nepřítele. A naopak, i při kvantitativní a kvalitativní převaze sil a prostředků nad obráncem nebude možné prakticky zvítězit, nepodaří-li se mu zabezpečit pevné velení vojskům a spolehlivou ochranu rádiových prostředků před rádiovým rušením nepřítele.

Vzájemný vztah a spojitost útoku a obrany v soudobé válce jsou dnes založeny na kvantitativně novém, technickém základě a jsou charakterizovány řadou nových rysů a zvláštností. Nemůžeme je proti sobě postavit: na jedné straně jen aktivní a na druhé straně pasivní formu zápasu. Obrana v současných podmínkách naprosto neztratila své přednosti a stává se stále více vysoce aktivním druhem bojové činnosti.

z kapitalistických armád

LASEROVÝ STŘELECKÝ SIMULÁTOR

Vědeckotechnický rozvoj, vznik nových zbraní a bojové techniky, popř. výrazný růst jejich kvality při hromadném zavádění do armády vždy vedl a povede ke kvalitativním změnám v činnosti vojáků, v organizaci vojsk, ve způsobech a formách jejich bojové činnosti i k rozvoji vojenského umění. Ke značným změnám dochází i v metodách výchovy a výcviku vojsk.

Jedním z důležitých problémů je požadavek racionalizace výcviku osádek tanků a malých tankových jednotek na taktickém stupni. Pochopitelně stěžejní úlohu mají taktický a střelecký výcvik.

Důvodů pro koncentrování úsilí v těchto druzích příprav je několik:

1. Při bojových taktických cvičeních s vyvedením vojsk jsou zpravidla s vysokou intenzitou procvičovány štáby a velitelé, zatímco jednotky (osádky) sice při těchto cvičeních jsou vystaveny značné fyzické a psychické zátěži, ale i při složitém a nákladném imitování bojové činnosti je nesmírně složité dosáhnout **simulování ztrát**, které by odpovídalo dojmům ze skutečného průběhu bojové činnosti.

2. Důležitým problémem je organizovat taktická cvičení tak, aby plnila úkol **komplexní přípravy**, zejména potom ve spojení palby a pohybu včetně simulace bojových ztrát.

3. Obtížné je znázornit nebo simulovat nepřátelskou palbu tak, aby přímo ovlivňovala „**bojové ztráty**“.

4. Zvláštní a důležitou úlohu má střelecký výcvik ze všech druhů lafetových zbraní jinými způsoby než ostrou střelbou a při bojovém výcviku simulace „**bojového duelu**“.

5. Soudobé i perspektivně vyvíjené a zaváděné tanky jsou konstruovány tak, že v celém komplexu je zvyšována palebná síla. To platí jak pro vlastní zbraň, tak systémy řízení palby, pozorovací přístroje, ovládací mechanismy i nové druhy vysoce výkonné munice.

Ve zbraňových systémech soudobých tanků se běžně objevují nové prvky, např.

Plukovník doc. Ing. Josef Hruška, CSc.

nové druhy vysoce výkonných tankových kanónů dimenzovaných na velké ráže a vysoké parametry spalovacího procesu v hlavní, které zabezpečují vysokou počáteční rychlost střelby.

Ráže takových kanónů se pohybují v rozmezí od 100–152 mm, přičemž délka hlavně je zpravidla přes 50 ráží a počáteční rychlost střelby se pohybuje okolo 1500 m.s⁻¹. Postupně se v konstrukci začíná objevovat tankový kanón s hladkou hlavní a nabíjecími automaty. Zjištění cíle na velkou vzdálenost, přesné určení délky střelby, zkrácení doby potřebné k výstřelu a snaha o zabezpečení zásahu první ranou přinesla do konstrukce tanku nové, složitější systémy řízení palby a ovládání zbraní.

Proto se u soudobých tanků objevují různé typy dálkoměrů s prostorovým a smíšeným obrazem, rubínovým nebo plynovým laserem integrovanými v balistickém počítači, kde je stále více využíváno mikroprocesů. K zamíření zbraně je využíváno zaměřovačů, které pracují jak při denním světle, tak na bázi infra, popř. vybavených zesilovači zbytkového světla pro pasivní noční vidění s mnohanásobným zvětšením. Stále více se prosazuje používání sdružených přístrojů, které zahrnují pozorovací dálkoměr a zaměřovací dalekohled, umožňující zaměření nezávisle na otáčení věže tanku. Přenos elevační hodnoty pro záměrný úhel i druh použité munice z dílkové stupnice na zbraň je automatický. Všechna zaměřovací zařízení jsou opatřena palebnou clonou, která zamezuje oslepení osádky výstřelem. Úplný přehled by jistě měly doplnit údaje o na-

váděcích systémech i nových druzích používané munice. Uvedení těchto údajů však není pro potřeby tohoto příspěvku nutné.

Tyto změny v konstrukci tanků vyvolávají i některé nové problémy v přípravě osádek, v organizaci, provádění i hodnocení výcviku.

Cílem článku je ukázat, jak je tento problém řešen v některých armádách kapitalistických států NATO s využitím laseru jako střeleckého simulátoru.

Laserový střelecký simulátor si přiblížíme na příkladu tzv. systému TALISSI (Taktischer Licht-Schuss-Simulator), který vyvinula firma Elchweber v NSR a používá jej bundeswehr v aplikacích na tanku typu Leopard.

Než přistoupíme k objasnění konstrukce činnosti a použití tohoto systému, uvedeme si některé **základní údaje v principech činnosti laserů**. To proto, že popisovaný systém TALISSI je založen na využití laserového paprsku k simulaci střelby optickou cestou.

Nejčastější aplikací laserů u tanků je využití laserových dálkoměrů. O tom svědčí stručný přehled — viz tabulku 1.

V jednotlivých armádách NATO rovněž existuje několik systémů využití laserových střeleckých simulátorů a jejich modifikací, a to jak pro tanky, tak i vrtulníky, OT a ostatní druhy techniky. Z nejrozšířenějších připomeňme, systém TALISSI a SIMFIRE. Optický kvantový generátor tzv. laser se skládá ze tří částí: aktivního prostředí, budícího zdroje a rezonančního systému.

Tabulka 1

Stát	Typ dálkoměru	Použit u tanku
USA	AN/VVS — 1 AN/VVG — 1	M — 60A1, M — 60A2 M 551
Anglie	1 Mk 2	Chieftain
Francie	TCV 29 APX M401 APX M409	SK — 105 AMX 10C AMX — 30
Holandsko	LAT	AMX — 13 Centurion
Norsko	18/LV2	Centurion
Švédsko	TP — 1050L	IKV 91

Aktivním prostředím laserů může být pevné, kapalně nebo plynné prostředí. Toto aktivní prostředí je jednou z nejdůležitějších částí laseru, neboť v něm vzniká **stimulovaná emise** nebo její převaha nad spontánní emisí i absorpcí (odtud i název vyplývající z označení funkce tohoto zařízení: Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation).

Zdroje buzení mohou být různé v závislosti na tom, o jaký laser jde. Jako zdroj se používá výboje (u krystalových laserů) nebo vysokofrekvenčních generátorů (pro plynné lasery).

Rezonanční systém je tvořen rovinnými zrcadlovými stěnami, které jsou podle druhu použitého laseru různě uzpůsobeny.

Fyzikální popis činnosti laseru je dosti složitý a jde svým obsahem za rámec tohoto příspěvku. Zjednodušeně můžeme říci, že optické kvantové generátory jsou typem zdrojů záření schopných emitovat optické záření s vysokou kmitočtovou stabilitou, o vysoké koncentraci zářivé energie s malou divergencí svazků paprsků.

Optický kvantový generátor na pevné fázi pracuje s koherentním světelným paprskem a k jeho zesílení dochází odrazem na zrcadlových stěnách a vysílá fotony rovnoběžné s osou krystalu a protože jde o stimulovanou emisi, objemem s individuálními zdroji prochází vlna elektromagnetického záření, nutící tyto zdroje imitovat svůj příspěvek (foton) tak, aby byl ve fázi se stimulující vlnou a tím zvyšoval její intenzitu. Stimulující vlna je při svém průchodu prostorem zesilována natolik, že vystupuje s frekvencí jakou bychom získali z jediného zdroje, ale o energii enormně (10^6 – 10^{12}) vyšší než jakou může dodat skutečný atom.

Stimulovaná a vynucená emise optického kvantového generátoru je tedy koordinovaná, sladěná vysílání elektromagnetického vlnění obrovským počtem individuálních zdrojů, přičemž je závislá na přechodu atomů nebo molekul z jednoho energetického stavu kvantové soustavy do druhého stavu s přechodem elektronů z jedné energetické hladiny na druhou.

Jestliže tedy obecně na kvantovou soustavu zevně dopadá záření o příslušné energii, dochází k přechodu z jedné energetické hladiny do druhé a soustava se po určitou dobu dostává do nestabilního stavu a po uplynutí omezení krátké (relaxační) doby se navrácí do základního stavu. Při tomto zpětném návratu předává atom nadbytečnou (předanou) energii ve formě záření, přičemž energie vyzařovaného fotonu se bude rovnat úbytku

energie atomu. Jestliže však v okamžiku, kdy se atom nachází ve vybuzeném stavu, na něj zapůsobí vnější foton s příslušnou energií, potom budou z tohoto atomu uvolněny fotony dva. Tyto fotony budou vyzařeny ve stejnou dobu se stejnou fází a ve stejné frekvenci (koherentní záření) dojde tedy ke stimulované (vynucené) emisi. K tomu je třeba dosáhnout stavu, že atomy této látky musíme přivést do stavu, kdy většina z nich se bude nacházet na hladinách s vyššími energiemi (inverze obsazení). Tohoto stavu se dosahuje tím, že atomu se uděluje zvenčí určitá energie (tzv. čerpání), popřípadě se této inverze dosáhne výměnou energie mezi dvěma soustavami tak, že v jedné soustavě se uskutečňuje čerpání a soustava, která takto získala svou energii, předá ji formou srážek druhé soustavě, ve které je dosahováno inverze.

Z hlediska různých aplikací popisovaného systému se budeme zabývat **lasery na pevné fázi**. Jako aktivní látky u těchto laserů se používají různé krystaly, organické materiály, sklo apod., opatřené různými aktivátory, které vytvářejí této aktivní látce luminiscenční centra s vhodným rozložením energetických hladin. Tyto lasery se vyznačují schopností vysoké koncentrace zářivé energie, vyzářené ve velmi krátkém časovém intervalu. Pro funkci laseru je nutné užívat zdrojů světelné energie, které vybudí použitý krystal. Vzhledem k tomu, že pro činnost laseru je třeba dodat poměrně velkou energii, pracují krystalové lasery v pulsním provozu, protože zabezpečit kontinuální provoz je z energetického hlediska složité.

Jejich výhodou je, že jsou rozměrově přijatelné pro instalaci v různých typech bojové techniky, jejich uvedení do chodu je poměrně jednoduché a jsou poměrně technicky spolehlivé.

Použití laserů ve vojenství je velmi rozmanité a můžeme oprávněně předpokládat, že v závislosti na dalším vědeckotechnickém rozvoji se bude stále rozšiřovat.

Nejčastější je **použití laserů ve vojenské technice jako:**

- dálkoměrů pro přesná měření vzdáleností,
- prostředků naváděcích systémů,
- systémů pro přesné zjišťování polohy cíle (světelný lokátor),
- zbraní umožňujících ničení bojové techniky a živé síly,
- přesných optických gyroskopů,
- spojovacích (přenosových) prostředků se směrovým účinkem,
- simulačních systémů aj.

ným návratem signálu. Vyhodnocovací blok potom udá vzdálenost (nebo její odchylku) přímo v číslíkové tvaru s příslušným znaménkem opravy a předá tento údaj do balistického počítače, popřípadě vyšle potřebnou informaci do bloku velitele.

Balistický počítací výše potřebný impuls do ovládacího bloku. Dosah a přesnost laserova dálkoměru může být různá podle použitého principu a konstrukce. Budeme-li brát v úvahu laserové dálkoměry pro tanky, potom mají dostatečný dosah a přesnost na nejčastěji používané dálky (tj. do 3 km) činí cca ± 5 m.

Hrubé blokové schéma laserova dálkoměru viz obr. 1.

Prvé podněty, úvahy a studie o použití simulátorů vedly k tomu, začlenit do dějů cvičení účinky moderních zbraní a vhodným způsobem je reprodukovat tak, aby se v optimální míře přibližovaly skutečným bojovým podmínkám. Proto je ne-

- 1 — optický zaměřovač
- 2 — laser
- 3 — optická souprava (kolimátor)
- 4 — speciální uzávěrka
- 5 — napájecí zdroj
- 6 — impulsní generátor
- 7 — vyhodnocovací blok
- 8 — indikátor (registrační blok)

- 9 — zesilovač
- 10 — fotonásobič
- 11 — přijímací optická soustava
- 12 — balistický počítač (variantně)
- 13 — registrační blok (velitele)
- 14 — ovládací blok
- A — cesta laserového paprsku
- B — optická cesta zaměřovače

zbytné simulovat nepřátelskou palbu a její účinky při taktických cvičeních a současně hledat hospodárnější metody výcviku ve střelbě, při zachování nezbytných bezpečnostních opatření.

Po ujasnění problému i formulaci takticko-technických požadavků na zařízení, které by umožňovalo znázornit účinky ostrého výstřelu zbraní s přímou střelbou byl stanoven požadavek, aby bylo umožněno spolehlivě indikovat vyřazení tanku v těch případech, kdy:

- byla správně stanovena a nastavena dálka střelby,
- byla správně zvolena munice,
- bylo správně zaměřeno.

Splnění těchto požadavků i na velké vzdálenosti umožnilo použití laseru nejen pro tanky, ale i protitankové systémy, vrtulníky a část dělostřelectva i v jiných případech. Jednotlivé systémy se z hlediska konstrukčního provedení odlišují. Aplikace si ukážeme na systému TALISSI.

Konstrukce a princip činnosti simulátoru TALISSI

Měření vzdálenosti a jeho kontrola jsou řešeny pomocí laserova paprsku k simulaci střelby optickou cestou, přičemž měření vzdálenosti je možné plynule nastavovat s dostatečnou přesností. Celý systém je pomocí citlivých diod upraven tak, že vysílaný laserový paprsek má intenzitu pod hranici poškození zraku a zabezpečuje vysílání impulsu a zpětné přijetí na dosah 3000 metrů i se znečištěnými přijímacími reflektory.

Střelec tanku musí nejen hrubě zaměřit, ale i přesně změřit a nastavit dálku a správně zvolit druh munice, současně s přesným zaměřením pomocí zaměřovače. Správné zvládnutí těchto úkonů vyvolá potřebnou korekturu vyslaného paprsku. Tím se vybaví zásah, simuluje se výstřel a současně se kontrolují všechny rozhodující činnosti osádky tanku pro vedení účinné střelby.

Simulace střelby tímto zařízením je tedy řešena optonicky pomocí „světelného výstřelu“ na skutečnou vzdálenost a podle možného rozptylu hlavních zbraní a řízených střel. Tyto „výstřely“ se zachycují a vyhodnocují pomocí regulačních obvodů, přičemž je zahrnuta balistika munice, kontrola zásoby munice a rychlost střelby.

Ostrý výstřel je tedy **simulován** těmito dílčími pochody:

- výstřelem u zbraně (přístroj, který je montován na kanón a simuluje záblesk, ránu a dým),
- dráhou letu střely (laserové), která odpovídá vzdálenosti a druhu použité (zvolené) munice,
- rychlostí střelby, která je přizpůsobena použité zbraně,
- zásobě munice podle druhu zbraně nebo simulované „zbytkové“ zásobě,
- znázorněním zásahu v cíli (rána, dým, vyřazení zbraňového systému a světelné signalizace zásahu).

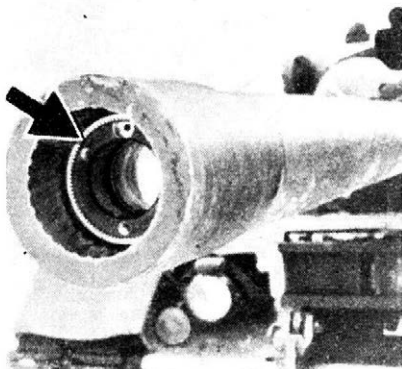
Je-li simulovaný výstřel chybný (tj. není ukázán zásah), potom došlo k ne-

správné činnosti osádky (nesprávné měření nebo nastavení dálky, nesprávné zaměření, nesprávná volba munice apod.) a je možné odečíst „dlouhá“ nebo „krátká“.

Celé zařízení je přídavné a je možné je bez jakýchkoli zásahů do konstrukce vozidla v krátké době namontovat pomocí upínacích závěrů.

Mezi nejdůležitější části patří:

1. **Laserový vysílač**, který se dá nasa-
dit do zaměřovačů stabilizovaných zbraní
(tanku, vrtulníku aj.) nebo hlavně lafe-
tovaných zbraní. Montáž laserova vysíla-
če systému TALISSI v hlavní 105mm tan-
kového kanónu tanku Leopard-1 viz
obr. 2.

Obr. 2

2. Počítač i řídicí přístroj.
3. Optické přijímače.
4. Kontrolní přístroj.
5. Indikátor ukazující rozdíl vzdálenosti.

Obr. 3

6. Simulátor rány a ústového záblesku.
7. Kabelové průchodky a kabely.

Na **obr. 3** vidíme soupravu simulátoru systému TALISSI (DWS-II), která má (popisováno z levého rohu ve směru hodinových ručiček)

- laserový vysílač,
- počítací a ovládací přístroj,
- optický přijímač (12 ks),
- kontrolní a indikační přístroj,
- zadávací přístroj,
- upínací zařízení pro nasazení laserového vysílače,
- přístroj ukazující rozdíl vzdálenosti.

Na **obr. 4** je vidět namontovaný sériový přístroj simulátoru TALISSI na tanku Leopard-1. Zřetelně je vidět simulátor rány a ústového záblesku s devíti náboji.

Na **obr. 5** je vidět optický přijímač (zásahu), systému TALISSI namontovaný na tanku typu Leopard-1.

Obr. 6 ukazuje instalaci kontrolního a indikačního přístroje na místě střelce tanku Leopard-1.

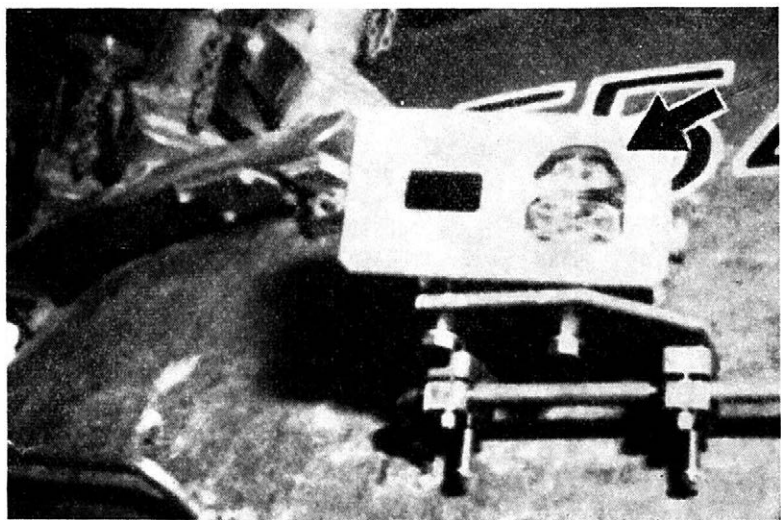
Obr. 7 ukazuje uspořádání počítacího a ovládacího přístroje instalovaného v tanku Leopard-1.

Mezi výrazné vlastnosti popsaného systému TALISSI patří:

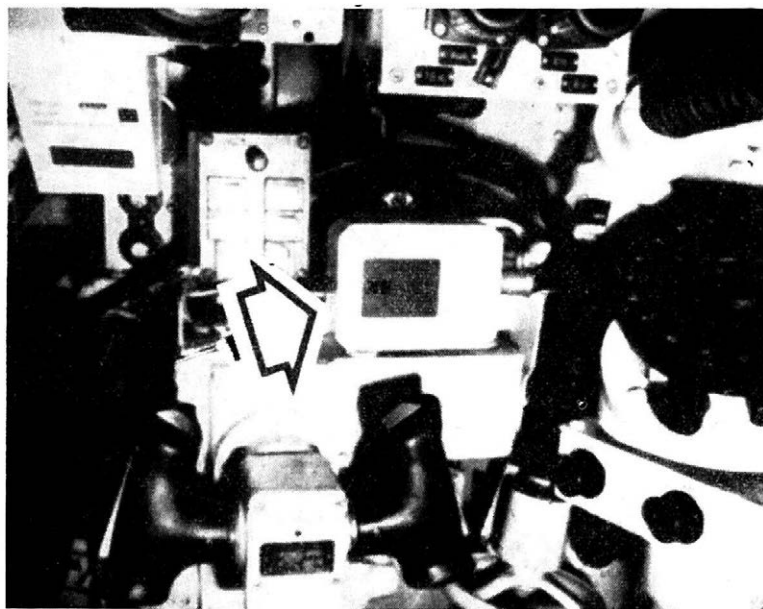
- dosah odpovídající taktické bojové dálce (asi 3000 m),
- divergence laserových paprsků podle rozptylu zbraně,
- balistické vyrovnání podle jednotlivých druhů zvolené munice, nebo vy-

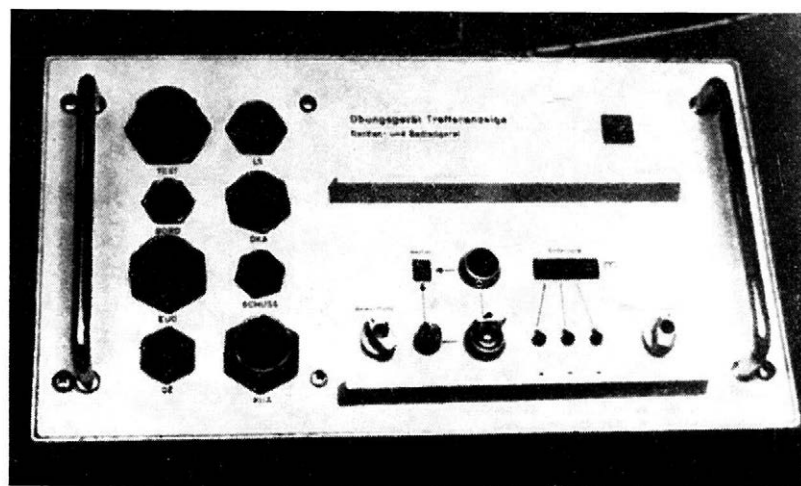
Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

Obr. 7

rovnání v rozsahu zásahů v závislosti na druhu munice a vzdálenosti,

— neovlivnění jiných funkcí zbraňového systému,

— okamžitá indikace zásahu a přenos údajů pro rozhodčí službu,

— vysoký stupeň bezpečnosti pro všechny vojáky „na bojišti“,

— spolehlivá činnost laserova vysílače pro 10 000 výstřelů.

Způsob použití

Veškerá činnost osádky probíhá normálně. Po zjištění cíle se odhadne nebo změří dálka střelby a zamíří se. Na počítacím nebo ovládacím přístroji se nastaví dálka, volba druhu munice a odpálí se. Na kontrolním přístroji se ukáže zásah nebo odchylka (to proto, že na rozdíl od ostrého výstřelu není možné pozorovat světelnou stopu dráhy letu střely). Přístroj ukazující rozdíl vzdálenosti ukáže rozdíl mezi vzdáleností cíle nastavenou na ovládacím přístroji a vzdáleností změněnou podle doby (s přesností ± 5 m a správným znaménkem). Rány mimo cíl vedou k vypnutí všech údajů v ukazovacím přístroji.

Současně s vysláním laserova impulsu k cíli se vyvolá rána a dým. Protože při výstřelu se současně do simulátoru ukládá informace o vzdálenosti (není-li děláno balistické vyrovnání), je skutečně no přímé namíření laserového vysílače na cíl podle nastavení vzdálenosti a vysílače vyšle na cíl světelný impuls s divergencí odpovídající rozptylu zbraně. Při správném zamíření je světelný impuls na cíli snímán senzory a odražen triplovými zrcadly k vysílači a použit ke změření vzdálenosti je optické a třetími osobami na bojišti není pozorovatelné.

Takto naměřená vzdálenost se porovná se vzdáleností, která byla před tím nastavena v počítací. Jestliže odchylka je v rámci tolerance, závislé na druhu zvolené munice a zvolené vzdálenosti střelby, vyšle se druhý světelný impuls, který obsahuje přídatnou informaci „ZÁSAH“. Její vyslání vede o cíle k vypnutí celého zařízení.

Je-li uvedený rozdíl nastavené a změřené vzdálenosti mimo stanovenou toleranci, potom se u střelce zbraně indikuje jako „dlouhá“ nebo „krátká“ a u cíle jako „ostřelování“. Celý pochod probíhá velmi rychle (méně než 3 ms), takže ani rychlé pohyby střelceho a cíle nehrájí z hlediska použité simulace a přesnosti podstatnou roli.

Přenášení výsledků střelby pro rozhodčí službu bylo úspěšně vyřešeno rá-

diovým přenosem a je již v praxi využíváno.

Popsaný systém TALISSI byl v bundeswehru podroben tvrdým technickým i vojenským zkouškám a byl od roku 1977 postupně zaváděn do vojsk. Předpokládalo se, že do roku 1979 mělo být zavedeno asi 700 souprav. Byly rovněž zkoušeny možnosti využití tohoto systému vrtulníky, některé druhy PL zbraní a protitankové systémy Hot a Tow. Systém splňuje bezpečnostní podmínky hustoty záření a z toho vyplývá možnost širokého rozsahu použití u vojsk.

Rozsah použití

Je předpokládáno a částečně realizováno použití v těch druzích příprav, kde jde o sladěnou činnost osádky. To platí zejména pro tankostřelecké nácviky, pro střelecký nebo taktický výcvik, při kterém se procvičuje jízda tanků s pravými cíli na vzdálenosti odpovídající skutečným bojovým podmínkám a při taktickém výcviku.

Použití systému bude značné při střeleckém průpravném výcviku, protože lze pěstovat potřebné návyky, výcvik lze konat bez spotřeby drahé munice a opotřebení hlavních i bez potřeby velkých cvičišť a rozsáhlých bezpečnostních prostorů. Výsledky se dají lehce vyhodnocovat. Jde tedy o metodickou posloupnost v získávání potřebných návyků. Střelba ostrou municí, popřípadě bojové střelby, budou vyvrcholením střeleckého výcviku.

V bojovém výcviku umožňuje popsáný systém výcvik po celý rok za různých podmínek v klidu, pohybu, ve dne i noci, v každém terénu na odkryté i maskované cíle, za použití stabilizace zbraně apod., které se v maximální míře přibližují podmínkám boje. Osádka se při tom sama učí z chyb, kterých se v průběhu výcviku dopustila. Mimo střelce, u kterého jsou chyby ihned indikovány, je dosahováno sladění činnosti dalších členů osádky, která se učí součinnost a sladění palby a pohybu tak, aby byla schopna reagovat reflexivně.

Velitel tanku se učí rychle a účelně využívat možností k pozorování bojiště a zjišťování cílů, rychlé reakci na konkrétní situaci, rychlému vydávání povelů k palbě. Řidič se učí ovládat vozidlo tak, aby osádka byla schopna pozorovat a vést účinnou palbu, a přitom dovedně využívat skrytu.

Systém při správné metodice výcviku jednotlivce, osádky i jednotky má silný stimulační efekt, který není zanedbatelný. Dobře vycvičená a sladěná osádka dosáhne měřitelné a průkazně viditelného

úspěchu, zatím co „vyřazená“ osádka se na vlastních chybách poučí o příčinách „zničení“ vozidla. V rámci jednotky se potom dají upevňovat návyky ve správném bojovém chování, průzkumu a pozorování, volbě začátku vedení účinné palby, využívání terénu, sladění a součinnosti aj. Účelu výcviku se dá pomocí simulace dosáhnout a dá se jednoduše registrovat a vyhodnotit jeho úroveň.

Při bojových cvičeních se dá přesvědčivě znázornit „dynamika boje“, vhodné využití momentu překvapení i zjevné výhody včasného zahájení účinné palby.

Použití systému simulace rovněž umožňuje objektivizovat hodnocení výsledků výcviku i stupně a hodnocení vycvičenosti jednotek a výrazně ovlivňovat dynamiku a časový průběh cvičení i vznik simulovaných „bojových ztrát“.

Pro zvýšení účinnosti rozhodčí služby nebo řízení cvičení byla k popsanému systému TALISSI vyvinuta „puška pro rozhodčí“, kterou se dají vysílat laserové impulsy. Vysílač tohoto zařízení (laser s polovodičem gallium-arsenid a bateriovým napájením $4 \times 1,5 \text{ V}$), umožňuje u techniky vybavené systémem TALISSI „vyřadit“ tuto z činnosti z různých příčin, jako například simulování překážek, ženijních zátarasů a účinků různých druhů zbraní.

Touto „dodatečnou simulací“ prostředky rozhodčí služby je možné přímo zasahovat do průběhu cvičení.

Na obr. 8 je vidět simulace výstřelu (optický efekt) při použití simulátoru na tanku Leopard-1.

Obr. 8

Zavedení laserových střeleckých simulátorů nesporně zvyšuje kvalitu i efektivnost výcviku.

Použití systému TALISSI je mnohostranné. Tak např. byl použit v oblasti teorie i praxe pro modelování boje při řešení úlohy „bojový vrtulník proti tanku“, při vyšetřování modelu nové organizační struktury jednotek bundeswehru (v roce 1972).

Při modelování bojové činnosti i vyhodnocování koncepcí tanků a jejich taktického nasazení byl systém využíván ve středisku IABG v Lichtenau již od roku 1975.

Při řadě aplikací pro využití popísaného systému se bez zásahu do konstrukce vozidel simulují a vyhodnocují různé faktory a parametry, které ovlivňují průběh boje, jako: pravděpodobnost zásahu, různé účinky v cíli, faktory určující bojovou hodnotu tanku, vliv pohyblivosti, siluety, časové průběhy rozeznávání a zjišťování cílů, doby zamíření, doba reakce mezi zjištěním cíle a vypálením rány, bojové vzdálenosti kalkulace pravděpodobných ztrát při různém poměru sil apod.

Využití laserova střeleckého simulátoru je tedy mnohostranné jak pro výcvik, tak řízení bojových cvičení, ale i v oblasti výzkumu a modelování bojové činnosti.

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Владимир Кожнар	
На встречу XVI-му съезду КПЧ	3
Автор рассматривает прошедшее время с точки зрения итогов и задач намеченных для дальнейшего развития нашего общества. Исходя из этого, он оценивает роль социалистического соревнования, направленного на повышение боевой готовности подразделений и частей выполнить задачи Приказа Министра Национальной обороны на учебный год.	
Генерал-лейтенант Карол Сенеш	
К 20-ой годовщине войска противовоздушной обороны	8
Автор, исходя из Приказа Министра Национальной обороны № 09, разбирает историю создания войска противовоздушной обороны и показывает его главные задачи в настоящее время.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Васил Павлич	
К основным задачам учебного года 1980-1981	15
Автор на основе достигнутых результатов в учебном году 1979-1980, в котором ЧНА завершила выполнение задач строительства и подготовки армии, определенных XV-ым съездом КПЧ, объясняет главные задачи в области боевой готовности, подготовки командующих (командиров), штабов и войск, а также задачи связанные с совместными действиями братских армий, особенно с Советской Армией.	
Полковник Ян Мартински	
К командно-штабным учениям	21
Автор статьи на основе накопленного опыта из подготовки командных кадров и штабов, разбирает главным образом вопросы перехода войск в наступление после нанесения ответных ядерных ударов, вопросы работы штаба при оценке боеспособности войск после нанесения ядерных ударов противника, а также вопросы руководства движением и перегруппировкой войск в наступательной операции.	
К оперативным маневренным группам	
Авторы статей разбирают применение отдельных родов войск и боевое обеспечение действий оперативных маневренных групп:	
Полковник Эмил Совак	
Применение РВА в поддержке боевых действий оперативной маневренной группы	27
Подполковник Ян Блуменштайн	
Обеспечение боевых действий оперативной маневренной группы авиацией	33
	85

Подполковник Йосеф Попелка, кандидат военных наук, доцент Противовоздушная оборона оперативной маневренной группы	39
Подполковник Йосеф Немец, кандидат военных наук Инженерное обеспечение оперативной маневренной группы	43
Полковник Эрвин Ляжки подполковник Станислав Оуграбка Химическое обеспечение оперативной маневренной группы	48
Подполковник Зденек Локайичек Связь в оперативной маневренной группе	51
Полковник Владимир Хлад Танко-автомобильное обеспечение действий оперативной маневренной группы	54
Полковник Йиржи Ржиги Тыловое обеспечение оперативной маневренной группы	59

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Теория управления войсками	65
Взаимоотношения и связь наступления и обороны	70

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Йосеф Грушка, кандидат военных наук, доцент Лазерный стрелковый симулятор	75
Автор рассматривает и оценивает лазерный стрелковый симулятор, применяемый главным образом при подготовке танковых подразделений армии ФРГ и Великобритании.	